

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

**TÜRKÇE ÖĞRENEN KOSOVALI ÖĞRENCİLERİN KONUŞMA
BECERİLERİNDEKİ BİÇİM BİLGİSİ YANLIŞLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sibel KURSHUMLIU

BURSA

2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

**TÜRKÇE ÖĞRENEN KOSOVALI ÖĞRENCİLERİN KONUŞMA
BECERİLERİNDEKİ BİÇİM BİLGİSİ YANLIŞLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sibel KURSHUMLIU

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ferhat ENSAR

BURSA

2021

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Sibel KURSHUMLIU

30/07/2021

EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 30/07/2021

Tez Başlığı / Konusu: Türkçe Öğrenen Kosovalı Öğrencilerin Konuşma Becerilerindeki Biçim Bilgisi Yanlıları Üzerine Bir İnceleme

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 202 sayfalık kısmına ilişkin, 06/07/2021 tarihinde şahsım tarafından *Turnitin* adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 6 'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı:	Sibel KURSHUMLIU
Öğrenci No:	801873009
Anabilim Dalı:	Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi
Programı:	Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman

Doç. Dr. Ferhat ENSAR

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Türkçe Öğrenen Kosovalı Öğrencilerin Konuşma Becerilerindeki Biçim Bilgisi Yanlışları Üzerine Bir İnceleme” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Sibel KURSHUMLIU

Danışman

Doç. Dr. Ferhat ENSAR

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Seçil ŞENYURT

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı'nda 801873009 numara ile kayıtlı Sibel KURSHUMLIU'nun hazırladığı "Türkçe Öğrenen Kosovalı Öğrencilerin Konuşma Becerilerindeki Biçim Bilgisi Yanlışları Üzerine Bir İnceleme" başlıklı Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 30/07/2021 günü 14.30 - 15.30 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının başarılı olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

Üye
(Tez Danışmanı ve Sınav
Komisyonu Başkanı)
Doç. Dr. Ferhat ENSAR
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Gökhan ARI
Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye
Prof. Dr. Halit KARATAY
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

30/07/2021

Özet

Yazar : Sibel KURSHUMLIU
Üniversite : Bursa Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : Yabancılara Türkçe Öğretimi
Bilim Dalı : Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : XVI + 186
Mezuniyet Tarihi : / / 2021
Tez : Türkçe Öğrenen Kosovalı Öğrencilerin Konuşma

Becerilerindeki Biçim Bilgisi Yanlışları Üzerine Bir İnceleme

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ferhat ENSAR

TÜRKÇE ÖĞRENEN KOSOVALI ÖĞRENCİLERİN KONUŞMA BECERİLERİNDEKİ BİÇİM BİLGİSİ YANLIŞLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen orta düzeydeki Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde yaptıkları biçim bilgisi yanışlarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Kosova'nın, Priştine, Prizren ve İpek şehirlerinde bulunan Yunus Emre Enstitüsü Merkezleri'nde Türkçe öğrenen, ana dili Arnavutça olan orta düzey kur seviyesindeki 37 öğrenci ile bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmada nitel yaklaşım, verilerin çözümlemesinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın temel verilerini toplamak amacıyla Çetinkaya'nın (2015) yanış çözümlemesi için geliştirdiği formdan yararlanılmış ve Biçim Bilgisi Veri Toplama Formu geliştirilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri şube gibi demografik özelliklerin öğrenimi için Kişisel Bilgi Formu geliştirilmiştir.

Katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde toplam 738 biçim bilgisi yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda yanlış yapılan biçim bilgisi ulamın %61,9'la isim çekimi olduğu (n=457), ardından %14,6'la fiil çekimi (n=108), %14,4'le kelime kökü yanlışları (n=107), %7,85'le yapım ekleri (n=58) ve %1,08'le fiil çatısı (n=8) geldiği görülmektedir. Ayrıca belirtilen kategoriler alt başlıklar altında detaylandırılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre katılımcıların konuşmalarında en çok yanlış 112 (%24,5) ile belirtme durum eki, 107 (%14,4) ile kelime kökü ve 98 (%21,4) ile iyelik eki olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Türkçe ve Arnavutça arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Böylelikle iki dil arasındaki benzerlikler ve farklılıklar incelenmiştir. Aynı zamanda ana dili Arnavutça olan öğrencilerin Türkçe öğrenirken zorlandıkları ekler tespit edilerek kendi ana dilleriyle karşılaştırılmıştır. Bu nedenle araştırmanın, ana dili Arnavutça olan Kosovalı öğrencilerin Türkçe öğretimi alanında katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Sözcükler: konuşma, biçim bilgisi, yabancılara Türkçe öğretimi

Abstract

Author : Sibel KURSHUMLIU
University : Bursa Uludag University
Field : Teaching Turkish Language to Foreign Students
Branch : Teaching Turkish as Foreign Language
Degree Awarded : Master
Page Number : XVI + 186
Degree Date : / / 2021
Thesis : An Investigation On The Morphological Errors In Speaking Skills Of Kosovo Students Learning Turkish
Supervisor : Doç. Dr. Ferhat ENSAR

AN INVESTIGATION ON THE MORPHOLOGICAL ERRORS IN SPEAKING SKILLS OF KOSOVO STUDENTS LEARNING TURKISH

The aim of this research is to explore the morphological errors in the speaking skills of Kosovo students who learn Turkish as a foreign language at the intermediate level. In this study, a sample of 37 Kosovo students learning Turkish at an immediate level at the Yunus Emre Institute Centers in Pristina, Prizren and Peja cities of Kosovo in the 2019-2020 academic year was formed and the mother tongue of the students is Albanian. Qualitative approach was used in the research and descriptive analysis was used in the data analysis. In order to collect the basic data of the research, a Morphological Data Collection Form was developed, using the form developed by Çetinkaya (2015) for error analysis. Simultaneously, a Personal Information Form was developed to learn the demographic characteristics of the participants such as gender, age and branch of education.

According to the findings obtained from the data collected from the participants, it was determined that a total of 738 morphological errors were made in the speaking skills of Kosovo students. As a result of the examinations, it was found that 61.9% of total morpheme errors were made in noun declension category (n=457), followed by verb conjugation category with 14.6% of total errors (n=108), word root category with 14.4% of total errors (n=107), morphological derivation category with 7.85% of total errors (n=58) and voice of verbs category with 1.08% of total errors (n=8). In addition, the specified categories are detailed under subcategories.

In accordance with the findings obtained in the study, it was determined that the most common errors in the speaking skills of the participants were made in the accusative case suffix with 112 errors (24.5%), in the word root with 107 errors (14.4%) and in the possessive suffix with 98 errors in total (21.4%). However, relations between the Turkish language and Albanian language were also analysed. Therefore, both the similarities and differences between the two languages were examined. At the same time, the morphemes that the native Albanian speaking students face difficulty with when learning the Turkish language were determined and compared with their mother tongue. For this reason, it is anticipated that the research will contribute to the field of Turkish language being taught to Kosovo students with Albanian as their mother tongue.

Keywords: speaking, morphology, teaching Turkish to foreigners

Önsöz

Bu araştırma Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerindeki biçim bilgisi yanlışlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Tez süresince desteğini esirgemeyen, sahip olduğu donanım ile araştırmamın tamamlanmasında yardımcı olan değerli danışmanım Doç. Dr. Ferhat ENSAR'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Yine bu süreçte tezimin her aşamasında bana değerli vaktini ayırarak sürekli yardımda bulunarak yol gösteren kıymetli hocam Arş. Gör. Ozan İPEK'e sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmamın verilerini toplamamda bana kolaylık sağlayan Priştine, Prizren ve İpek Yunus Emre Enstitüsü yönetimine, tezimi titizlikle değerlendiren saygıdeğer jüri üyeleri Prof. Dr. Gökhan ARI ve Prof. Dr. Halit KARATAY'a da ayrıca teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Türkiye Cumhuriyeti'nde faaliyet göstermekte olan Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığına (YTB) ve eğitim hayatım boyunca bana destek olan başta anneme, babama ve tüm aileme, yine bu süreçte her zaman yanımda olan arkadaşım Jasmina HOXHA'ya sonsuz teşekkür ederim.

Sibel KURSHUMLIU

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
1. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem durumu	1
1.2. Araştırma soruları	3
1.3. Amaç.....	3
1.4. Önem	3
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar.....	4
1.7. Tanımlar.....	4
2. BÖLÜM	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Balkan Tarihi	6
2.2. Kosova	9
2.2.1. Kosova'nın coğrafi yapısı.	9
2.2.2. Kosova'nın nüfusu, etnik ve dini yapısı.	10
2.2.4. Kosova-Türkiye ilişkileri.	12
2.2.4.1. Siyasi alanında ilişkiler.	13
2.2.4.2. Ekonomi alanında ilişkiler.	13
2.2.4.3. Ticaret alanında ilişkiler.....	13
2.2.4.4. Eğitim alanında ilişkiler.	14
2.2.5. Kosova'da Türkçenin izleri: Türkçenin tarihi.....	15
2.2.6. Kosova'da Türkçe eğitimi.....	17
2.2.7. Kosova'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.....	20
2.3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimin tarihi	21

2.3.1.	Kök-Türk dönemi.....	22
2.3.2.	Uygur dönemi.....	23
2.3.3.	Karahanlı dönemi.....	24
2.3.4.	Kıpçak dönemi.....	25
2.3.5.	Selçuklu dönemi.....	28
2.3.6.	Çağatay dönemi.....	29
2.3.7.	Osmanlı dönemi.....	30
2.3.8.	Cumhuriyet dönemi.....	33
2.4.	Konuşma.....	34
2.4.1.	Güzel ve etkili konuşma ilkeleri.....	36
2.4.2.	Konuşma becerisi.....	40
2.4.3.	Konuşma modelleri.....	40
2.4.3.1.	Fromkin (1971) konuşma modeli.....	41
2.4.3.2.	Garrett modeli (1975).....	41
2.4.3.3.	Dell konuşma üretim modeli (1986).....	41
2.4.3.4.	Levelt konuşma modeli (1989, 1999).....	42
2.4.3.5.	Bock and Levelt konuşma üretim modeli (1994).....	42
2.4.4.	Konuşma türleri.....	43
2.4.4.1.	Hazırlıklı konuşmalar.....	43
2.4.4.1.1.	Konferans.....	43
2.4.4.1.2.	Ayışma (Münazara).....	44
2.4.4.1.3.	Sempozyum.....	44
2.4.4.1.4.	Panel.....	44
2.4.4.1.5.	Forum.....	44
2.4.4.1.6.	Açık oturum.....	45
2.4.4.1.7.	Söylev (Nutuk).....	45
2.4.4.1.8.	Röportaj.....	45
2.4.4.1.9.	Mülakat (Görüşme).....	45
2.5.	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.....	46
2.5.1.	Yabancı dil öğreniminde konuşma becerisinin yeri.....	46
2.5.2.	Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı.....	47
2.5.3.	Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programında konuşma becerisi.....	50
2.5.4.	Yabancı dil öğreniminde dil bilgisi.....	51

2.5.4.1. Geleneksel dil bilgisi modeli.....	52
2.5.4.2. Yapılandırmacı dil bilgisi modeli.....	52
2.5.4.3. Üretici dil bilgisi modeli	52
2.5.4.4. İşlevsel dil bilgisi modeli	63
2.5.4.5. Diğer dil bilgisi öğretim yaklaşımları	53
2.5.4.5.1. Yeni dil bilgisi	53
2.5.4.5.2. Metin temelli dil bilgisi öğretimi.....	53
2.5.4.5.3. Sentezci yaklaşım	53
3. BÖLÜM.....	55
YÖNTEM.....	55
3.1. Araştırmanın Modeli.....	55
3.2. Çalışma Grubu.....	55
3.3. Veri Toplama Araçları.....	57
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	58
3.3.2. Biçim Bilgisi Veri Toplama Formu.....	58
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	58
4. BÖLÜM.....	61
BULGULAR	61
4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular	61
4.1.1. Fiil Çekimi.....	62
4.1.1.1. Fiil Çekimi.....	62
4.1.1.1.1. Haber kipleri (Kipler).....	62
4.1.1.1.2. Dilek Kipleri (Kipler).....	70
4.1.1.1.3. Kişi ekleri.....	72
4.1.1.1.4. Olumsuzluk eki.....	74
4.1.1.1.5. Soru eki.....	75
4.1.2. İsim Çekimi.....	75
4.1.2.1. İsim çekimi.....	76
4.1.2.1.1. Durum ekleri.....	76
4.1.2.1.1.1. Belirtme durumu hal eki	76
4.1.2.1.1.2. Yönelme durumu hal eki.....	89
4.1.2.1.1.3. Bulunma durumu hal eki.....	97
4.1.2.1.1.4. Yalın durumu hal eki	102

4.1.2.1.1.5. Ayrılma durum eki.....	105
4.1.2.1.2. İyelik eki.....	108
4.1.2.1.3. İlgi eki.....	119
4.1.2.1.4. Çoğul eki.....	124
4.1.2.1.5.Eşitlik eki.	129
4.1.2.1.6. Vasıta eki.....	129
4.1.3. Yapım Ekleri.....	131
4.1.3.1. Yapım Ekleri.....	132
4.1.3.1.1. İsimden isim yapım eki.....	132
4.1.3.1.2. İsimden fiil yapım eki.....	133
4.1.3.1.3. Fiilden isim yapım eki.....	134
4.1.3.1.4. Fiilden fiil yapım eki.....	137
4.1.4. Kelime Kökü.....	139
4.1.5. Fiil Çatısı.....	152
4.1.5.1. Fiil Çatısı.....	153
4.1.5.1.1. Ettirgen eki.....	153
4.1.5.1.2. Edilgen eki.....	153
4.1.5.1.3. İşteşlik eki.....	153
4.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	154
4.2.1. Dil İçi Yanlışlar.....	154
4.2.2. Diller Arası Yanlışlar.....	155
4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	155
4.3.1. Değıştirme.....	156
4.3.2. Eksiltme.....	157
4.3.3. Ekleme.....	157
4.3.4. Sıralama.....	158
4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	158
4.4.1. Bölümsel.....	159
4.4.2. Bütünsel.....	159
5. BÖLÜM.....	161
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	161
5.1. Sonuç ve tartışma.....	161
5.2. Öneriler.....	168

5.2.1. Türkçe kurslarına ve öğretmenlere/okutmanlara öneriler	168
5.2.2. Araştırmacılara öneriler.	169
KAYNAKÇA	170
EKLER.....	181
EK 1. <i>Etik Kurul Belgesi</i>	181
EK 2. <i>Kişisel Bilgi Formu</i>	182
EK 3. <i>Bçim Bilgisi Veri Toplama Formu</i>	183
EK 4. <i>Konu belirleme sürecinde uzmanlara gönderilen liste</i>	184
Öz Geçmiş	186

Tablolar Listesi

<i>Tablo</i>	<i>Sayfa</i>
1. Çalışma Grubunun Özellikleri	54
2. Uzman Grubunun Özellikleri	57
3. Betimsel Analiz Ölçüt Listesi ve Kodları	58
4. Kosovalı Öğrencilerin Biçim Bilimsel Uamlara İlişkin Yanlışları	59
5. Katılımcıların Fiil Çekimi Yanlışları	60
6. Katılımcıların İsim Çekimi Yanlışları	77
7. Katılımcıların Yapım Eki Yanlışları	146
8. Katılımcıların Kelime Kökü Yanlışları	159
9. Katılımcıların Fiil Çatısı Yanlışları	175
10. Kosovalı Öğrencilerin Yanlışlarının Kaynağına İlişkin Bulgular	177
11. Kosovalı Öğrencilerin Biçim Yanlışlarına Göre Bulgular	179
12. Kosovalı Öğrencilerin İletişimsel Yanlışlarına Göre Bulgular	183

Kısaltmalar Listesi

AOBM	: Avrupa Ortak Başvuru Metni
AODÇP	: Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı
AOÖÇ	: Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi
KTTO	: Kosova Türkiye Ticaret Odası
PRT	: Priştine Radyo ve Televizyonu
TDK	: Türk Dil Kurumu
THO	: Türk Halk Orkestrası
TİKA	: Türkiye İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
TYS	: Türkçe Yeterlilik Sınavı
YÖK	: Yükseköğretim Kurumu
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluğu
akt.	: aktaran
bk.	: bakınız
vb.	: ve benzeri
vs.	: vesaire
yy.	: yüzyıl

1. Bölüm

Giriş

Bu bölümde çalışmanın problem durumu, araştırma soruları, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yaşadığımız çağda dünya, başta teknoloji olmak üzere eğitim, turizm, siyaset, kültür gibi birçok alanda gelişim göstermektedir. Yaşanan bu gelişmeler ise farklı ulusların birbirleriyle iletişimini geliştirmekte, uluslararası ilişkilerin artmasına zemin hazırlamaktadır. Bu ilişki biçiminin giderek gelişmesi neticesinde yabancı dil öğrenimi önem kazanmaya başlamıştır. Diğer dillerde olduğu gibi bu durum Türkçe için de geçerlidir. Türkiye'nin siyasi ve sosyal politikaları, diğer uluslarla kurduğu ilişkiler, geçmişten gelen tarihsel mirası ve son yıllarda komşu ülkelerde yaşanan iç karışıklıklarla ortaya çıkan göçler gibi çeşitli etmenler Türkçeye olan ilginin artmasına neden olmuştur. Türkiye'nin diğer birçok ülkeyle etkileşim hâlinde olması Türkçenin tanınmasını ve aynı zamanda da öğreniminin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Elbette bu gelişmelerin en çok görüldüğü yerlerden biri de Türkiye ile kültürel bağları ve sınır yakınlığı olan Balkan coğrafyasıdır. Yaşanan bu gelişmeler sonucunda, Türkiye ile etkileşim hâlinde olan Balkan coğrafyası ve o coğrafyada bulunan Kosova Cumhuriyeti'nde Türkçe öğrenimine verilen önem giderek artmaktadır. Son yıllarda Türkçenin ana dili olarak öğretiminin yapıldığı Kosova'da günümüzde Türkçe yabancı dil olarak da öğretilmektedir. Özel kurs ve kurumların yanında bu faaliyetin başını ise resmî olarak Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı'na bağlı okullar çekmektedir.

Kosova'da Türkçe öğrenimine olan ilginin artmasında, Türkçe ve Arnavutçanın uzun yıllardan beri etkileşim hâlinde olması ve bu nedenle Arnavutçada çok sayıda Türkçe kelimenin bulunması da önemli bir rol oynamaktadır. Lindita Latifi, Arnavutçanın standart

sözlüğünü temel alarak Arnavutça eserlerdeki Türkçe kelimeleri araştırmış ve sonuç olarak Türkçeden Arnavutçaya beş bin sözcüğün geçtiğini belirlemiştir (Bayraktar, 2009, akt. Gümüş ve Dağ, 2018).

Kosova'da Türkçeye olan ilgi mevcut durumda canlı olsa da bilimsel araştırma konusunda belirli sorunların hâlen var olduğu görülmektedir. Özellikle Kosova'da çoğunluğu oluşturan Arnavutça üzerine yapılan çalışmaların eksikliği, Arnavutça ve Türkçe arasındaki yapısal benzerlik ve farklılıkların araştırıldığı karşılıklı çözümleme araştırmalarının ve Kosova'da Türkçe öğretimine yönelik çalışmaların yeterli miktarda olmaması gibi birtakım sorunlar Kosovalılara Türkçe öğretimi konusunda ders kitabı yazarlarına, materyal geliştiricilerine, kurslara ve araştırmacılara çeşitli problemler yaratmaktadır.

Dil öğrencileri açısından düşünüldüğünde de iki dilin farklı dil ailelerine mensup olması ise dil bilgisi ve morfolojik açıdan farklılaşmaların olmasını sağlamakta ve bu durum öğrencilerin iletişim kurarken dil bilgisi açısından sıkça yanlış yapmalarına neden olmaktadır. Bununla birlikte alanyazına bakıldığında bu öğrencilerin ana dillerinden kaynaklı olarak Türkçeyi öğrenirken yaptıkları dil bilgisi yanlışlarını tespit eden araştırma sayısı da oldukça azdır. Bu araştırmalarda da çoğunlukla yazma becerisi üzerine odaklanıldığı ve aslında yabancı dil öğreniminde en önemli beceri olarak görülen konuşma becerisinin bu açıdan ihmâl edildiği görülmektedir. Oysa dil öğretiminin temel amacının iletişim kurmak olduğu unutulmamalıdır ve bunun yolu da büyük ölçüde konuşma becerisinden geçmektedir. Bütün bunlar göz önüne alındığında, Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerindeki dil kullanımının araştırılması gereği ortaya çıkmaktadır. Bu gereklilikten hareketle, bu araştırmada dil bilgisinin biçim bilgisi yönü ele alınmış, Kosovalıların Türkçe öğrenirken yaptıkları müşterek yanlışlarını tespit ederek, Kosovalı öğrencilere Türkçe öğretimine katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.2. Araştırma Soruları

Aşağıda tezin çalışma süresi boyunca yanıt aranan araştırma soruları yer almaktadır:

1. Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçim bilgisi yanlışları nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçim bilgisi yanlışları kaynakları bakımından nasıldır?
3. Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçim bilgisi yanlışları türü bakımından nasıldır?
4. Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçim bilgisi yanlışları iletişimsel özellikleri bakımından nasıl bir dağılım göstermektedir?

1.3. Amaç

Araştırmanın temel amacı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen orta düzeydeki Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde yaptıkları biçim bilgisi yanlışlarını ortaya koymaktır.

1.4. Önem

Bu çalışmanın Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Kosovalı öğrencilere Türkçe öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan alanyazın taraması neticesinde, dil bilgisi incelemeleri ile ilgili yapılan araştırmaların çoğunlukla yazma becerisi üzerinde durduğu görülmektedir (Maden ve Maden, 2015; Çerçi, Derman ve Bardakçı, 2016; Büyükkız ve Hasırcı, 2013a; Kırbaş, 2017; Mufley, 2017). Konuşma becerisi ile ilgili olarak ise çoğunlukla konuşma kaygısı, konuşma güçlükleri, konuşma becerisini geliştirme ve telaffuz konularında araştırmaların yapıldığı dikkat çekmektedir (Keser, 2018; Aşçı ve Alican, 2019; Kurt, 2017; Özdemir, 2012; Şenyiğit ve Okur, 2020). Balkan coğrafyasında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin yazma becerisi, dil bilgisi ve öğretim problemleri hakkında yapılan araştırma örnekleri mevcutken (Başoğul ve

Can, 2014; Karaçiç ve Çetin, 2015a; Gökçebağ, 2018; Bakşiç ve Arslan, 2013), konuşma becerisi üzerine yapılan araştırmalar sınırlı olup araştırmacının ulaştığı kadarıyla yalnızca Bosnalı öğrencilerle konuşma kaygısı üzerine gerçekteşen araştırmalara (Boylu ve Çangal, 2015; Karçiç ve Çetin, 2015b) rastlanmıştır. Kosova’da yapılan araştırmalar genellikle ana dili olarak Türkçe öğretimi sahasında yoğunlaşırken, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili olarak sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Kosova’da, orta düzey seviyesinde olup ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Arnavut öğrencilerin, Türkçe konuşma esnasında yaptıkları biçim bilgisi yanlışları üzerinde bir araştırma bulunmaması bu çalışmanın önemini artırmaktadır.

1.5. Varsayımlar

Araştırma, orta düzeyde (B1-B2) Türkçe eğitimi alan 37 Kosovalı öğrenciyle gerçekteştirilmiştir. Araştırmanın verileri bu öğrencilerden alınan ses kayıtları kullanılarak doküman incelemesiyle toplanmıştır. Öğrencilerden alınan ses kaydı örneklerinin Kosovalı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenirken yaptıkları biçim bilgisi yanlışlarını yansıttığı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Araştırma, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Kosova’nın Priştine, Prizren ve İpek şehirlerinde bulunan Yunus Emre Enstitüsü Merkezleri’nde Türkçe öğrenen, ana dilleri Arnavutça olan orta düzey kur seviyesindeki 37 öğrenci ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Dil: “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örölmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin, 2009).

Yabancı dil: “Yabancı dil öğrenimi, kişinin ana dili dışında başka bir dil ve kültürle tanışması demektir” (Barın, 2004).

Dil bilgisi: “Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Konuşma: “Konuşma genel olarak duygu ve düşüncelerin sözlü olarak aktarılmasına denilmektedir. İnsanların çevresiyle iletişim kurmasının en etkili yoludur” (Güneş, 2021).

2. Bölüm

Kavramsal Çerçeve

2.1. Balkan Tarihi

Balkan Yarımadası, Avrupa kıtasının güneydoğu kısmında yer alan 505 bin km^2 'lik bir alana sahiptir. Asya, Afrika ve Avrupa kıtasının kavşak noktasında bulunması açısından stratejik bir öneme sahip olduğu söylenebilir (Jelavich, 2009; Demiraj, 1994). Bu nedenle Balkan Yarımadası tarih boyunca doğu ve batı kısımları için bir köprü özelliğini taşımıştır. Balkan Yarımadasına dâhil olan ülkeler hakkında farklı görüşler mevcuttur. Yiğit (2015), bu söz konusu görüşlere değinmiştir. Bazı görüşler Balkan Yarımadasında yer alan ülkeler arasında Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Makedonya, Kosova, Karadağ, Bosna-Hersek, Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Romanya ve Türkiye topraklarının bir kısmı, Moldova ve Ukrayna'ya bağlı Bucak bölgesini kabul etmektedir. Fakat bir diğer görüş de Balkan sınırlarına Macaristan'ı da dâhil etmektedir, diğer kaynaklarda aktarılan görüşlerde ise Slovenya'nın, Yunanistan'ın ve Türkiye'nin hariç tutulduğu dile getirilmektedir (Yiğit, 2015). Balkan Yarımadası köklü bir tarihe sahiptir. Asırlardır farklı milletlere ev sahipliği yapmıştır. Farklı kültür, dil ve dine sahip çok sayıda millet bu coğrafyada yaşamlarını beraber sürdürmeyi başarmışlardır. Fakat coğrafi konumunun özelliği ve stratejik önemi nedeniyle sürekli çatışmalara ve savaşlara maruz kalmıştır.

Balkan tarihi ile ilgili bilinen eski bilgilere göre, Balkan coğrafyasının ilk halkı İlliryalılar ve Trakyalılardır. Doçyalılar, Trakyalıların bir kolu olarak sayılan ve Rumen ulusunu oluşturmuşlardır. İlliryalılar ise günümüzde Arnavut milletinin ataları olarak bilinmektedir (Jelavich, 2009; Nasuhbeyoğlu, 2008). Bu topraklarda Yunanlılar tarafından ilk büyük Avrupa medeniyeti ve ilerleyen tarihlerde ise M.Ö. 1600-1200 yıllarında Bronz Çağı medeniyeti kurulmuştur. M.Ö. 1450 yıllarında ise Girit ve Rodos'u işgal ederek topraklarını genişletmiş ve aynı zamanda Yakın Doğu ve Mısır ile ticari alanındaki ilişkilerini

güçlendirmiştir. Fakat Yunanlılar iç çatışmalar ve savaşlar neticesinde güçlerini kaybetmeye başladılar. Bundan dolayı yeni bir güç olarak ortaya çıkan Romalılar tarafından yenilmiş ve işgale maruz kalmışlardır (Jelevich, 2009; Nasuhbeyoğlu, 2008). Bu tarihten itibaren ise Romalıların etkisi Balkan topraklarında çok fazla hissedilmiştir.

Roma İmparatorluğu çeşitli zaman dilimlerinde Gotların, Hunların, Avarların, Slavların, Bulgarların, Macarların, Peçenklerin, Kumanların ve Moğolların saldırılarına maruz kalmıştır. Bu saldırılar sonucu Slavlar, Macarlar ve Bulgarlar bu topraklarda yerleşmişlerdir. (Jelevich, 2009) Roma İmparatorluğu, dışarıdan oluşan baskıların giderek artması sonucu 395 yılında ikiye bölündü. Doğu Roma İmparatorluğunun merkezi eski Yunan şehri Byzantium olmuştur (Nasuhbeyoğlu, 2008).

6. ve 7. yüzyıllarında ise Tuna sınırını geçerek Balkan Yarımadası'nın büyük bir kısmını işgal eden bir Hint-Avrupa halkı olan Slav'lar bu topraklarda yerleşmişlerdir. Böylelikle Sırp, Bulgar, Hırvat ve Sloven devletlerinin temelleri atılmış, bu halklar 9. Yüzyılda da Ortodoksluğu kabul etmişlerdir. Daha sonra Stefan Duşan hükümdarı önderliğinde Sırp Krallığı kurulmuş ve 1372 yılında Stefan Uroş'un ölümüyle son bulmuştur. Sloven'ler ve Hırvat'lar ise bölgenin kuzeybatısında yerleşerek Katolikliği kabul etmişlerdir. Bir diğer taraftan ise Bosna Krallığı kurulmuştur. Stefan Tvrtko önderliğinde kurulan bu krallık Tvrtko'nun ölümüyle yaşanan iç çatışmalar ve dışarıdan maruz kalınan istilalar sonucu yıkılmıştır. Arnavutlar ise dağlık bölgede yaşayarak dillerini ve bağımsızlıklarını korumaya çalışsalar da Bulgar, Sırp ve Bizans İmparatorluğu tarafından işgal edilmişlerdir (Jelevich, 2009).

Balkan halkı arasında ayırım oluşmuş ve bölge Slavca konuşan bir topluluktan, kuzeyde Rumence ve Macarlarca, güneyde Arnavut ve Yunanca konuşan insanlardan oluşmaktaydı. Bölgeye bu sefer Osmanlı İmparatorluğu gelmeye başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu 15. yüzyılın sonuna kadar Balkan'ların fethini tamamlamayı başarmıştır (Yiğit,

2015). Osmanlı'nın bu topraklara gelmesiyle beraber dil, din ve kültür de beraberinde getirilmiş ve bu unsurların yayılmasını sağlamak için de Anadolu'dan bu coğrafyaya aileler yerleştirilmiştir. Ayrıca Osmanlı Devleti bu bölgede eğitime de önem vererek çeşitli medreseler kurmuştur. Osmanlı'nın bu topraklardaki hâkimiyeti 1832 yılına kadar aralıksız sürmüştür. İlk önce Mora Yarımadası, daha sonra da 1878 yılında Romanya, Sırbistan, Karadağ, 1908 yılında Bulgaristan, 1912 yılında da Arnavutluk ve Makedonya Osmanlı topraklarından ayrılmış ve bu nedenle Osmanlı, Meriç ırmağına kadar gerilemiştir (Yiğit, 2015). 1912-1913 yılında gerçekleşen I. Balkan Savaşı'nda, Balkan devletleri Osmanlıya karşı bir ittifak halindeydiler. Bunun neticesinde Arnavutluk bağımsızlığını kazandı, Makedonya toprağı da güçler arasında paylaşılmış ve Edirne, Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinin dışında kalmıştır. 1913 yılında Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ devletleri Bulgaristan'ın daha fazla toprak almasına karşın beraber olup Bulgaristan'a savaş açmışlardı. Savaş, Bükreş Anlaşması ile son bulmayı başarmıştır. 1914 yılında Avrupa'da başlayan savaşın dünyanın farklı kısımlarına yayılması sonucunda "Dünya Savaşı" olarak isimlendirilmiş ve I. Dünya Savaşı (1914-1918) olarak adını almıştır. Savaş sürecinde veya savaşın bitmesiyle imparatorluklar bu süreçte dağılmışlardır. Bunun sonucunda 1918 yılında Balkan'larda, Sloven-Hırvat-Sırp Krallığı kurulmuştu, bu krallık daha sonra Yugoslavya ismiyle anılmaya başlanmıştır.

Bir yandan Yugoslavya bu topraklarda etki göstermeye devam ederken kendi içinde çıkan anlaşmazlıklar ve diğer yandan da 1939 yılında II. Dünya Savaşı'nın başlaması bu krallığın 1941 yılında tekrar kurulması üzere dağılmasına neden olmuştur. II. Dünya Savaşı 1944 yılına kadar sürmüştür. Savaş, Balkan Yarımadası'nı da içine dahil etmiş ve böylece bütün devletler savaşa katılmıştır. Savaşın sona ermesiyle beraber Arnavutluk İtalyan'ların, Yugoslavya ve Yunanistan ise Alman'ların işgalinde bulunuyordu. Bulgaristan ve Romanya ise mihver devletlerin tarafında yer alıyorlardı (Abazi, 2007).

II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle, Josip Broz Tito liderliğinde Yugoslavya devleti ikinci kez Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti adıyla kurulmayı başarmıştır.

Yugoslavya, altı cumhuriyet ve iki de özerk bölgeden oluşuyordu. Sırbistan, Slovenya, Makedonya, Hırvatistan, Bosna-Hersek ve Karadağ cumhuriyet niteliğinde yer alırken; Kosova ve Voyvodina ise Sırbistan Cumhuriyeti'ne bağlı özerk bölge olmuşlardır.

1980 yılında Tito'nun ölümüyle iktidara 1987 yılında Slobodan Millosheviç gelmiştir. Yugoslavya devletleri arasında yaşanan anlaşmazlıklar protestolara ve çeşitli çatışmalara neden olmuştur. Yugoslavya devletleri bağımsızlık uğruna mücadele etmişlerdir (radiandradi.com). Bu mücadeleler doğrultusunda ilk önce Bosna-Hersek'te savaş başlamıştır. Savaş dış güçlerin müdahalesi sonucunda son bulmuştur. Aradan kısa bir zamanın geçmesiyle 1999 yılında ise bu sefer Kosova'da başlayan savaş yine dış güçlerin müdahalesi doğrultusunda son bulmayı başarmıştır. Bu olaylar doğrultusunda Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti 2003 yılında resmî olarak son bulmuştur. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nde yer alan ve günümüzde ise bağımsız statüsünde bulunmakta olan ülkeler: Slovenya, Hırvatistan, Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ ve Kosova'dır.

2.2. Kosova

Bu bölümde Kosova'nın tarihi, coğrafi konumu ve yapısı, nüfusu ve halkının etnik yapısıyla ilgili bilgiler verilmiştir.

2.2.1. Kosova'nın coğrafi yapısı.

Kosova, 10.800 kilometrelik bir alana sahiptir. Avrupa'nın güneydoğu kısmında ve Balkan coğrafyasının tam merkezinde yer alan bir ülkedir. Ülke, kuzey ve doğu kısmında Sırbistan, güney kısmında Kuzey Makedonya ve Arnavutluk ve batı kısmında ise Karadağ ile komşudur. Kosova denize kıyısı olmayan bir ülkedir, arazisi çoğunlukla dağ ve ovalardan oluşmaktadır. Ülke aynı zamanda Batı Avrupa ve Asya ülkeleri arasında bir bağlantı niteliğini taşımaktadır diyebiliriz (Mazreku, 2017). Kosova'nın başkenti Priştine şehridir; diğer

şehirleri ise Prizren, Mitroviça, Ferizay, Gilan, İpek ve Yakovadır. Kosova coğrafi konumu neticesinde güneyden kuzeye doğru Morava ırmağının bir kolu olan İbir (İbër), Drin ve Vardar ırmaklarının kuzeyden güneye doğru bazı kolları yerleşmiştir. Bu bölgede ılıman kara iklimi mevcuttur (Yiğit, 2015). Böylelikle yazlar sıcak ve kurak geçerken, kışlar ise soğuk ve kar yağışlıdır. Çoğunlukla dağlık bir bölgeden oluştuğu için dağları da dik yamaçlara sahiptir, bu nedenle kış turizmi etkilidir ve ekonomiye katkı sağlamaktadır. Ülkenin kış turizmine katkı sağlayan kayak merkezleri Şar Dağları'nda Brezoviça, İpek şehrinde bulunan Boge ve Prizren şehrinde Prevala oluşturmaktadır. Ülkenin en yüksek noktası 2656 metre olan Ceraviça zirvesidir. Kosova'nın güneybatısında Arnavutluk Alpleri yer alırken kuzeyinde ise Kopaonik Dağları bulunmaktadır, bunun dışında bölge nehir ve göller bakımından da oldukça zengindir. Kosova'nın başlıca geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktan oluşmaktadır.

Bölge aynı zamanda yer altı kaynaklarıyla da oldukça zengindir, bu nedenle rezerv açısından Avrupa'nın en büyük linyit havzasına sahiptir. Aynı zamanda ülke çinko, kurşun, bakır, krom, altın gibi madenler açısından oldukça zengindir (Rizaj, Murati, Deva, 2009; Kastrati, 2013). Bu madenlerin elde edildiği yer olarak bilinen Trepça, Zveçan ve Novobırda (Novobërdë) önemli konum niteliğini taşımaktadırlar. Ülke yer altı zenginliklerine rağmen sanayi alanında gelişim göstermemiştir.

2.2.2. Kosova'nın nüfusu, etnik ve dini yapısı.

2018 tarihinde yapılan nüfus sayımına göre Kosova yaklaşık 2 milyon nüfusa sahiptir. Kosova'da çoğunlukla Arnavut'lar yaşamaktadır, Türk'ler, Boşnak'lar, Sırp'lar, Roman'lar ve Gorali'lar ise azınlık statüsünde yer almaktadırlar. Bölgede yaşayan insanların büyük bir bölümü Müslüman'dır. Bununla birlikte görece az olsa da diğer dinlere mensup insanlar da bölgede ikamet etmektedir. Yapılan sayıma göre Kosova'da nüfusun % 90'ı Müslüman, % 6'si Ortodoks, % 3'ü Katolik ve % 1'i diğer dinlere mensup olanlardan oluşmaktadır (ask.rks-gov.net, 02.11.2020).

2.2.3. Tarih.

Kosova kelimesi, Eski Çek ve Eski Bulgar kelimesi olan “Karataavuk” anlamına gelen “Kos” kelimesinden türemiştir (Baymak, 2008; Akgün, 2012). Kosova bölgesinde tarihin farklı dönemlerinde birçok kavim yaşamıştır. Aynı zamanda kuzeyden gelerek Batı Avrupa’ya yönüne doğru ilerleyen Vizigot’lar, Avar’lar ve Hun’ların da Kosova’dan geçtiği düşünülmektedir (Baymak, 2008; Sipahioğlu, 2009). Bölgede Batı ve Doğru Roma imparatorlukları yaşamlarını sürdürmüşlerdir, daha sonra Bizans İmparatorluğu’nun sarsıntılı dönem geçirmesinden faydalanan Sırp’lar, Bizans ordusunu yenerek Kosova topraklarını ele geçirmişler ve bunun neticesinde Sırp’lar Kosova’nın tamamına hâkim olmayı başarmışlardır (Sipahioğlu, 2009). Bu durum I. Kosova savaşıyla Osmanlı’ların bu toprakları fethetmesiyle son bulmuştur (Levent, 2013). Bu bölgede gerçekleştirilen Kosova Savaşları (I. Kosova Savaşı 1389 ve II. Kosova Savaşı 1448) Osmanlı’nın galibiyetiyle son bulmuş ve bu Osmanlı Devleti’nin topraklardaki egemenliğinin artmasına neden olmuştur. 523 yıl Osmanlı İmparatorluğu’nun bir parçası halinde olan Kosova, 1912-1913 yıllarında gerçekleşen Balkan savaşı neticesinde Osmanlı’nın bu topraklardan çekilmesi sonucunda Londra Anlaşması kararıyla Sırp Krallığı’nın yönetimi altına girmiş ve bu dönemlerde çok sayıda Türk ve Arnavut aile göç etmek zorunda kalmışlardır (Levent, 2013). I. Dünya Savaşı (1914-1918) sonrasında Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı kurulmuş ve 1929 yılında da bu krallık Yugoslavya adını almıştır. Paris Konferansı’nda alınan karar neticesinde Kosova bu krallığın bir parçası olmuştur (Taşdemir ve Yürür, 1999). II. Dünya Savaşı’nda (1939-1945) Yugoslavya’nın önemli bir kısmı Alman işgali altında kalmıştır. Yugoslavya Krallığı ismini değiştirmiş ve Josip Broz Tito yönetiminde Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti adını almış ve bu Cumhuriyet içinde altı cumhuriyet, iki de özerk bölgeden oluşan bir yönetim sistemiyle idare edilmiştir. Böylelikle Kosova, Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti’nin özerk bir bölgesi olmuştur (Jelevich, 1999; Levent 2013).

1963 yılında Kosova'nın özerk bölge statüsü genişlemiştir. 1968 yılında Kosovalı Arnavut'lar ise hak ve özgürlük ile ilgili protestolar başlatmış ve bunun neticesinde eğitim konusunda bazı haklar elde etmeyi başarmışlardır. 1974 yılında ise elde ettikleri haklar daha da gelişmiş ve böylelikle Sırbistan'ın Kosova ile alacağı kararları veto etme ve Başkanlık Konseyi bünyesinde temsil edilme gibi haklara sahip olmuşlardır (Levent, 2013). 1989 yılında Slobodan Miloşević'in iktidara gelmesiyle Kosova'nın özerkliği kaldırılmış, bu duruma Hırvatistan ve Slovenya karşı çıkmıştır (Levent, 2013). Bu olayın Yugoslavya'nın dağılma sürecinin hızlanmasına neden olduğu düşünülmektedir. Kosova 1991 yılında cumhuriyet ilan etme girişimlerinde bulunmuşsa da oluşan baskılardan dolayı başarısız olmuştur. 24 Mart 1999 tarihinde Kosova'da başlatılan savaş nedeniyle çok sayıda insan vefat etmiştir. NATO birliklerinin ve Türk savaş uçaklarının da katıldığı saldırı olumlu yönde sonuç bulmuştur (*a.g.m.*: 66, <http://www.unmikonline.org/>, 10. 05. 2011, akt. Akgün, 2012).

Yapılan müdahale sonucunda 9 Haziran 1999 yılında Makedonya'nın Kumanova adlı şehrinde imzalanan anlaşma neticesinde savaş son bulmuş ve sonuç olarak Yugoslav güçleri Kosova topraklarından çekilmiştir (Levent, 2013). Kosova topraklarındaki barışın sağlanması ve bölgenin korunması için KFOR adında çok uluslu askeri güç gönderilmiştir. Böylelikle Kosova'nın farklı şehirlerinde farklı askeri güçler bulunmaktaydı ve yönetim Birleşmiş Milletler Geçici Kosova Yönetimi olarak adlandırılan UNMIK tarafından sürdürülmüştür (Levent, 2013). Bu durum 17 Şubat 2008 yılında yapılan müzakereler doğrultusunda Kosova'nın tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmesiyle son bulmuştur.

2.2.4. Kosova-Türkiye ilişkileri.

Kosova ve Türkiye arasında yüzyıllardan beri süregelen kültürel, dini, ekonomik, sosyal ve tarihi ilişkiler iki ülke arasında güçlü bağların oluşmasını sağlamıştır. Yüzyıllardan beri sürmekte olan bu bağlar zamanla iki ülke arasındaki ilişkilerin kurulmasına ve giderek güçlenmesine yardım etmiştir.

2.2.4.1. Siyasi alanında ilişkiler.

İki ülke arasında tarih süreçte oluşan bağlar günümüzdeki ilişkilerin temelini oluşturmaktadırlar. Söz konusu ilişkiler, Kosova'nın 17 Şubat 2008 tarihinde bağımsızlığını kazanması ve Türkiye'nin de Kosova'yı bağımsız bir ülke olarak tanıması sonucuna başkent Priştine'de büyükelçilik merkezinin ve Prizren şehrinde de başkonsolosluk merkezinin açılması aynı zamanda Kosova'nın da Ankara'da büyükelçilik ve İstanbul'da konsolosluk merkezinin açması neticesinde iki ülke arasındaki ilişkilerde ilerleme kaydedilmiştir. İki ülke arasındaki ilişkiler başta siyasi olmak üzere, ekonomi, ticari, eğitim ve sağlık, vs. gibi birçok alanda mevcuttur.

2.2.4.2. Ekonomi alanında ilişkiler.

Türkiye diğer Balkan ülkelerinde olduğu gibi, Kosova'da da bankacılık, toptancılık, eğitim, otomotiv ve inşaat gibi çok sayıda iş alanında yatırımlar yapmış ve birçok şirket açarak bu bölgede faaliyetlerine başlamıştır (Kalaycı ve Aytakin, 2016). İki ülke arasında siyasi ve ekonomi alanında anlaşmalar yapılmış, özellikle yapılan serbest ticari anlaşması, ekonomi alanında işbirliğin sağlanmasına ilişkilerin güçlenmesine ve Kosova'daki Türk iş adamlarının sayısının artmasına neden olmuştur.

2.2.4.3. Ticaret alanında ilişkiler.

Kosova-Türkiye ilişkilerinde dikkat çeken bir konu da ticari ilişkileridir. Kosova'da birçok Türk şirketi faaliyet göstermektedir. Bu şirketler çoğunlukla finans ve sigorta, ulaştırma ile depolama, inşaat, üretim ve sağlık alanlarında faaliyet göstermektedir (pristine.be.mfa.gov.tr, 30.10.2020). Yaklaşık 250 Türk şirketinin Kosova'nın farklı şehirlerindeki faaliyetleri ve iş adamlarının yapmış oldukları yatırımlar iki ülke arasındaki ilişkilerin önemini belirtmektedir (Sakar, 2019).

Aynı zamanda metal ürünler, tekstil ürünleri, plastik ve kâğıt ürünleri, makine ve cihazlar ihraç edilmekte; tekstil, kauçuk, methal cevherleri ve hurdaları ise ithal edilmektedir.

Ayrıca Kosova’da yer almakta olan KTTO (Kosova Türkiye Ticaret Odası) iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlenmesine ve ekonominin gelişmesi adına önem arz etmektedir, TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı) ise kültürel, ticari, ekonomi, teknik, sosyal ve eğitim alanında işbirliği doğrultusunda projeler düzenleyerek ülkenin kalkınması doğrultusunda çalışmalarına devam etmektedir. (Adıyaman, 2011, akt. Yılmaz ve Kılıçoğlu 2017).

2.2.4.4. Eğitim alanında ilişkiler.

Kosova-Türkiye arasında eğitim alanında da anlaşmalar mevcuttur. Kosovalı öğrencilerin Türkiye’de eğitim görmeleri ve okulların kurdukları işbirlikleri eğitim alanındaki anlaşmaların güçlenmesini ve istikrarlı bir şekilde devam etmesini sağlamaktadır (ambasada-ks.net/tr/, 30.10.2020). Aynı zamanda Kosovalı öğrencilere yönelik her yıl Türkiye Bursları ve YÖK’ün sağladığı burs imkânları sayesinde çok sayıda öğrenci Türkiye’nin farklı şehir ve üniversitelerinde lisans, yüksek lisans veya doktora düzeyinde eğitim almaktadırlar. Burs imkânlarından faydalanmayan öğrenciler ise kendi imkânları doğrultusunda eğitimlerini Türkiye’de tamamlamaktadırlar. Bunun dışında Kosova’daki üniversitelerin, Türkiye’deki üniversitelerle sağladıkları işbirliği ve anlaşmalar neticesinde başta Erasmus, Mevlana, Farabi, vs. başta olmak üzere her yıl çok sayıda Kosovalı öğrenci tecrübe edinmek ve akademik alanda kendilerini geliştirmeleri adına yıllık, aylık veya dönemsel olarak değişim programlarına başvurumaktadırlar. Aynı şekilde Türkiye’den Kosova’ya bu programlar aracılığıyla yıllık, aylık veya dönemsel olarak öğrenci gelmektedir.

Bunun dışında Türkiye ile Kosova arasında ilişkilerin daha da güçlenmesi adına TİKA tarafından 2000-2001 yıllarında uygulanmaya başlanan “Türkoloji Projesi” önemli bir yer tutmaktadır. Bu proje, yurtdışındaki Türk dili ve edebiyatı bölümlerinde çalışmak üzere Türkiye’den öğretim elemanları görevlendirmektedir. Asıl amacı Türkiye’yi ve Türk kültürünü tanıtmak olan bu proje doğrultusunda 35 ülkeyle olduğu gibi Kosova’yla da

anlaşma yapılmış, Priştine Üniversitesi'nde bulunan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile de işbirliği protokolü imzalanmıştır. Proje 2011 tarihinde Yunus Emre Enstitüsü ve TİKA tarafından imzalanan protokol nedeniyle Yunus Emre Enstitüsü'ne devredilmiştir (Parlakpınar, 2014).

Kosova-Türkiye arasında ekonomi, ticari, eğitim, vs. alanlarında gerçekleşen ilişkiler neticesinde Kosova'da çok sayıda Türk resmî kurumlar faaliyet göstermektedir. Bazı kurumlar siyasi, ekonomi, eğitim, vs. alanlarında faaliyet göstermektedirler. Aynı zamanda yeni projelerin düzenlenmesi iki ülke arasındaki işbirliğin korunması ve ilerlemesi öngörülmektedir.

2.2.5. Kosova'da Türkçenin izleri: Türkçenin tarihi.

Balkan coğrafyasında olduğu gibi Kosova bölgesinde de Türk'lerin büyük bir kısmı Anadolu bölgesinden göç eden Osmanlı Müslüman Türk'leridir (Akgün, 2012).

1389 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun Kosova'ya gelmesiyle beraber bu toprakların farklı kasabalarında askerler, resmi görevliler ve tacirler yerleşmiş, böylelikle Türklerin bu topraklardaki düzenli hayatı da başlamıştır (Elmas, 2014). Balkan savaşları neticesinde bu topraklardan Osmanlı İmparatorluğunun çekilmesi sonucunda bölgede yaşayan Kosovalı Türkler de zamanla baskılara maruz kalmışlardır. Oluşan bu baskılar çok sayıda ailenin göç etmesine neden olmuştur. Bu nedenle Kosovalı Türk ailelerin göç sayısı yıllarca devam etmiş ve bazı dönemlerde de artış göstermiştir. Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin Tito yönetimi döneminde alınan kararlar bu bölgedeki Türk halkının lehine olmuştur. Böylelikle 1951 yılında alınan karar neticesinde bölgede Türk dili resmîyet kazanmış (Okumuş, 2015), aynı zamanda Kosova Özerk Bölge Meclisi'nde alınan kararlar doğrultusunda o bölgede yaşamakta olan Türk varlığı kabul edilmiş, Türk dilinde eğitime izin verilmiş, dernek kurma ve yayın yapmak konusunda da hak tanınmıştır (Recepoğlu, 2006, akt. Akgün, 2012). 1990'lı yılların başında Yugoslavya'da yaşanan karışıklıklardan bölgede

yaşayan Türkleri etkilemiştir. 1999 yılında NATO hava kuvvetlerinin müdahalesi sonucunda Türk dilinin resmîyeti ülke yönetimini ele alan UNMİK misyonu tarafından kaldırılmıştır (Okumuş, 2015). 17 Şubat 2008 tarihinde bağımsızlığından bu yana Türk topluluğu eşit haklara sahip olmayı başarmış ve Kosova siyasetinde söz hakkına kavuşmuşlardır.

Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesi sonucunda alınan kararlar doğrultusunda Türkçe, Kosova'da Türk'lerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yerel düzeyde resmî dil statüsüne sahip olmayı başarmıştır.

Türkçenin önemini korumak için aynı zamanda kültür, dil, eğitim ve siyaset alanında çalışmalar yapılmış, gazete ve dergi yayınları yapılmıştır. Günümüzde de yayın hayatına devam eden televizyon ve radyo kurumlarının faaliyetleri mevcuttur (Elmas, 2014).

1951 yılında "Yeni Hayat" Türk Kültür Güzel Sanatlar Derneği kurulmuş daha sonra ismini "Gerçek-KGSD" olarak değiştirerek günümüzde de faaliyetine devam etmektedir. 1951 yılında Priştine Radyo ve Televizyonu (PRT) Türkçe Radyo yayınlarına başlamış, yine aynı yıl Priştine Radyosu Türk Halk Orkestrası (THO) yayına başlamıştır (Jable ve Şanlı, 2019). 1944 yılında Üsküp'te Makedonyalı Türkler tarafından yayın hayatına başlayan Birlik Gazetesi aynı zamanda Kosovalı Türklere de hitap etmekteydi, 1969 yılında ise Tan gazetesi, 1999 yılından sonra ise Yeni Dönem gazetesi yayınlanmaya başlanmıştır aynı zamanda bu tarihten sonra Kosova'da Türkçem, Sesimiz, Çığ, Kuş, Sofra, Esin, İnci, Bay, Çevren gibi önemli Türk dergi ve gazeteler yayınlanmıştır (<http://www.makaleler.com>, 10.02.2011, akt. Akgün, 2012).

Günümüzde ilkokul ve lise düzeyinde Türkçe eğitimi yapılmakta, ayrıca devlet üniversitesinde de Türk dili ve edebiyatı bölümü faaliyet göstermektedir. Kosova'nın farklı şehirlerinde kurulan çok sayıda dernek faaliyetlerine devam etmekte, bu kuruluşlar yılın belli dönemlerinde etkinlikler, sosyal aktiviteler ve programlar düzenleyerek gençlere öncülük olmaktadır. Tüm dünyada kutlanan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, aynı

zamanda Kosova'da azınlık olarak yaşamakta olan Türklerin Milli Bayramı olarak kutlanmaktadır. Son yıllarda ise Türk dizilerin yayınlanmaya başlanması sonucunda Türkçeye ve Türk kültürüne olan ilgi her geçen gün artmaktadır (Emin, 2013).

2.2.6. Kosova'da Türkçe eğitimi.

Kosova'da Türkçe eğitimi Osmanlı'nın eğitim kurumlarını kurmasıyla başlamıştır, tabii bu süreçte aralıklarla kesintiye uğramışsa da günümüze kadar devam etmeyi başarmıştır (Akgün, 2012). Bu topraklarda Türkçe eğitimi köklü bir geleneğe sahiptir. Bu nedenle Kosova'da Türkçe eğitimin tarihini daha iyi bir şekilde anlamak üzere Yıldırım (2018) Osmanlı dönemi, Yugoslavya Krallığı dönemi, Sosyalist Yugoslavya dönemi, BM geçici yönetim organlarının ve yerel yönetim organlarının yönetim ve Kosova Cumhuriyeti dönemi 17 Şubat ve günümüz, olarak beş dönem içinde incelemektedir (Yıldırım, 2018).

Osmanlı dönemi (1455-1912)- Osmanlı döneminde bu bölgedeki Türkçe eğitim, Anadolu topraklarında gerçekleşen eğitim ile aynı şekilde uygulanmaktaydı. Osmanlı eğitim sistemi dâhilinde bir elden ve düzenden yürütülmüştür. Bu durum Balkan Savaşların başlamasıyla son bulmuştur (Yıldırım, 2018).

Yugoslavya Krallığı dönemi (1912- 1951)- 1912 yılında başlayan Balkan Savaşı neticesinde Osmanlı İmparatorluğu'nun geri çekilmesi sonucunda Kosova, Sırbistan Krallığın yönetimi altına girmiştir. Kosova daha sonra Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi sonucunda kurulan Yugoslav Krallığı'na dâhil edilmiştir. Bu dönemde yaşanan zorluklardan biri de eğitim alanında görülmüştür, bu süreçte Türk'ler kendi ana dillerinde eğitim yapamamışlardır. Bu dönemde Türkçe eğitim durdurulmuştur bu nedenle Türkçe için bu dönem karanlık olarak nitelendirilmektedir (Çelik, 2009).

Sosyalist Yugoslavya dönemi (1951-1999)- bu dönemin 1951 yılında Türkçe ana dil olarak okutulması yönüne dair hakka sahip olmuştur, fakat 1999 yılında Kosova'da yaşanan

savaş neticesinde NATO tarafından müdahale edilmiş ve Türkçe resmî dil olma statüsünden kaldırılmıştır (Çelik, 2009).

BM geçici yönetim organlarının ve yerel yönetim organlarının yönetim dönemi (1999-2008)- bu dönem 1999 yılından 17 Şubat 2008 tarihine Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesine kadarki süreyi kapsamaktadır. Bu dönemde çok uluslu toplumun ve demokrasinin oluşturulması için sivil toplum örgütlerinin etkin olduğu ve eğitim stratejilerinin belirlediği görülmektedir (Topsakal ve Koro, 2007, akt. Çelik, 2009). Bu süreçte Türkçenin resmi dil olarak kabul edilme yönündeki uğraşlar doğrultusunda bir sonuca ulaşamamıştır.

Kosova Cumhuriyeti dönemi 17 Şubat ve günümüz- bu dönem 2008 yılından günümüz tarihini kapsamaktadır. Bu dönemde eğitime önem verilmiştir bu nedenle eğitimin güçlenmesine ve alanda var olan sorunların çözülmesine yönelik öneriler ve araştırmalara önem verilmiştir. Günümüzde eğitim Milli Eğitim Bakanlığının uygulamış olduğu müfredat doğrultusunda uygulanmaktadır.

Kosova'da Türkçe eğitimi köklü bir tarihe sahiptir. Osmanlının bu topraklara yerleşmesi sonucunda yönetim organlarının yanı sıra eğitim kurumlarının da kurulması sonucunda Türkçe eğitimi yapılmaya başlamıştır. 15.yüzyılın ikinci yarısından sonra Kosova'nın farklı kentlerinde sıbyan mekteplerinin ve aynı zamanda medreselerin inşa edilmesi neticesinde çok sayıda çocuk ve genç Türkçe eğitim ve öğretim görmüşlerdir. 19.yüzyılın ikinci yarısında ise Rüштиye okullarının faaliyetlerine Kosova topraklarında da önem verilmiştir. Böylelikle Kosova'da ilk Rüштиye okulu 1869 yılında Priştine'de kurulmuştur, bu sayı 1878 yılında 7'ye daha sonra da 14'e çıkmıştır (a.g.m.:62, akt. Akgün, 2012).

Osmanlı'nın Kosova'dan çekilmesi sonucunda Türkçe eğitimi zor zamanlar geçirmeye başlamıştır, bu nedenle 1913 yılından sonra Priştine ve Prizren şehirlerinde izin verilen birkaç medrese dışında tüm Kosova'da Türkçe eğitim yasaklanmış ve 1943 yılında ise tamamen

kaldırılmıştır (Mehmet Tikici, b.t.; Akgün, 2012). Bu durum 1951 yılında bölgede yaşayan Türk topluluklarına Türkçe eğitim hakkının tanınması sonucunda son bulmuştur (Çelik, 2009).

Böylelikle 1951 yılında ilkokul ve ortaokul düzeyinde Türkçe eğitim faaliyetine başlanılmıştır. Fakat okullarda öğrenci yetiştirmek için yeterli kadronun olmaması sonucunda 1959 yılında “Priştine Yüksek Pedagoji Okulu” açılmıştır. 1962/1963 öğretim yılında ise Prizren şehrinde bulunan “Cevdet Doda Yüksek Pedagoji Okulu”nda Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, aynı yılda “Dimitriye Tucoviç Öğretmen Okulu ”nda Türk öğrencilerin de yer aldığı karma bir sınıf açılmıştır. 1963/64 öğretim yılında ise sadece Türk öğrencilerden olan bir sınıf açılmıştır. 1965/1966 yılında da Yüksek Pedagoji Okulu Priştine’ye taşınmış ve 1973 yılında da eğitim faaliyetine son vermiştir (Topsakal, 2006; Topsakal ve Koro, 2007, akt. Çelik, 2009). İlerleyen tarihte 1972/1973 akademik yılında da Priştine Üniversitesi, Felsefe Fakültesinde Şarkiyat Bölümü açılmıştır, bu bölümün bünyesinde ortak program çerçevesinde Türkçe dersleri de verilmiştir. 1988/1989 tarihlerinde açılan ve Kosova’da yaşanan savaş neticesinde faaliyete bir yıl ara vererek tekrar 2000/2001 akademik yılında faaliyete başlayan Priştine Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkçe dersler okutulmaya ve Türk dili alanında araştırmalar yapılmaya başlamıştır (Çelik, 2009). Bir yıl sonra Prizren şehrinde 1989/1990 yılında eğitim faaliyetine başlayan ve 1992/1993 yılında Cevdet Doda Yüksek Pedagoji Okulunda kapanan Türkçe Sınıf Öğretmenliği Bölümü daha sonra 2003/2004 yılında Prizren Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde öğretimine başlamıştır (Çelik, 2009). Kosova’da Türkçe eğitimi zamanla kesintiye uğramışsa da günümüze kadar gelmeyi başarmış ve yeni nesiller eğitmeye de devam etmektedir. Yükseköğrenim düzeyinde ise Priştine Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Prizren Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde eğitimler devam etmektedir.

Aynı zamanda Bal-Tam (Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi) gerçekleştirdiği uluslararası sempozyumlar neticesinde önemli bir başarıya ulaşmıştır. Merkez, Balkan coğrafyasında Prizren (2001), Bosna-Hersek (2002), Karadağ (2003) ve Hırvatistan (2007) olmak üzere dört sempozyum düzenlemiştir. Aynı zamanda farklı sempozyumların düzenlenmesinde katkı sağlayarak Türkoloji alanındaki araştırmaların artmasına katkı sağlamıştır.

2.2.7. Kosova’da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi

Kosova, Türkçenin ana dili olarak konuşulduğu aynı zamanda Türkçenin yabancı dil konumuna sahip olduğu bir bölgedir. Türkçenin, Kosova’da eski bir tarihi bulunmaktadır. Yılların farklı dönemlerinde çeşitli badireler atlatmışsa da varlığını korumayı başarmıştır. Günümüzde ise ana dil dışında yabancı dil olarak da öğretimine dair ilgi duyulmaktadır. Özellikle eskiden var olan Kosova-Türkiye arasındaki bağların ve ilişkilerin günümüzde güçlenmesi, akrabalık ilişkilerinin vermiş olduğu güçlü bağlar, tatil ve seyahat noktası açısından Türkiye’nin tercih edilmesi, Türk müziği ve Türk dizilerin izlenmesi neticesinde Türk kültürüne ve Türkiye’ye ilgi duymaları Türkçe bilmeyenler tarafından dili öğrenme yönündeki isteklerin artmasına neden olmuştur. Aynı zamanda Türkiye ile Kosova arasında kurulan ilişkiler neticesinde Türk iş adamlarının yatırımları ve sundukları iş olanakları Türkçe öğrenme ihtiyacının artmasına neden olan bir diğer unsur olarak görülmektedir. Bu ihtiyaçların dışında aynı zamanda akademik yönden kendilerini Türk üniversitelerinde geliştirmek isteyen gençler YÖK ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklarının (YTB) sunduğu burs olanaklarından yararlanmak veya kendi imkânlarıyla eğitim için Türkiye’ye yönelmeleri doğrultusunda dil öğrenimine ihtiyaç duymalarını sağlayan bir diğer unsur olarak görülmektedir. Bu nedenle TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Okulları gibi birçok kurum Türkçe eğitimine yönelik katkıda bulunmuşlardır.

Kosova’da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin gerçekleşmesini sağlayan Yunus Emre Enstitüsü 2011 yılında başkent Priştine başta olmak üzere Prizren ve İpek şehirlerinde merkezler açarak faaliyetine başlamıştır. Kosova’da faaliyet göstermekte olan Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, Ankara’da bulunmakta olan Yunus Emre Enstitüsüne bağlıdır. Türkçe öğretimi Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı’nın belirlemiş olduğu ölçütler ve kurallar doğrultusunda öğretilmektedir. Merkezlerde, Türkçe dışında aynı zamanda Türk kültürü, tarihi ve Türk sanatlarının öğretimine katkı sağlanmaktadır (Okumuş ve Yılmaz, 2013). Merkezde Türkçe kursların yanı sıra Türkçe bildiklerini tescil etmek isteyen adaylara Türkçe Yeterlilik Sınavı (TYS) yapılmaktadır. Yunus Emre Türk Kültür Merkezi aynı zamanda sahne gösterileri, bilimsel alana yönelik toplantılar, film gösterimleri, söyleyişi, imza günleri gibi çok sayıda faaliyetler ve etkinlikler de düzenlemektedir. Aynı zamanda yapılan festival veya fuar organizasyonlarında katılım göstermektedir. Türkçeyi daha iyi öğrenmek, Türk kültürünü Türkiye’de öğrenmek adına başlatılan Türkçe yaz okulu eğitim programı farklı birçok ülkeden katılan öğrencilerle beraber gerçekleştirilmeye devam etmektedir (yee.org.tr, 07.11.2020). Bu program bünyesinde gerçekleşen dersler çok sayıdaki gencin daha hızlı ve daha kolay Türkçe öğrenmelerine yönelik her yıl Türkiye’nin farklı şehir ve üniversitelerinde gerçekleşmektedir. Bu program sayesinde öğrenciler ortak dil olarak Türkçeyle dünyanın farklı ülkelerinden gelen öğrencilerle arkadaşlık bağları kurma fırsatı bulmaktadırlar.

2.3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimin Tarihi

Dil öğretimi tarih boyunca var olmuştur. İnsan sosyal bir varlık olduğundan dolayı ilk çağlarda kendi dışında başka insanlarla, hatta başka milletlerle iletişim kurma gereksinimi duymuştur. Bu gereksinim zamanla dilin doğmasına neden olmuştur. Farklı medeniyetlerin, kültürlerin oluşmasıyla beraber yeni diller doğmuş ve zamanla ekonomik, siyasi ve ticarî ilişkilerin gelişmesi beraberinde dil öğrenme ihtiyacının da doğmasına neden olmuştur (Aykaç, 2015).

Türk dili, köklü bir tarihe sahiptir. Güzel (2020), Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin tarihi sürecini Uygurlar, Karahanlılar, Harezmi, Kıpçak, Çağatay ve Anadolu olarak altı dönemde incelemiştir. Aykaç (2015) ve Biçer (2012) ise Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Köktürk dönemi, Uygur dönemi, Karahanlı dönemi, Kıpçak dönemi, Selçuklu dönemi, Çağatay dönemi, Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemini ele almışlar ve bu süreci sekiz dönemde incelemişlerdir. Türkçe köklü bir tarihe sahip olmasından dolayı yerli ve yabancı çok sayıdaki Türkolog tarafından araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar neticesinde Türkçenin, Hun İmparatorluğu döneminden bilindiği ve Kök-Türkler döneminden beri yazılı metinlerle izlenebildiği sonucuna varılmıştır.

2.3.1. Kök-Türk dönemi.

Türkçe, zengin ve bir o kadar da eski bir dildir. Türkçe Kök-Türk döneminden itibaren yazılı olarak izlenebilen, varlığı ise Hun İmparatorluğu döneminden itibaren bilinen bir dildir. Türkçenin hakkında yapılan çalışmalar dilin tarihi hakkındaki bilgilere ulaştırmayı başarmışsa da öğretimi hakkında bu kadar şanslı olmayıp yetersiz bulgular neticesinde kısıtlı bilgiye sahip olmuşuzdur. Bu nedenle ilk çağlarda ve orta çağlarda Türkçenin okullarda öğretildiğine dair bir bilgiye sahip değiliz. Uygur ve İslami dönemlerinde yapılan çevirilere ait bulgulara rastlanmış fakat aile ve yaşanan çevre dışında dil öğretiminin yapıldığına dair çalışmalara ulaşılmamıştır (Ağar, 2006). IV-V. yüzyılda Çin’de kurulan Hun devletleriyle ilgili Çin Kaynaklarında Hun devletlerinin hükümdarlarının farklı sebeplerden dolayı kanunname ve tarihi anlatan kitaplar yer almaktadır. Konar-göçer kültürden yerleşik hayata geçmeleri ve kendilerine ait yazı dillerinin olmamasından dolayı Çinceyle kendi tarihleri hakkında ve Budizm hakkında kitaplar yazdırmışlardır (Baykuzu, 2008).

Hunlar döneminde, Çincenin Türk diline olan etkisi görüldüğü gibi Türkçenin de Çinceye olan etkisi görülmektedir. Hun diline ait sözcüklerin Çin kaynaklarında geçmesi dil ilişkisini ve aynı zamanda Hunca’nın Çinceye kelime verdiğini göstermektedir. Aynı

zamanda bu dönemde Türk dili için Orhun Abideleri önemli olarak nitelendirilmiştir. Orhun Abideleri; Kül Tigin Abidesi, Bilge Kağan Abidesi ve Tonyukuk Abidesi olarak üç tane kitabeden oluşmaktadır. O dönemde (Kök) Türk'lerin Çinliler, Bizans, Soğd, Tibet gibi milletlerle kurdukları ticari, siyasi, ekonomik ve diplomatik ilişkiler doğrultusunda ve Orhun yazıtlarında Türkçenin yabancı milletler tarafından öğrenildiğine dair izlerin bulunması neticesinde Çin'de de Türk dilini bilen kişilerin olma ihtimalini göstermektedir (Biçer, 2012).

2.3.2. Uygur dönemi.

Uygur döneminde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili yapılan çalışmaların netlik kazandığı görülmektedir. Böğü Kağan, Çin'de çıkan isyanı bastırmak üzere yardıma giderek orada Mani rahipleriyle tanışır ve Uygur'un başkentine getirir. Mani rahiplerin Türklere Manehizmayı yayma faaliyetlerine girmeleri neticesinde halka daha kolay hitap etmeleri için o halkın diliyle konuşmaları gerekmektedir, bu nedenle bölgenin dilini öğrenirler. Rahiplerin bu topraklara gelmesi, Türkçeyi bilmeleri ve kullanmaları neticesinde yabancıların Türkçeyi öğrendiği düşünülmektedir (Caferoğlu, 1984, akt. Onan, 2003) . Bunun dışında Moğolların kendi alfabelerinin olmaması neticesinde yazıyı Uygur tamgacılarından öğrenmeleri ve aynı zamanda Uygurların başta dini olmakla beraber siyasi alanda da çeviriler yapmaları neticesinde Türkçeyi öğretme konusunda tecrübe sahibi olduklarını göstermektedir. Yapılan çeviri faaliyetlerinde Uygurların yazma kültürüne ne denli önem verdikleri görülmektedir. Fakat Uygurların yazıyı kimlerden ve nasıl öğrendikleri, aynı zamanda dil öğretimi süresince yazıyı nasıl öğrettikleri yönünde bir bilgiye ulaşılamamıştır (Onan, 2003).

Uygur Döneminde, Budizm ve Maniheizm metinlerinin Türk diline çevrilmiş olması, aynı zamanda Sanskrit metinlerinin yanında geniş açıklamalarla Türkçe bilgi verilmesi ve böylelikle iki dilli metinlerinin varlığı o dönemde Türkçeye verilen önemi açıklamaktadır.

2.3.3. Karahanlı dönemi.

Bu dönemde Türklerin İslamiyet’i kabul etmeleri bir takım yeniliklere yol açmıştır. Kur’an dilinin Arapça olmasından dolayı Arap alfabesi benimsenmiş ve aynı zamanda da çok sayıda Arapça ve Farsça kelime Türkçeye yerleşmeye başlamıştır. Aynı zamanda bu dönemde Türk dili hakkında önemli çalışmalar yapılmış ve eserler yazılmıştır. Bu dönemde özellikle Türk dili üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde Yusuf Has Hacib tarafından yazılan Kutadgu Bilig eseri ve Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan Divan-ü Lügati’t-Türk adlı eser önem teşkil etmektedir. Özellikle Divan-ü Lügati’t-Türk sözlük niteliğini taşımakta ve günümüzde de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemini korumaktadır.

Bu kitap, aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ilk yazılan eser olma özelliğini taşımaktadır. Divan-ü Lügati’t-Türk, Türkçeyi Araplara öğretmek ve Türkçenin üstün bir dil olduğunu kanıtlamak amacıyla yazılmıştır. Tabii o dönemde Türklerin askeri ve siyasi alanda ilerlemesi Arapların Türkçeye olan ilginin artmasına ve Türkçeyi öğrenmelerine neden olmuştur. Eserde kullanılan dil Arapçadır fakat örnekler Türkçe verilmiştir. Bu nedenle eser ansiklopedik sözlük ve dil öğretimi kitabı olarak değerlendirilebilir. Eserde günümüzde yabancı dil öğretiminde kullanılan belli başlı yöntemler mevcuttur. Divan-ü Lügat’it-Türk eserinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin tespit edilen noktalar sırasıyla şöyledir (Onan, 2003): Kültürel aktarım ve duygusal zekâ kavramları

- Tümevarım yöntemi
- İki dillilikle ilgili hususlar
- Eserin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından bir sözlük olarak

değerlendirilmesi

- Lengüistik metot

Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ü Lügat’it-Türk eserinde, Türkçe öğretiminde izlediği yolu şöyle belirtebiliriz (Akyüz, 1989, akt. Güzel, 2020):

Günümüzde de yabancı dil öğretiminde olduğu gibi izlediğimiz bir konu anlatımı sırasında sadece kural vermekten ziyade örneklerle yolla çıkararak istenilen konunun anlatımına yönelme yöntemi uygulanmıştır.

- Yabancı dil öğretiminde metinlerin ve örneklerin yeri önemlidir, yazar bundan yolla çıkararak eserinde günlük hayattan, atasözlerinden, deyimlerden, şairlerden, vs. örnekler vermeye özen göstermiştir.
- Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğretirken aynı zamanda kültürün tanıtımına ve öğretimine önem göstermiştir.
- Dil öğretiminde tekrar fazlasıyla önemli olduğundan dolayı daha önce anlatılan bir kuralın gerektiği takdirde hatırlatmaktan veya tekrar etmekten çekinmemiştir.
- Eserini yazarken bu yöntemleri bulmakta oldukça çaba sarf eden yazar eserini üç kez yazıp beğenmediği için yırtmıştır ve nihayetinde dördüncü kez yazdığına içine sinmiş ve okuyuculara sunmuştur. Böylelikle bu hareketiyle gelecekteki nesillere de iyi bir ders vermektedir.

2.3.4. Kıpçak dönemi.

Kıpçak döneminde Türk dilinin yabancı dil olarak öğretimi konusunda ciddi bir ilerleme kaydedilmiştir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin dorukta olduğu bir dönem olarak adlandırabiliriz. Memluk devletinin Türk sultanları tarafından yönetilmesi ve aynı zamanda ordu kesiminin Türk olması neticesinde Türkçenin önemi artmış ve bu netice doğrultusunda Arapların da Türkçe öğrenme ihtiyacı doğmuştur (Bayraktar, 2002, akt. Güzel, 2020; Biçer, 2012). Belirlenen ihtiyaç doğrultusunda Türkçe öğretimi hakkında kitaplar ve sözlükler yazılmıştır. Bu sözlüklerin bir kısmı Araplar diğer kısmı ise Türkler tarafından yazılmıştır. Yazılan bu eserler dil öğretimi yönünde olmuştur. Eserler farklılık gösterse de kitaplarda dil öğretimi için kullanılan yöntemler benzerlik göstermektedirler. Eserler başta siyasi, ticari ve ilim olmakla beraber farklı alanlarda yazılmıştır. Tabii o

zamanda aynı toplumun birer üyeleri olarak yaşamlarını sürdüren Türkler ve Araplar, o dönemde siyasi, ilmi ve ticari ilişkilerini sürdürmeleri için iletişim kurma gereksinimi duymaları neticesinde dil öğretimi için çeşitli kitaplar hazırlanmıştır. *Et-Tuhfetü 'z-Zekiyye Fil-Lûgati 't-Türkiyye, El-Kavânînü 'l-Küllîyye Li-Zabti 'l-Lûgati 't-Türkiyye* vs. adlı kitaplar Türkçe iletişim dilini öğretmek için yazılmıştır. Bu dönemde Türkçenin yabancı dil öğretimi konusunda yazılan eserler şunlardır: *Codex Comanicus, Kitâbü 'l-İdrâk li-Lisâni 'l-Etrâk, Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî, Et-Tuhfetü 'z-Zekiyye fi 'l-Lûgati 't-Türkiyye, Bulgatü 'l-Müşâk fi Lûgati 't-Türk ve 'l-Kıfçak, El-Kavânînü 'l-Küllîyye li-Zabti 'l-Lûgati 't-Türkiyye, Ed-Dürretü 'l-Mudiyye fi 'l-Lûgati 't-Türkiyye.*

Başta Türk dili olmakla beraber Türkçenin yabancı dil öğretimi konusunda ayrı bir önem taşıyan eserlerin başında *Codex Comanicus* gelmektedir. Eser Kıpçak Türkleri, İtalyanlar ve Almanlar tarafından derlenmiş bir eser olup Latince-Farsça-Kıpçak Türkçesi bir sözlüktür. Eserin asıl yazılma amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi olmakla beraber eserde Fransiskan rahiplerinin Kıpçaklara Hıristiyan dinini yaymak için yazdığı metinler mevcuttur. Eserde dini metinler, ticari Türkçeyi öğretmek amaçlı bölümler, günlük yaşamda kullanılan sözcüklerden oluşan bölümler Türkçe öğretimi için önem taşımaktadır. Eserde günlük yaşamla ve ticaretle ilişkili toplam 2500 Türkçe sözcük bulunmaktadır, aynı zamanda İncil'den tercüme ve Katolik ilahilerinin tercüme bulunmakla beraber Kıpçak diline ait dilbilgisi kuralları ve 47 tane atasözü bulunmaktadır (Güzel, 2020) Eser Kıpçak Türklerinin en eski örneklerinden biri olma özelliğine sahip olmakla beraber Kıpçakların o dönemdeki konuşma dilini de yansıtmaktadır. *Codex Cumanicus* iki bölümden oluşmaktadır, 55 yaprak İtalyan ve 22 yaprak da Alman dilinde ele alınmıştır. Eser, Türkçe, Latince ve Türkçe kelime listeleri, Türkçe Almanca sözlük ve Türkçe metinleri de içinde barındırmaktadır. Eserde o dönemde yaşayan Kıpçak Türklerin yaşamlarını ve aynı zamanda Kıpçak Türkçesinin özellikleri hakkında bilgi vermektedir.

Kıpçak döneminde yabancılara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılan eserlerin genel özellikleri şu şekildedir (Biçer, 2012):

- Eserlerde Oğuz-Kıpçak karışımı dil kullanılmıştır.
- Arapçanın dilbilgisi kurallarına uygun işlenmiştir.
- Türkçe sözcüklerin yazımında harekelerin kullanımına yer verilirken, Arapça sözcüklerin yazımında harekeler yer verilmemiştir.
- Arapça ve Türkçe sözcüklerin daha iyi ayırt edilebilmesi için Arapça sözcükler siyah, Türkçe sözcükler ise kırmızıyla yazılmıştır.
- Eserlerde sözlük bölümlerinde kelimeler belirlenen konulara göre sıralanmıştır.
- Dil öğretiminde konu anlatımında örneklerin önemine değinmiş ve dilbilgisi konuları pekiştirmek amacıyla örneklerden yararlanılmıştır.
- Lehçelere önem verilerek sözlük bölümünde farklı lehçelere ait sözcükler belirtilmiştir.
- Başka milletlerin Türklerle daha iyi bir iletişim kurmaları için ticari, sosyal ve kültürel alandaki sözcüklerin öğretimine yer verilmiştir.
- Türkçe olarak kabul edilen birçok Arapça ve Farsça sözcüklerine yer verilmiştir.
- Eserler sözlük ve gramer bölümünden oluşmaktadır bu nedenle dilbilgisi ve çeviri yöntemin kullanımı ağırlık olarak ele alınmıştır.
- Karşılaştırma dilbilim kurallarına uyarak eserlerde Türkçenin dilbilgisi ve Arapçanın dilbilgisi kuralları karşılaştırılmıştır.
- Eserlerde üretici dönüşümsel dil bilgisi kuralları ele alınmıştır. Eski zamanlarda yazılmış olan bir eserin dönüşümsel dil bilgisi kurallarına değinilmesi o zamanda dil bilgisi ilkelerinin bilindiğini ve kullanıldığını göstermektedir.

- Yazılan eserler çoğunlukla okuma ve yazma becerilerin gelişmesine yönelik hazırlanmıştır.

2.3.5. Selçuklu dönemi.

Selçuklu döneminde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazılan eserlere rastlanılmamaktadır. Aynı zamanda Türkçenin yabancı dil ve ana dili olarak öğretiminde herhangi bir çalışmanın yapıldığına dair bir bilgi yoktur. Selçuklu döneminde bilim dili olarak Arapçanın, resmi ve edebi dil olarak ise Farsçanın kullanımı gerçekleşmiştir. Bu nedenlerden dolayı Türkçenin bilim dili ve edebiyat dilinde kullanılmadığından dolayı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine de ihtiyaç duyulmamıştır. Bu dönem süresince Türkçe saraylarda ve orduda konuşma dili olarak kullanılmıştır. Bu durum 15 Mayıs 1277 yılında Karamanoğlu Mehmet Bey'in dergâhta, mecliste, divanda ve meydanda Türkçe dışında başka bir dilin konuşulmayacağını söyleyene kadar devam etmiştir. Bu tepki neticesinde Türkçe koruma altına alınmıştır. İlerleyen zamanda Türklerin Anadolu'ya göç etmeleri sonucunda Türk dili öğretim açısından önemli bir konuma gelmiş ve bu nedenle medreselerde okutulmaya başlanılmıştır. Bu dönemde Türkçenin önem kazanması sonucunda Cemâlî'd-dîn İbn-i Mühennâ tarafından yabancıların Türkçe öğrenmeleri için ele aldığı *Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân (İbn-i Mühennâ Lûgati) adlı kitap bulunmaktadır. Eser "İnsanın Güzel Sıfatları ve Dilin Büyüklüğü" anlamına gelmektedir (Biçer, 2012). Eser Farsça, Türkçe ve Moğolca olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır, eserde günlük konuşmalarda kullanılan sözcükler ve dil bilgisinden oluşan bölüm yer almaktadır. Eserde günlük hayata ve sanata dair terimlerin yer alması Türkçe edebi dilin öğretimine yöneliktir. Ayrıca yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlerden biri olan çeviri ve dil bilgisi yöntemin kullanımına önem verilmiştir (Bayraktar, 2002, akt. Biçer, 2012).*

2.3.6. Çağatay dönemi.

Timur döneminde Türk dili açısından yeni gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler neticesinde Türkçe, Farsçanın karşısında daha mükemmel bir dil haline gelmiştir. Yaşanılan önemli gelişmelerden biri de Türkçenin edebi bir dil konumuna gelmesi olmuştur. Türkçenin tekrar önem kazanması sonucunda yeni eserlerin yazılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu dönemde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için Ali Şir Nevai'nin yazdığı *Muhakemetü'l-Lügateyn* adlı eser dışında yazılan diğer eserler genel olarak Türkçe ana dili öğretimi için olmuştur. Ali Şir Nevai ele almış olduğu eserinde Türkçeyi, Farsçaya karşı savunmuştur. Bu netice sonucunda Fars dilinin, Türk dilinden üstün olmadığını ve iki dilin de eşit olduğunu kanıtlanmaya çalışmıştır. Eser bir sözlük olma niteliğini taşımaktadır, aynı zamanda Türk diline ve Fars diline ait sözcükler anlam açısından karşılaştırılmıştır ve sonuç olarak iki dil arasında Türkçe sözcüklerin anlam yönünden Farsçadan daha zengin olduğu belirtilmiştir. Eserde aynı şekilde Türkçe ve Farsça gramer özelliklerin karşılaştırılmasına da yer verilmiştir (Biçer, 2012)

Eserde akademik Türkçe öğretimine de yer verilmiştir, aynı zamanda kullanılan yöntemler arasında dil bilgisi çeviri yöntemi ve tümevarım yöntemi yer almaktadır (Bayraktar, 2002, akt. Biçer, 2012).

Muhakemetü'l-Lügateyn eserinde Türk dili ve Fars diline uygulanan karşılaştırmalı dil bilim yöntemi doğrultusunda elde edilen sonuçlar şöyledir:

1. Türkçedeki bazı sözcüklerin Farsça tercüme edildiğinde tek sözcük olarak karşılığın bulunmaması ve Türkçe sözcüklerin yan anlamlarının olması
2. Türkçe, Farsçaya göre kafiyeye yönteminde daha üstün olması
3. Türk dilinde var olan bazı eklerin Fars dilinde bulunmaması
4. Türkçede işteş ve ettirgen çatının olması ve bunların Farsçada olmaması

(Adıgüzel, 2001, akt. Biçer, 2012).

2.3.7. Osmanlı dönemi.

Osmanlı döneminde, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ciddi bir ilerleme kat etmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında özellikle devşirme sistemi önemli bir rol oynamıştır. Savaş sırasında esir alınanların, Yeniçeri Ocağı'nda yetiştirilmek üzere alınan çocukların ve kendiliğinden İslam dinini seçmiş ailelerden devletin ileri kademelerinde çalışmak üzere alınan çocukların Türkçe öğretimi için çalışmalar yapılmıştır. Osmanlı devletinin üç kıtada hüküm sürmesi neticesinde siyasi, ticari ve ekonomik alanda diğer devletlerle iş birliğinde bulunması Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin gelişmesine neden olan bir başka nedenlerden biridir. Osmanlı devletinde resmi dilin Türkçe olması neticesinde o topraklarda yaşayan azınlıkların, bürokraside yer alan kişilerin ve diğer devletlerin elçiliklerinin Osmanlı devletiyle iletişim kurmaları neticesinde Türkçeye ihtiyaç duyulmuş ve böylelikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi gerçekleşmiştir. O dönemde ticari, siyasi ve ekonomi alanları dışında eğitime de önem verilmiştir. O dönemde, günümüzde okul olarak tabir ettiğimiz medreseler ve Enderun mektepleri bulunmaktaydı. Medreseler ilk olarak Bursa ve Edirne gibi Osmanlı'nın başkentlerinde kurulmaya başlanmış, daha sonra İstanbul'un fethinden sonra medreselerin faaliyetleri üst düzeye ulaşmayı başarmıştır. Medreselerin ilerlemesinde dışardan gelen bilim adamların büyük katkısı olmuştur. Medreselerde coğrafya, tarih, felsefe, lügat, mantık, Kur'an, hadis ve fıkıh konuları işlenmekteydi (Hızlı, 2008). Yabancı dil olarak Türkçenin önem kazanması bu alanda eğitim verebilecek kurumların açılmasına da neden olmuştur, bu nedenle Enderun mektepleri faaliyete başlamıştır. Enderun mekteplerinin kuruluşu hakkında iki farklı görüş bulunmaktadır, biri II. Murat zamanında diğer görüş de Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulduğu yönündedir. Enderun mektebinde, devşirme yöntemi kullanılarak fethedilen topraklardan belirlenen kural ve ölçütlere uyan çocuklar bu mektepte eğitim görmeye başlamışlardır (Akkutay, 1984; Kılınç, 2012). Başta dil olmakla beraber farklı eğitimlerden geçen öğrenciler, gösterdikleri başarı sayesinde kademe kademe

yükselir ve en sonunda devletin üst makamlarında yerini alırlardı. Bursa sarayında, Edirne sarayında ve son olarak da İstanbul'un Topkapı sarayında gelişim gösteren Enderun Mektebinin katkıları önemli olup devlet idaresine çok sayıda devlet adamı kazandırmıştır, fakat bu durum Dolmabahçe Sarayına taşındıktan sonra zayıflamıştır. Bu durum 1909 yılında yayınlanan kararname ile Enderun Mektebinin faaliyetine son verilmiştir. Avrupa devletlerinin Osmanlı İmparatorluğu ile kurdukları ilişkilerin artışı nedeniyle birçok Avrupa ülkesinde Türkoloji bölümleri açılmıştır. Böylelikle Türk dili alanında yabancı Türkologlar tarafından araştırmalar yapılmış ve önemli buluşlar elde edilmiştir (Adıgüzel, 2001; Hengirmen, 1993 akt. Biçer, 2012). O dönemlerde Fransa, İngiltere, Hollanda, Avusturya, Rusya ve Polonya'da tercüme okulları ve dil okulları bünyesinde Türkçe öğretilmekteydi ve bireyler aldıkları eğitim sonucunda iki devlet arasında tercümanlık veya elçilik görevini üstlenmekteydiler. Tabii o dönemde açılan yabancı okullar bünyesinde de belli düzeyde Türkçe öğretimi müfredatına göre eğitimlerini sürdürmekteydiler (Doğan, 2011). Türkçe öğretime verilen önemin bu denli olması sonucunda yabancılara Türkçe öğretimi bünyesinde eserler yazılmıştır. Doğan (2011) çalışmasında Batı dillerinde Türkçe öğretimi bünyesinde Rusça, Almanca, Fransızca ve İngilizce yazılan eserleri şu şekilde sıralamıştır:

1. Rusça eserler:

- “Hüdavendigar ve Karaman'daki Türk Diyalektleri Araştırmaları”
- “Türk, Fars, Kırgız ve Özbek Dili Grameri”
- “Rusça-Fransızca-Türkçe-Farsça Askeri ve Teknik Terimler Sözlüğü”
- “Osmanlı Edebiyatından Seçme Eserler”

2. Almanca eserler:

- “Theoretisch- Practische Turkische Sprachlere“ (Teorik ve Pratikte Türk

Anadili)

- “Practisches Handbuch der Osmanische – Turkischen Sprache” (Osmanlı – Türk Dilinin Pratik Elkitabı)
- “Grammatik der Turkisch – Osmanische Umgansprache” (Türk dilbilgisi – Osmanlı Konuşması- Şivesi)
- “Türkischer Dragoman” (Türk Mütercim)
- “Phonetik der Nördlichen Türksprachen” (Kuzey Türk Dilleri Fonetigi)
- “Türkische Grammatik mit Paradigmen, Literatur, Chrestomathia und Glossar” (Örnek-çekim, Edebiyat, Krestomati ve Sözlük Bölümüyle Türkçe Dilbilgisi)
- “Versuch Eines Wörterbuches der Türk - Dialecte”(Türk Lehçelerinde Bir sözlük Denemesi)
- “Lehrbuch der modernen Osmanisches Sprache” (Modern Osmanlı Dili Ders Kitabı)
- “Türkisches Konversations - Grammatik”(Türkçe Diyaloglar- dilbilgisi)
- 3. Fransızca eserler:
 - “Elements de la Grammaire Turque” (Türk Dilbilgisinin Öğeleri)
 - “Abrege de la Grammaire Turque et un Petit Vocabulaire en Français, Turc en Hongrois” (Fransızca, Türkçe ve Macarca Kelime Bölümüyle Türkçe Dilbilgisi Özeti)
 - “Grammaire Theorique et Pratique de la Langue Turque” (Türk Dilinin Teorik ve Pratik Dilbilgisi)
 - “Grammaire Turque” (Türk Dilbilgisi) bu eser İngiliz dilinde yazılan “A Grammar of the Turkish Language” eserin Fransız diline tercüme edilmiş halidir.
 - “Le Guide de la Conversation en Français et en Turc” (Fransızca ve Türkçe Diyalog Rehberi)
 - “Grammaire Turque” (Türkçe Dilbilgisi)

- “Chrestomathie Ottomane” (Osmanlı Kristomatisi)
- “Elements de la Grammaire Turque” (Türk Dilbilgisi Unsurları)
- “Methode Theorique et Pratique Pour L’enseignementsde la Langue Turque”

(Türk Dilinin Öğretimi İçin Teorik Ve Pratik Yöntemler)

- “Grammaire Complete de la Langue Ottomane” (Osmanlı dilinin Komple –

Tüm Dilbilgisi)

4. İngilizce eserler:

- “A Grammar of the Turkish Language “ (Türk Dili Grameri)
- “The Turkish Interpreter or A New Grammar of the Turkish Language” (Türk

Tercüman yahut Yeni Türk Dili Grameri)

- “A practical Grammar of the Turkish Language with Dialogues and

Vocabulary”(Diyalog ve Kelime bölümüyle Türk Dilinin Pratik Grameri)

- “A Practical Grammar of the Turkish Language” (Türk Dili Pratik Dilbilgisi)

- “A Simple Transliretal Grammar of the Turkish Language With Dialogues and

Vocabulary”(Diyaloglar ve Kelime Bölümüyle Türk Dilinin Basit Çeviri Dilbilgisi)

- “ A Turkish Grammar” (Türk Dilbilgisi)

2.3.8. Cumhuriyet dönemi.

Cumhuriyet döneminde Türk dili ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çok sayıda araştırma yapılmıştır. Tabii bu araştırmalar kurulan belli başlı kuruluşlar bünyesinde yapılmış ve bu durum Türk diline katkı sağlayarak diğer kurumların faaliyete başlamalarına yönelik bir yol göstericisi olmuşlardır. Türk Dili Tetkik Cemiyeti’nin kurulmasıyla beraber Türkçe üzerine durulmuştur. Bu dönemde yabancılara Türkçe öğretimi üzerine durulmuş ve araştırma çalışmaları yapılmıştır. Aynı zamanda çok sayıda kurum Türkiye’de ve yurt dışında da faaliyet göstermeye başlamışlardır, tabii bu durum Türkçenin öneminin artmasına neden olurken bu alanda da daha fazla çalışmaların yapılmasının

kapılarını açmıştır. Bu durum yurt dışında Türkçe alanında kurumların faaliyet göstermesine ve aynı zamanda Türkçenin yurt dışında da öneminin artmasında katkı sağlamıştır. Türk Dil Kurumu (TDK), Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Türkiye Diyanet Vakfı, Türkiye İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) ve üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren TÖMER'ler Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde katkı sağlamıştır. Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan ilk Türkçe dil öğretim merkezi (TÖMER), yabancılara Türkçe öğretimi yönünde ciddi anlamda katkı sağlamıştır (Balcı ve Melanlıoğlu, 2020; Aykaç, 2015; Barın, 2004)

Bu sayede yabancılara Türkçe öğretimi yönünde dil setleri yayınlanmaya başlanmış ve Türkiye'de diğer üniversiteler bünyesinde Türkçe öğretim merkezlerinin kurulmasıyla yaygınlaşmaya devam etmiştir. Üniversitelerde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bölümlerin yüksek lisans ve doktora programlarının açılması bu alanda yeni akademisyenlerin yetişmesine ve Türkçenin yabancılara öğretimi alanında yeni araştırmaların yapılması büyük katkı sağlamıştır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine dair eğitim ve bu alanda yazılan kitaplar Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (AOBM) önderliğinde belirlenen kurallar ve ön görülen yöntemler tarafından ele alınmaktadır.

2.4. Konuşma

İnsan sosyal bir varlık olduğu için iletişim ihtiyacı duymaktadır. Dil insanı diğer canlılardan ayıran, duygu ve düşüncelerini sözlü bir şekilde ifade etmesini sağlayan, etrafındaki bireylerle iletişim kurmasına yardımcı olan önemli bir araçtır. İletişim insanın bir bilgiyi etrafındakilere gönderme, alma ve düşüncelerini paylaşma eylemi olarak gerçekleştirilmesine yarayan önemli bir özelliktir. İnsan iletişim kurmak için farklı yöntemlere başvurmuşsa da en etkili yöntem konuşma olarak nitelendirilmiştir.

Konuşma tanımı için farklı görüşler ifade edilmiştir. Sever'e (2004) göre konuşma insanın duygularını, düşüncelerini ve isteklerini sözle bildirmesiyken, Florez'e (1997) göre ise bilgiyi üretmeyi, almayı ve işlemeyi içeren bir anlam oluşturma sürecidir (Ülper, 2018, akt. Aslan ve Yaylı, 2019). Güneş'e göre konuşma süreci, zihinde başlayan ve düşüncelerin sözle ifade edilmesiyle tamamlanan bir süreçtir (Güneş, 2014). Özdemir'e (2016) göre ise konuşma duygu ve düşüncelerimizi, görüp yaşadıklarımızı karşımızdakilere sözle iletme işidir (Özdemir, 2016). Aynı zamanda konuşma insanın diğer bireyler ile etkili bir şekilde iletişim kurmasını sağlayan, bu nedenle insanın hayatını doğrudan etkileyen bir beceridir. Bundan dolayı konuşma becerisi bir bireye özel hayat, eğitim ve iş gibi konularda sosyalleşme ve hayatını yönlendirme konusunda imkân sağlamaktadır (Boylu ve Çangal, 2015). Konuşma günlük yaşamımızda iletişim için kullandığımız ve bu nedenle vazgeçemediğimiz önemli unsurlardan biridir.

Öne sürülen farklı yaklaşımlar ve teoriler neticesinde konuşmanın üç aşamada gerçekleştiği savunulmaktadır (Levelt, 1989). Birinci aşamada konuşmacı aktarmak istediği mesajın amacını, sunmak istediği fikirlerini seçer aynı zamanda konuşma öncesi ifade etmek istediği kısımları hazırlamaktadır. İkinci aşamada konuşmacı anlamlı olarak nitelendirdiği bilgileri sıralar, seçtiği kelimelerden uygun cümleler oluşturur ve bu cümlelere uygun dil bilgisi ve ses bilgisi bilgilerini seçmektedir. Üçüncü ve son aşamada ise belirtilen işlemlerin bütünleştirilip art arda sunulmasını içermektedir (Güneş, 2014).

Anlaşma konuşmayla, konuşma da dil ile gerçekleşir. Dil ise belli kurallara uyarak, ses ve cümlelerden oluşmaktadır. Aynı zamanda bir semboller dizisidir, çevremizi anlamaya ve kendimizi anlatmaya yardımcı olur ve böylelikle topluma katılmamızı sağlar. Konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerileri insan iletişiminin etkililiği bakımından önemlidir. Konuşma becerisi bireyin dili öğrenirken iletişimini sağlaması için kullandığı ilk beceri

olduğundan dolayı ilerleyen dönemlerde okuma ve yazma becerilerin geliştirilmesine önem verilmektedir (Doğan, 2009; Brown ve Kenneth L., 1981).

Birçok bilim adamının konuşmanın yazı dilinden önce geldiğine ilişkin görüşleri bulunmaktadır. Konuşma dili öğrenme evresinin ilk aşamasını oluşturmaktadır, bu nedenle yazma becerisinden daha fazla gelişim göstermektedir. Bir birey ana dil edinirken dinlemeden sonra sözlü iletişim olarak adlandırılan konuşma becerisini öğrenmekte ve iletişim kurmaktadır. Konuşma becerisinin yanı sıra birey belli bir yaşa geldiğinde ise bu sefer yazma becerisini geliştirmektedir. Konuşma sözlü iletişim becerisi olduğundan dolayı bir resmiyeti bulunmamaktadır, bu nedenle aktarılan bir bilgiyi belgelendirme veya resmiyete ulaştırmak amacıyla yazı dilinin kullanımına önem verilmektedir.

2.4.1. Güzel ve etkili konuşma ilkeleri.

Konuşma bir bireyle iletişime geçmek için en önemli unsurdur, iletişimin etkili olması için bizim konuşma şeklimiz, değindiğimiz konular, bahsetmek istediğimiz konunun doğru aktarımı, vs. dikkat edilmesi gereken unsurların başında yer almaktadır. Güzel ve etkili konuşma, günlük yaşantımız başta olmak üzere mesleğimiz ve iş hayatımızda da insanlarla doğru iletişim kurmamıza ve aktarmak istediğimiz konuyu etkili bir şekilde karşı tarafa sunmamıza yardım etmektedir. Bu nedenle insanların istedikleri sonuca ulaşmaları için güzel ve etkili konuşma hakkında araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar nezdinde konuşma uzmanları, güzel ve etkili konuşmanın 10 temel ilkesini belirli başlıklar altında toplamışlardır (Özdemir, 2016).

Brown ve Kenneth'e (1981) göre sözlü iletişim tek başına bir beceri değildir ve konuşmanın etkili bir şekilde olması için konuşmacının dikkat etmesi gereken unsurları şunlardır (Brown ve Kenneth, 1981):

- Sesleri oluşturmak
- Sesleri kelimelere, kelimeleri de cümlelere doğru bir şekilde bağlamak

- İstenilen anlamı ifade eden kelimeleri seçmek
- Konuşurken net anlam içeren ifadeleri kullanmak
- Beden dili, göz teması, mesafe ve uygun yüz ifadeleri kullanmak
- Dinleyiciyi rahatsız etmeyecek bir vaziyette uygun ses seviyesi, tonu ve

konuşma hızının olması

- Farklı kitlelere uyum sağlamak
- Verilen farklı türdeki cevaplara uygun tepki göstermek
- Vermek istenilen mesajı doğru belirtmek
- Gerekli durumlarda konuşulan konuya bir genelleme, örnek getirme açıklama

yapması

- Duruma göre formalite düzeyinin ayarlanması.

Özdemir (2016) ise güzel ve etkili konuşmanın temel ilkelerini 10 maddede ele almıştır (Özdemir, 2016):

İyi bir konuşma, yıkıcı değil yapıcıdır

Her konuşmanın dinleyiciye aktarmak istediği bir mesajı bulunmaktadır. Bu nedenle konuşma sırasında dinleyicilerin inançlarına ve değer yargılarına dikkat etmeliyiz. Konuşma sırasında yanlış yönlendirmede bulunacak ifade veya cümlelere dikkat etmemiz gerekmektedir.

İyi bir konuşma, ilginç ve değerli konuşmaları kapsar

Karşımızdakine anlatacağımız konuyu seçerken hem kendimiz hem de dinleyicimiz için ilginç olabileceğini düşündüğümüz konuyu seçmeliyiz. Çünkü ilgi duymadığımız bir konu hakkında rahat konuşamayız, konuşulan konular herkesin bilgi sahibi olduğu genel konuları içerebilir. Konuşmanın düzeyini belirlemede seçilen konunun büyük bir payı vardır.

İyi bir konuşma, konuşmacının kişiliği ile bütünleşir

Konuşmacının inandırıcılık boyutu konuşmacının kişiliği ile bağlantılıdır. Çünkü herkesçe yalancı veya ikiyüzlü olarak bilinen bir bireyin konuşması inandırıcı gelmeyecektir. Bu nedenle konuşmacının kişisel nitelikleri ve yaptığı konuşma arasında önemli bir etkileşim bulunmaktadır.

İyi bir konuşma, belli bir amaca yönelir

Konuşmacı, dinleyici üzerinde bir etki bırakmak ister, bu nedenle bu bir amaç olarak tanımlanmaktadır. Dinleyiciye ne vermek istiyoruz? Dinleyiciyi hangi gerçeğe doğru yönlendirmek istiyoruz? Konuşmamızı gerçekleştirdiğimiz süre zaafında bu soruları göz önünde bulundurmamız gerekmektedir. Bu sorular konuşmamızı bir amaca yönelik gerçekleştirmemize yardımcı olacaktır. Çünkü bir amaca doğru yönelmeden yapacağımız bir konuşma, etkisiz ve dağınık bir konuşma olacağından dolayı dinleyiciye bir şey ifade etmeyecektir.

İyi bir konuşma, konuşmayı etkileyen etkenleri çözümleyerek oluşur

Konu, dinleyici, ortam ve konuşmacı, konuşmayı etkileyen etkenleri oluşturmaktadır. Etkili bir konuşma olması için belirtilen etkenler değerlendirilmeli ve çözümlenmelidir. Konuşacağımız konunun boyutları nelerdir? Dinleyici yönünden hangi öneme sahiptir? Hedef kitle kim olacak? Hedef kitlenin kültürel, toplumsal, yaş, cinsiyet ve ekonomik özellikleri nedir? Bir konuşmacı olarak bizim durumumuz nedir? Konuşmayı hazırlama aşamasında bütün bu etkenler değerlendirildiği takdirde başarılı sonuca ulaşabiliriz.

İyi bir konuşma, sağlam bir konuşma yöntemi üzerine kurulur:

Konuşma yöntemimizi, belirlediğimiz amacımıza ve konuşma öğelerine göre seçeriz. Çoğunlukla konuşmalar dört ana amaçtan ve bu amaçlara yönelik de dört ana yöntemden oluşur: Tartışma, öğretme, savunma ve duygulandırma. Konuşmanın başarılı bir şekilde gerçekleşmesi adına amaç ve yöntem arasındaki bağlantının kurulması gerekmektedir.

İyi bir konuşma, dinleyicinin ilgi ve dikkatini toplar

Hedef kitlenin ilgi ve dikkati konuşmanın devamlılığı için önemlidir. Bu nedenle dinleyicinin ilgi ve dikkatini canlı tutmak, onları konuya odaklanmaları için güdülemek gerekmektedir. Bu durum dinleyicimizi iyi tanımakla ve anlatılan konu ile onların ilgileri arasındaki bağlantıyı kurmakla gerçekleşebilmektedir.

İyi bir konuşma sağlam bilgilere dayanır

Konuşma, görsel ve işitsel simgelerle oluşan bir iletişim aracıdır. Bu nedenle konuşmak için seçeceğimiz konu hakkında bilgi sahibi olmamız, doğal bir şekilde konuşabilmemiz ve konuyu, görseller gibi sözcük dışı unsurlarla da desteklememiz gerekir.

İyi bir konuşma, etkili bir ses tonu, el ve yüz hareketleri gerektirir

Etkili bir ses tonu ve hareketler konuşmayı zenginleştiren önemli etkenlerdir. Ses tonumuzun ve hareketlerimizin doğru kullanımı iletmek istenilen duygu ve düşüncenin canlı kalabilmesine yardımcı olmaktadır.

İyi bir konuşma, canlı bir dil, hareketli bir üslup gerektirir

Konuşmanın temel aracı sözcüklerdir. Konuşucudan dinleyiciye aktarımı canlı ve diri kalmasını sağlayabilmek için uygun sözcükleri seçmek, doğru bir şekilde cümlenin içine yerleştirmek, cümleler arasındaki geçişleri uygun bir şekilde sağlamak, uzun cümleler kurmaktan ziyade kısa ve yoğun cümleleri tercih etmek gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen ilkeler Özdemir (2016)'in güzel ve etkili bir konuşmanın gerçekleşmesi adına barındırılması gereken ana özellikler hakkındaki açıklamalarıdır. Etkili bir konuşma gerçekleştirmek için bu ilkelerin kullanılması son derece önemlidir.

2.4.2. Konuşma becerisi.

Konuşma becerisinin gelişim göstermesine yardım eden alt becerileri şu şekilde özetlenebilir (Barın, 2018):

- Üretim becerileri- zaman kapsamında anlamı bir konuşmanın normal bir zaman diliminde gerçekleşmesidir (Bygate, 1987, akt. Barın, 2018), bu beceri kolaylaştırma ve tamamlama olarak iki şekilde incelenmektedir.
- Kolaylaştırma kendi içinde *basitleştirme, eksiltme, kalıplaşmış ifadeler ve duraklama sözcüklerinin* işlemlerini içinde barındırmaktadır (Barın, 2018).
- Tamamlama ise kendi içinde *söz fırsatı verme, etkileşim becerileri ve uzlaşma becerilerini* işlemlerini barındırmaktadır (Barın, 2018).

2.4.3. Konuşma modelleri.

Konuşma becerisine dair sürekli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan biri de konuşma modellerini içermektedir. Fromkin (1971) ve Garrett (1975) konuşma edinimine yönelik ilk modelleri ortaya koyan kuramcılardır (Bayat, 2019). Konuşma modellerin temelinde yatan iki yaklaşım bulunmaktadır. İlk olarak *birimsel* modelleri içeren anlayış bulunmaktadır. Birimsel modeller (Garrett, 1975; Laver, 1980; Levelt, 1989, 1993) konuşmanın birçok birim sayesinde gerçekleştirildiği fakat bu birimler arasında bir etkileşimin bulunmadığını savunmaktadır. Birimsel modellerde sözlü ileti tek yönlü bir akışa sahiptir. Bu yön önceki aşamadakilerden sonraki aşamalara doğrudur, bu nedenle bir birimden diğer birime geribildirim gerçekleşmemektedir (Bayat, 2019, s.19). İkinci anlayış ise yayılan etkinleştirme veya bağlantıcı model ismiyle anılmaktadır. Yayılan etkinleştirme modelleri (Dell, 1989; Kempen ve Vosse; 1989; MacKay; 1987, 1992; Trueswell, Tanenhaus ve Garnsey, 1994; Vigliocco ve Hartsuiker, 2002) birimler arasında etkileşimin var olduğunu ve konuşma düzeneğinde yer almakta olan birimlerin arasında iki yönlü bir akışın bulunduğunu

savunmaktadır. Yayılan etkinleştirme modeli esnek bir yapıya sahip olduğu için bu modelde bilgi ve geribildirim sonraki ve önceki birimlere yöneliktir (Bayat, 2019).

Konuşma becerisi farklı modellerden oluşmaktadır, aşağıda bu modellerden bazıları üzerinde durulmuştur:

2.4.3.1. Fromkin (1971) konuşma modeli.

Fromkin konuşma modeli birimsel nitelikli modeldir. Model, beş aşamadan oluşmaktadır. Birinci ve ikinci aşama iletinin anlam yönünden üretimi, sözdizimsel yapının oluşumu ve ton sınırlıklarının belirlenmesinden oluşmaktadır, sonraki aşamalar ise sesbilgisel belirlemeler, sözcüksel seçimler, konuşma becerisi için gereken motor konularından oluşmaktadır. Bu model, konuşma sırasından oluşan hatalar belirtilen işlemlerin bozulmaya dair daha eğimli olduğunu ve aynı zamanda söz konusu bozulmaların açıklanan aşamalardaki işlemlerle ilişkili olduğunu savunmaktadır (Bayat, 2019).

2.4.3.2. Garrett modeli (1975).

Garrett modeli, Fromkin modelini temel alarak geliştirilmiştir. Model, konuşma hatalarının çözümlenmesi sonucunda elde edilen bilgilerden yola çıkarak tümcenin meydana getirilme düzeneğine odaklanmaktadır (Bayat, 2019).

2.4.3.3. Dell konuşma üretim modeli (1986).

Dell modeli, yayılan etkileştirme kuramını baz almaktadır. Bu modele göre bilgi işleme dört aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama anlamsal işlemlerdir. Bu aşamada aktarmak istediği mesajın anlamını seçer. İkinci aşama sözdizimi işlemleridir, bu aşamada birey düşündüğü kelimeleri cümle yapmak için sıralar ve aynı zamanda dilbilgisi yapısını da gerçekleştirir. Üçüncü aşama morfolojik işlemlerden oluşmaktadır, birey konuştuğu sırada aynı anda yeni öğeler seçmektedir. Dördüncü ve son aşama ise ses işlemleridir, bu aşamada birey aktarmak istediği bilgide kullanmak istediği sesleri seçer ve bu sesleri ritim ve tonlama ile sıralar (Güneş, 2014).

2.4.3.4. Levelt konuşma modeli (1989, 1999).

Levelt modeli birimsel modelleri temel almaktadır. Bazı araştırmacılar Levelt kuramına dayanarak ikinci bir dil için araştırmalar ve çalışmalar yapmışlardır. Model, konuşma sürecini ele almaktadır. Konuşma sürecini açıklamak üzere makro planlama ve mikro planlama olmak üzere iki temel kavram bulunmaktadır. Makro planlama iletişimin hedefini ve amacını belirlemektedir. Mikro planlama ise konuşma sırasında verilecek bilgilerin planını yapmaktadır. Model aynı zamanda kavramlaştırıcı, kodlayıcı ve seslemleyici olarak üç birimlerden oluşmaktadır (Güneş, 2014; Bayat, 2019).

2.4.3.5. Bock and Levelt konuşma üretim modeli (1994).

Bock and Levelt modeli de konuşma sırasında oluşan hataların kaynaklarını göstermek amacıyla gelişmiştir. Bu modele göre konuşma süreci dört aşamadan oluşmaktadır. *Mesajı belirleme*, birinci aşama olup aynı zamanda konuşmanın başlangıcını oluşturmaktadır. Bu aşamada birey konuşma esnasında ne söylemek istediğini belirtmektedir. *İşlevsel işlemler* aşamasında birey konuşma sırasında kullanmak istediği kelimeleri seçer daha sonra da kelimeler dil bilgisi açısından rolünü belirlemektedir. *Durumsal işlemler* aşamasında kelimeleri ve onların cümledeki rolünü seçtikten sonra onları çoğul veya tekil gibi cümle içinde uyumlu hâle getirmektedir. *Fonolojik işlemler* aşaması son aşama olarak belirtilmektedir. Bu aşamada birey konuşma sırasında, akıcılık, ritim, ses uyumu gibi işlemleri belirlemektedir (Güneş, 2014).

Konuşma modelleri yukarıda belirtilmiş olan modeller ile sınırlı değildir, bu modellerin yanı sıra farklı modeller oluşturulmuştur fakat ele alınan modeller özellikle çalışmalarda tercih edilen modeller olmaları neticesinde ele alınmıştır. Bu modeller konuşma öğretimi hakkında araştırmaların yapılmasına ve tarihsel süreç boyunca önemli gelişmelerin kaydedilmesine neden olmuştur.

2.4.4. Konuşma türleri.

Konuşma insanın başkalarıyla iletişim kurmasına yardımcı olan önemli bir beceridir. Konuşma becerisi, yapılışına göre hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma olarak iki türde ele alınmaktadır. Hazırlıklı konuşmada nerede konuşma yapılacağı, kimlere hitap edileceği ve ne konuşulacağı bilinmektedir. Hazırlıklı konuşmalarda önceden bilgi toplamak, konuşma metni hazırlamak kapsamında yapılacak hazırlıklar, konuşma esnasında doğru ifade kullanımını ve konunun akıcı bir şekilde aktarılmasını sağlamaktadır. Hazırlıksız konuşmada ise birey daha önce konuşma yapacağına dair bir bilgiye sahip değildir, bu nedenle ön bir hazırlık yapmaksızın o an konu dâhilinde konuşma içimizden geldiği gibi olacaktır. Hazırlıksız konuşmalar, yeri ve zamanı belli olmayan konuşmaları kapsamaktadır. Bu tür konuşmalar önceden planlanmadığı ve anlık geliştiği için konuşmacının hazırlık yapma olanağı yoktur. Hazırlıksız konuşmalar her gün yaptığımız konuşma türlerini de kapsamaktadır, burada dikkat edilmesi gereken hususlardan biri konuşma sırasında içtenliğin olması, konuşmanın anlaşılır olması ve konuşmacının ses tonunun iyi bir şekilde ayarlamasıdır (Özdemir, 2016; Temizyürek, 2017). Hazırlıklı konuşmalar, alanyazıda alt türlere ayrılmıştır.

2.4.4.1. Hazırlıklı konuşmalar.

2.4.4.1.1. Konferans.

Konferans, belli bir konuda uzman kişi ya da kişilerin bilgi vermek veya bir bilgiyi açıklamak maksadıyla belli bir topluluk karşısında gerçekleştirdikleri önceden hazırlanmış ve planlanmış bir konuşma türüdür. Konferanslar öğretici amaçlı yapılmaktadırlar (Temizyürek, 2017). Konferanslarda istenilen veya ilgi duyulan konularda konuşma yapılabilmektedir. Bu bakımdan konu sıralaması yoktur.

2.4.4.1.2. Aytışma (Münazara).

Bir konu hakkındaki fikir, görüş ve sözlerin yarıştırılmasıdır (Kurudayıoğlu, 2019). Münazara iki grup halinde gerçekleşen hazırlıklı konuşma türüdür. Gruplar daha önceden

hazırlamış oldukları konuşmalar ile kendi fikirlerini ve görüşlerini sunarak karşı tarafın görüşlerini çürütmeyi hedeflerler. Buradaki asıl amaç, belli bir konu hakkında bilgi toplamak ve elde edilen bilgileri topluluk karşısında uygun bir dille savunmaktır (Temizyürek, 2017).

2.4.4.1.3.Sempozyum.

Sempozyum çoğunlukla bilimsel bir amaç doğrultusunda gerçekleşmektedir. Konuşmacılar, sırasıyla bildiri adı verilen bilimsel içerikli konuşmalar yapmaktadır. Sempozyumda bildiriler oturum halinde gerçekleşmektedir. Oturumlar, üç veya altı konuşmadan oluşmaktadır, bu konuşmacılar önceden hazırlamış oldukları sunumlarını onlara belirlenmiş olan süreyi aşmamak kaydıyla gerçekleştirebilmektedirler (Özdemir, 2016; Temizyürek, 2017).

2.4.4.1.4.Panel.

Küçük bir dinleyici karşısında uzmanların bir araya gelerek kesin bir sonuca varmak gibi bir amaç olmaksızın, belli bir konunun farklı yönlerini aydınlatmak için sohbet niteliğinde gerçekleştirdikleri bir tür tartışma şeklidir (Temizyürek, 2017). Bu tür konuşmalarda belirlenmiş olan konu birçok yönüyle incelenir ve farklı görüş ve sonuçlar elde edilir.

2.4.4.1.5.Forum.

Forum, panele benzer bir tartışma şeklidir. Forumda panelden farklı olarak dinleyicilerin de tartışmaya katılmasına ve görüş bildirmesine olanak sağlanmaktadır. Katılımcılar haricinde panele dinleyici olarak katılmakta olanlara da konu hakkında görüşlerini bildirmelerine ve tartışmaya dâhil olmalarına olanak sağlanmaktadır.

2.4.4.1.6. Açık oturum.

Belli bir konu hakkında farklı görüşleri olan ve üç veya beş kişiden oluşan belli bir konuşmacı grubunun dinleyiciler karşısında tartışmasıdır (Özdemir, 2016). Konuşmacıların tartışacağı konular bilim, siyaset veya sanat gibi değişiklik gösterebilmektedir. Belli bir süre kısıtlaması olduğu için oturumu yönlendiren kişinin konuşmacılara eşit süre tanınmasına ve konuşmacıların zamanı iyi değerlendirmesine özen göstermesi gerekmektedir.

2.4.4.1.7. Söylev (Nutuk).

Söylev öğretici konuşma boyutunu taşımaktadır. Konferans konuşmasına benzerlik gösterse de söylevdeki asıl amaç dinleyicilerin duygu ve davranışlarını yapılan konuşma ile etkilemektir. Böylelikle konuşmacı dinleyicilerin kendisi gibi duymasını, davranmasını ve düşünmesini beklemektedir (Özdemir, 2016).

2.4.4.1.8. Röportaj

Röportaj bir kişiyi, herhangi bir yeri, kültürel, ekonomik vb. durumları farklı yönlerle tanıtmak üzere ilgili kişilerle görüşerek onların yorumlarını aktarmaktır.

Röportajda konuşulacak konu önceden seçilir ve ilgili kişilerle görüşülür. Röportajı yapan kişiler konuya hâkim olan ilgili şahıslarla görüşüp düşüncelerini aldıktan sonra kendi düşünceleriyle birleştirerek onu yazıya geçirirler (Temizyürek, 2017). Röportajda yapılan konuşmalar yazıya aktarılabilir, kişinin uygun görmesi halinde belge ve fotoğraflarla zenginleştirilebilir.

2.4.4.1.9. Mülakat (Görüşme.)

Mülakat, röportaja kıyasla daha özel sayılabilecek bir konuşma türüdür. Toplumun merak ettiği belli bir konu hakkında bilgi toplamak ve bu nedenle ünlü veya uzman kişilerle görüşmeler yapıp onların konu hakkındaki fikir ve görüşlerini almaktır. Mülakatı

gerçekleştiren kişinin konuşmacının söylediklerini değiştirmeksizin olduğu gibi yazıya aktarması gerekmektedir (Özdemir, 2016; Temizyürek, 2017).

2.5. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

2.5.1. Yabancı dil öğreniminde konuşma becerisinin yeri.

Dünyanın sürekli gelişim ve değişim göstermesi sonucunda bireyler geniş bir çerçevede iletişim kurma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu nedenle bireyin kendi ana dili dışında, yabancı bir dil öğrenme gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu durum aynı zamanda yabancı dil öğrenme amacını da etkilemektedir. Bireyler farklı gereksinimlerle yabancı dil öğrenmek istese de hepsinin asıl amacının hedef dildeki iletişimi geliştirmek olduğu söylenebilir (Büyükikiz ve Hasırcı, 2013b). İletişim becerilerinin gelişmesi de dil öğrenimine doğrudan yansımaktadır. Dil, iletişim kurmaya yardımcı olmanın yanı sıra aynı zamanda bir milletin kültürünü de aktaran en önemli unsurdur. bu nedenle yeni bir dil öğrenirken dilin gelenekleri, görenekleri, örf ve adetleri kısacası yaşam biçimi ile ilgili olarak birçok bilgi edinmiş oluruz..

Dört temel becerisi kendi aralarında bağlantılıdır, fakat dinleme ve konuşma becerileri ile okuma ve yazma becerileri arasında bir takım farklar bulunmaktadır. Okuma ve yazma becerileri için bir zaman kısıtlaması bulunmamaktadır, bu durumda birey, okuyucunun daha iyi anlaması ve vereceği tepkiden dolayı tekrar yazma veya düzeltme yapması mümkündür. Konuşma ve dinleme becerilerin en büyük sorunu zaman sınırlanmasının olmasıdır çünkü konuşma anlık gerçekleşen bir beceridir (Çelik, 2019). Konuşma becerisi anlık gerçekleştiğinden, bireyin hedef dili konuşurken birtakım hatalar yapması veya konuşması sırasında kendini yanlış ifade etmesi son derece olasıdır.

Bireyin yabancı bir dilde güçlü ve etkili bir iletişim kurma yeteneğini ilerletmesi, günlük yaşamında, eğitim hayatında veya iş hayatında başarıya ulaşmasını sağlayacaktır (İşisağ ve Demirel, 2010). Bu nedenle yabancı dil öğretiminde konuşma becerisi ayrı bir öneme sahiptir. Konuşma becerisi günlük hayatta ön plana çıkan ve hedef dil öğreniminde

dili ne denli bildiğimizi gösteren önemli bir beceridir. Birey yabancı dilde yazabiliyor veya çeviri yapabiliyor olsa bile konuşmadığı takdirde toplumda yabancı dili bildiği algısının olması mümkün değildir çünkü yabancı dili bilme seviyesi konuşabilirlik ile ölçülmektedir (Çelik, 2019; Dağtan, 2015, s.339), bu nedenle konuşma becerisinin yabancı dil öğretiminde en önemli dil becerisi olduğunu düşünülebilir.

2.5.2. Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı.

Avrupa ülkelerinin dil öğretimi alanındaki çalışmalarını yönlendirmek amacıyla Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı hazırlanmıştır. Bu program Avrupa ülkeleri genelinde dil müfredatlarının, yönergelerinin, sınavlarının, ders kitaplarının, vs. detaylandırılmasına yönelik ortak bir temel sağlamaktadır (Council of Europe, 2001).

Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı'nın hazırlamış olduğu ortak bir dil öğretme programı doğrultusunda, yabancı dil öğretiminde ele alınan konuşma, okuma, dinleme ve yazma kendi içinde başlangıç, orta ve ileri düzey olarak ayrılmaktadır. Başlangıç düzeyi A1 ve A2, orta düzey B1 ve B2 ve ileri düzey ise C1 ve C2 seviyelerinden oluşmaktadır. AODÇP'nin belirlemiş olduğu bu seviyeler doğrultusunda konuşma, okuma, dinleme ve yazma becerileri gelişim göstermekte ve öğrenciler hedef dilin becerilerini kullanmaktadırlar. Konuşma kendi içinde ise karşılıklı ve bireysel olarak iki şekilde ayrılmaktadır. Karşılıklı konuşma soru cevap şeklinde gerçekleşirken, bireysel konuşma ise belli bir konu üzerinde konuşulmasıdır. AODÇP'nin belirlemiş olduğu kazanımlar doğrultusunda hedef dil öğrenimi sırasında bir bireyin konuşma becerisinin hangi düzeyde olduğunu belirleyebiliriz.

Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı, 260 sayfadan ve 9 bölümünden oluşan bir eserdir. *Birinci bölümde* programın niteliği ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Ayrıca programa neden ihtiyaç duyulduğu, hazırlanmasına gerektirecek durumları ve hangi alanlarda kullanılmasının gerekildiğine dair bilgi verilmektedir. *İkinci bölümde* eylem odaklı yaklaşım olarak adlandırılan dilin aktif olarak her ortamdan kullanılması hakkında bilgi verilmektedir.

Üçüncü bölümde kur sistemi A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 hakkında detaylı bir şekilde bilgi verilmektedir. Her düzey kendi içinde kazanımlar barındırmaktadır ve yabancı dil öğrenen bireyin hangi düzeyde hangi kazanımlara sahip olması gerektiği yönünde detaylı bir şekilde açıklamaktadır. *Dördüncü bölümde* yabancı dil kullanımı ve yabancı dili öğrenmekte olan bireyler hakkında detaylı bilgi vermektedir. *Beşinci bölümde* dili öğrenen bireylerin hangi yeterliliklere ulaşmaları gerektiği açıklanmaktadır. *Altıncı bölümde* dil öğretiminde kullanılan yöntemler üzerinde durulmaktadır. *Yedinci bölümde* dil öğrenimi ve öğretimi sırasında bildirişimsel görevler anlatılmaktadır. *Sekizinci bölümde* dil türleri ve dil öğretiminde kullanılması öngörülen programlar açıklanmaktadır. *Dokuzuncu bölüm* son bölümdür, burada da ölçme ve değerlendirme araçları sınıflandırılmıştır (Council of Europe, 2001). Programın asıl amacı, Avrupa ülkelerinde yaşayan bireylerin yeni diller öğrenmesini teşvik etmek ve bu sayede onların çok dilli ve çok kültürlü olarak yetişmelerini sağlamaktır (Kurudayıoğlu, 2020).

Programda yabancı dil öğreniminde okuma, dinleme, konuşma ve yazma olarak ayrılan dört temel dil becerisinin eşdeğer bir şekilde ilerlemesine önem verilmektedir. Yabancı bir dil öğrenen bireyin hangi seviyede ne yapabileceğini belirtmek amacıyla dil düzeyleri “A1, A2, B1, B2, C1, C2” olmak üzere altı kategoride sınıflandırılmıştır. Her bir düzey içerisinde dört temel dil becerileri ayrı ayrı ele alınmış ve dil becerileri için her düzeyde yeterlik ölçütleri belirlenmiştir (Council of Europe, 2001).

Programda A1-A2 düzeyi temel dil kullanımı, B1-B2 düzeyi bağımsız dil kullanımı ve C1-C2 düzeyi yetkin dil kullanımı olarak adlandırılmaktadır.

Avrupa ortak dil çerçeve programında düzeylerde bulunması gereken yeterlilikler aşağıdaki gibi açıklanmıştır (Council of Europe, 2001):

A. Temel dil kullanımı (Basic user):

A1:

Birey günlük ifadeleri anlayabilir, temel cümleler kurabilir, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilir. Kendisi hakkında sorulan basit sorulara cevap verebilir, kendini tanıtabilir (adını, soyadını, nerede yaşadığını, yapıdığı şeyler) ve karşısındakine isteklerini belirtebilir. Karşısındaki yavaş konuştuğu takdirde iletişime geçebilir.

A2:

İlgi duyduğu alanıyla ilgili söylenenleri, kişi ve aile ile ilgili bilgileri, alışveriş, yakın çevre, kaldığı yer gibi sık kullanılan ifadeleri anlayabilir. Bildiği ve alışkın olduğu konularda doğrudan kendini ifade edebilir. Kendi geçmişini ve acil bir durum karşısında ihtiyaç duyduğu şeyleri basit bir dille anlatabilir.

B. Bağımsız dil kullanımı (Independent user)

B1:

Anlaşılır bir dil kullanıldığı takdirde iş, okul, boş zaman, vb. gibi bildiği konular olduğunda konuşmayı anlayabilir. Öğrenmekte olduğu hedef dilin konuşulduğu ülkeye seyahati sırasında karşılaştığı zorluklarla başa çıkabilir ve onların üstesinden gelebilir. İlgi duyduğu ve bildiği konularda kendini basit bir dil kullanarak ifade edebilir. Kendi hayallerini, beklentilerini, amaçlarını, hedeflerini, deneyim ve yaşadığı olaylar hakkında bilgi verebilir, kendi görüşleri hakkında kısa açıklamalarda bulunabilir.

B2:

Metinlerin somut ve soyut konularını ana hatlarıyla anlayabilir, kendi uzmanlık alanına mensup konuşmalara ve tartışmalara dâhil olup anlayabilir. Ana dili konuşurlarıyla hazırlıksız bir şekilde az çaba sarf ederek iletişim kurabilir. İhtiyaç duyduğu halinde geniş bir konuda kendini ifade edebilir, konuyla ilgili fikir ve görüşlerini belirtebilir.

C. Yetkin dil kullanımı (Proficient user)

C1:

Zorlu ve uzun metinlerde ima edilen kavramları anlayabilir. Kendini akıcı bir dille ifade edebilir. Dili iletişim, okul, akademik ve meslek alanında rahatlıkla kullanabilir. Karmaşık konularda düzenli ve ayrıntılı bir şekilde kendini ifade edebilir, aynı şekilde dili uygun bir şekilde kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir.

C2:

Duyduğu ve okuduğu her şeyi kolay bir şekilde anlayabilir. Sözlü veya yazılı kaynaklardan elde ettiği bilgileri özetleyebilir, gerekçe ve açıklamaları dile getirebilir.

Akıcı bir dil kullanarak kendini anında ifade edebilir. Karmaşık durumlarda ince anlamları ayırt edebilir.

2.5.3. Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programında konuşma becerisi.

Yabancı dil öğretiminde, konuşma bireyin hedef dilde kendini ifade etmesini ve hedef dil konuşurlarıyla iletişime geçmesini sağlamaktadır. Avrupa Ortak Dil Çerçeve Programı'na göre yabancı dil öğrenen bireylerin düzeylere göre konuşma kazanımları farklılık göstermektedir.

AODÇP'da bulunan konuşma kazanımları aşağıda verilmiştir: (AOÖÇ, 2012, akt. Kurudayıoğlu, 2020).

C2	Konuşma sırasında akıcı, anlaşılır bir dil kullanabilirler. Konuşmaları sırasında dinleyicilerin konunun önemli olarak nitelendirilecek noktalarını algılamalarına ve kolay bir şekilde akılda tutmalarını kolaylaştırmak için mantıklı bir şekilde düzenlerler.
C1	Karmaşık konuları ayrıntılı ve anlaşılır bir vaziyette tasvir ederek sunabilirler aynı zamanda alt konuları detaylı anlatıp kesin bir sonuca ulaşabilirler.
B2	İlgi duyduğu konular hakkında ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde sunumlar yapabilirler. Ayrıca düşüncelerini uygun örneklere değinerek de rahatça

	açıklayabilirler. Konuyla ilgili önemli noktaları ayrıntılar eşliğinde ortaya koyabilirler.
B1	İlgi alanına dâhil olan konular hakkında fazla karışık ve uzun olmayan fakat birbiriyle bağlı olan betimlemeler yapabilirler.
A2	Basit kelimeler kullanarak yaşam koşulları, günlük işler, sevdikleri veya sevmedikleri şeyleri hakkında kısa cümleler kullanarak konuşabilirler.
A1	Basit kelimeler ve kalıplaşmış deyimlerin kullanımı ile insanları ve mekânları anlatabilirler.

2.5.4. Yabancı dil öğreniminde dil bilgisi.

Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük’ünde dil bilgisi terimi “Bir dilin ses, biçim ve cümle yapısını inceleyip kurallarını tespit eden bilim, gramer” şeklinde belirtilmiştir (<https://sozluk.gov.tr/>). Dil bilgisi bir dili doğru bir şekilde öğrenmemize, sözlü veya yazılı olarak kolay iletişim kurmamıza yardım etmektedir. Bu nedenle dil bilgisi bireyin anlatmak istediklerini açıklamaya yardım eden bir araç olarak nitelendirilmekte (Azizoğlu ve Okur, 2020) aynı zamanda diğer becerilerin de doğru bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Yabancı dil öğrenimi ana dili üzerinden inşa edilir, hedef dilde öğretilmek istenen dil bilgisi kuralı ana dilde karşılığı bilindiği takdirde iki dil arasında bir köprü oluşturulur (Benzer, 2020). Örnek olarak, hedef dilde çoğul ekinin öğretilmek istenmesi doğrultusunda ana dille bağlantı kurulur. Bireyin ana dilinde çoğul eki vardır ve böyle bir ekin var olduğundan haberdardır yalnız hedef dildeki karşılığını bilmemektedir, karşılığını öğrendiği takdirde kendi ana diliyle bağlantı kurarak öğrenmektedir.

Dil bilgisi öğretiminin kolay ve hızlı bir şekilde ilerlemesine yönelik farklı teknik ve yöntemlere başvurulmaktadır. Bu nedenle dil bilgisi öğretimi için yapılan araştırmalar sonucu farklı görüşler sunulmuştur. Dilsel yapıları belirtik veya örtük bir şekilde öğretmek, ana dili

öğrenimi sırasındaki sırayı takip etmek, belli bir sıra izlemeden ve durumu öğrencilerin kendileri tarafından keşfetmelerini sağlamak ve dil bilgisini yok saymak gibi farklı görüş ve fikirler ortaya atılmıştır (Güven ve Özmen, 2016). Bu doğrultuda birçok öğretim modeli geliştirilmiştir.

2.5.4.1. Geleneksel dil bilgisi modeli.

En eski dil bilgisi öğretim türü olarak kabul edilmektedir. Kuralla dayanan öğretim şeklidir ve çoğunlukla dilin yapısına odaklanan öğretim modelidir. Bu öğretim modeli öğretmen merkezlidir, bu durum günümüz öğretim sistemine uyum sağlamasa da ortaya çıktığı dönemin öğretim sistemine uygun bir şekilde hazırlanmıştır (Azizoğlu ve Okur, 2020, s.67)

2.5.4.2. Yapılandırmacı dil bilgisi modeli.

Yapılandırmacı modelde dil bilgisinin öğretimi metinlerin kullanımı, alıştırmaların kullanımı ve sezdirme yöntemi ile gerçekleştirilmektedir (Azizoğlu ve Okur, 2020; Güven ve Özmen, 2016).

2.5.4.3. Üretici dil bilgisi modeli.

Bu model sözdizimi temel alınmaktadır, böylelikle asıl önemli olan nokta dilin söz dizim kurallarına uygun bir şekilde kullanılmasıdır ve bu şekilde kullanıldığı takdirde konuşmacının hangi ifadeyi nasıl söylemek istediği tahmin edilebilmektedir (Azizoğlu ve Okur, 2020, s.68).

2.5.4.4. İşlevsel dil bilgisi modeli .

Bu model ise dile odaklanır. Dil bilgisi öğretiminde dile kurallar koymaktan ziyade onu betimlemeyi amaçlamaktadır ve iletişim sürecini ön planda tutmaktadır. Böylelikle bireyin elde ettiği bilgileri iletişim sürecine aktarması yönündedir (Güven ve Özmen, 2016; Benzer, 2020; Azizoğlu ve Okur, 2020).

2.5.4.5. Diğer dil bilgisi öğretim yaklaşımları.

Dil bilgisi öğretiminde kullanılan diğer yaklaşımlar ise yeni dil bilgisi, metin temelli yaklaşım ve sentezci yaklaşımdır.

2.5.4.5.1. Yeni dil bilgisi.

Bu yaklaşım, dilin mantığı kavratmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle cümle ve metinler üzerinden keşif yöntemini kullanarak günlük dil bilgisi üzerinde durmayı tercih etmektedir (Güneş, 2013, akt. Azizoğlu ve Okur, 2020).

2.5.4.5.2. Metin temelli dil bilgisi öğretimi.

Bu öğretim şekli metin içerisinde dilin farklı yönlerinin bulunmasına yöneliktir çünkü dil bilgisinin öğretiminde en etkili yöntem dil bilgisi yapı ve kurallarının görülebileceği metinlerden yolla çıkararak öğretilmesi gerektiği savunulmaktadır (Çavuşoğlu, 2006; Okur ve Yılmaz, 2008, akt. Azizoğlu ve Okur, 2020).

2.5.4.5.3. Sentezci yaklaşım.

Bu yaklaşım dil bilgisi öğretimini üç adımda incelemektedir. Birinci adım öğretim yapılan konunun veya kurallın fonksiyonuna dikkat çekilir, ikinci adımda konu anlatımı yapılır ve bu süreçte görseller sunulur, üçüncü ve son adımda ise uzun bir zaman dilimini kapsayacak şekilde tekrarlar yapılır (Onan, 2017, akt. Azizoğlu ve Okur, 2020).

Diğer dillerde olduğu gibi Türkçede de konuşma ve yazma becerisinde tümce üretimi önemli bir yere sahiptir. Karşı tarafa bir konuyu doğru ve anlaşılır bir şekilde iletmek için sözcüklerin seçimi, sözcüklerin belli bir dil bilgisi kurallarına göre sıralanması ve onları tümce içinde toplanması gerekmektedir (Bayat, 2020). Konuşma sırasında söylenen sözcükler, dil bilgisi kurallarıyla asıl anlamını kazanır.

Bu sebeple konuşma becerisi ile arasında yakın bir ilişki bulunduğunu söyleyebiliriz. Çünkü dil bilgisi, dilin konuşulduğu sırada doğru kurulumları sağlayan ögedir, tabii bu kurulumlar dil bilgisi yoluyla doğru şekilde ve belli bir hızda gerçekleştiği takdirde

konuşmada bir akıcılığın oluşması sağlanmaktadır. Bu nedenle dil bilgisi konuşmada akıcılığın sağlanması açısından önem teşkil etmektedir (Rechards ve Renandya, 2002, akt. Bayat, 2020). Dolayısıyla dil bilgisel yetinin yeterli düzeyde olmaması sonucu konuşma akıcı bir şekilde gerçekleşmemektedir. Bundan dolayı yabancı dil öğretimi süresince konuşma becerisinin gelişmesi ve akıcı bir şekilde olması için dil bilgisine önem verilmelidir.

Yabancı dil öğreniminde dil bilgisinin önemi hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı görüşler dil bilgisine hâkim olmak konuşma ve yazma becerisindeki hataların azalmasına yol açacağı görüşünderken bir diğer görüş ise bir dilin hatasız bir şekilde kullanılması için dil bilgisinin önemli olmadığını savunmaktadır (Çalışkan, 2020). Bundan dolayı yabancı dil öğretiminde dil bilgisi farklı yöntemler doğrultusunda öğretilmektedir, bazı eğitimciler dil bilgisi kuralını doğrudan vermeyi tercih ederken bazıları ise kuralı öğrenciye konuşarak veya metin yardımıyla sezdirerek öğretmeyi hedeflemektedir. Özellikle konuşma becerisinin akıcı ve anlaşılır bir şekilde gelişim göstermesi için dil bilgisi öğretimine özen gösterilmelidir.

3. Bölüm

Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde yaptıkları biçim bilgisi yanlışlarının incelendiği bu çalışmada nitel yaklaşım kullanılmıştır. Nitel yaklaşım çerçevesinde ise “durum çalışması” deseni tercih edilmiştir. Durum çalışması, belirlenen durumların derinlemesine betimlendiği ve incelendiği, bir ya da birkaç durum hakkında ayrıntılı bilgi sağlanan araştırma desendir (Meriam, 2015; Gliner, Morgan & Leech, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çalışmada da Kosovalı öğrencilerinden alınan ses kayıtları, biçim bilgisi yanlışları bakımından derinlemesine incelendiği için durum çalışması deseninin kullanımı tercih edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Yunus Emre Enstitüsüne bağlı Priştine, İpek ve Prizren kurs merkezlerinde orta düzey sınıflarında öğrenim gören ve ana dilleri Arnavutça olan 37 Kosovalı öğrenci oluşturmaktadır. Kişisel Bilgi Formu (Ek 2) ile elde edilen bilgilere göre bu katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri şube ve toplanan veri sayısı bakımından özellikleri şunlardır:

Tablo 1

Çalışma grubunun özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Şubeler*	Veri Sayısı
K1	Kadın	19	A	1
K2	Erkek	20	A	1
K3	Kadın	19	A	1

K4	Kadın	33	A	1
K5	Kadın	32	A	1
K6	Kadın	20	A	1
K7	Kadın	22	A	1
K8	Erkek	31	A	1
K9	Erkek	17	A	1
K10	Kadın	16	B	2
K11	Kadın	18	B	2
K12	Kadın	48	B	2
K13	Kadın	18	B	2
K14	Kadın	45	B	2
K15	Kadın	39	B	2
K16	Kadın	/	B	2
K17	Erkek	31	B	1
K18	Kadın	25	C	2
K19	Erkek	18	C	2
K20	Erkek	19	C	2
K21	Kadın	17	A	1
K22	Kadın	17	A	1
K23	Kadın	16	A	1
K24	Kadın	18	A	1
K25	Kadın	17	A	1
K26	Kadın	19	A	1
K27	Kadın	18	A	1

K28	Kadın	16	A	1
K29	Kadın	20	A	1
K30	Erkek	18	A	1
K31	Kadın	16	A	2
K32	Kadın	18	A	2
K33	Kadın	16	A	2
K34	Kadın	16	A	2
K35	Kadın	20	A	2
K36	Kadın	17	A	1
K37	Kadın	16	A	2
Toplam:	Kız: 30			Toplam:
	Erkek: 7			37 katılımcı

*A= Priştine; B=İpek, C=Prizren

Tablo 1’de görüleceği üzere araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcıların 30’u kadın, 7’si erkektir. Çalışma grubunun yaş aralığı 16 ile 45 arasında değişmektedir. Katılımcıların 26’sı Priştine, 8’i İpek ve 3’ü Prizren kurs merkezlerinde öğrenim görmektedir. Bununla birlikte 16 katılımcıdan iki kez, 21 katılımcıdan ise bir kez veri toplanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak için “Kişisel Bilgi Formu” (bkz. Ek 2) ve “Biçim Bilgisi Veri Toplama Formu”ndan (bkz. Ek 3) yararlanılmıştır. Aşağıda bu araçlar ele alınmıştır:

3.3.1. Kişisel bilgi formu.

Katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri şube gibi demografik özelliklerinin öğrenilmesi amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” geliştirilmiştir. Bu form Ek 2’de yer almaktadır.

3.3.2. Biçim bilgisi veri toplama formu.

Araştırmanın temel verilerini toplamak amacıyla Çetinkaya'nın (2015) yanlış çözümlemesi için geliştirdiği formdan da yararlanarak Biçim Bilgisi Veri Toplama Formu geliştirilmiştir. Bu form, öğrencilerden elde edilen ses kayıtlarına ait dökümlerin içerisinden tespit edilen biçim bilgisi yanlışlarının forma girilerek toplanması suretiyle kullanılmıştır. Formun bir örneği EK 3'te gösterilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın verileri doküman inceleme yöntemiyle toplanmıştır. Doküman inceleme, belge ve kayıtlar incelenerek yapılan veri toplama yöntemidir (Karasar, 2014). Araştırma kapsamında Kosovalı öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarından alınan ses kayıtları doküman olarak belirlenmiştir. Bu süreçte ilk olarak veri toplamak için gerekli olan etik kurul izni alınmıştır (bkz. Ek 1). Ardından Yunus Emre Enstitüsüne yazılı bir dilekçeyle başvurulmuş, ancak gerekli izinler Kosova'da bulunan birim müdürü tarafından sözlü olarak verilmiştir. Bu süreç tamamlandığında araştırmacı Yunus Emre Enstitüsü'nün Kosova'da bulunan Prizren, Priştine ve İpek kurs merkezlerine bizzat giderek hazırlıksız konuşma verilerini toplamıştır. Verilerin toplanması sürecinde öncelikle orta düzeye uygun olduğu düşünülen hazırlıksız konuşma konuları belirlenmiş, ardından bu konular hakkında yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışan 3 araştırmacıya görüş sorulmuştur. Araştırmacıdan gelen dönütler doğrultusunda hazırlıksız konuşma konularına son şekli verilmiştir (bkz. Ek 4). Görüşüne başvurulmuş uzmanların özellikleri şunlardır:

Tablo 2*Uzman grubunun özellikleri*

Uzman Grubu	Eğitim Düzeyi	Lisansüstü Çalışma Alanı	Yabancılara Türkçe Öğretimi Deneyimi
Birinci Uzman	Doktorant	Yabancılara Türkçe Öğretimi	7 yıl
İkinci Uzman	Doktorant	Türkçe Öğretimi	7 yıl
Üçüncü Uzman	Doktorant	Türkçe Öğretimi	3 yıl

Bu aşamanın ardından veri toplama işlemine geçilmiştir. Çalışma grubuna, belirlenen konularda hazırlık konuşmalar yaptırılarak bu konuşmalar ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Toplam 83 dakikalık ses kayıt verisi toplanmıştır. Ardından bu kayıtlar araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır. Böylece araştırmanın veri toplama süreci tamamlanmış ve veri çözümlene sürecine geçilmiştir.

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde “betimsel analiz” kullanılmıştır. Betimsel analizde, katılımcılardan elde edilen veriler önceden belirlenen ölçüt ya da temalar çerçevesinde yorumlanır. Betimsel analiz süreci dört adımdan oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256):

- “1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
3. Bulguların tanımlanması
4. Bulguların yorumlanması”

Bu araştırmada, Kosovalı öğrencilerin ses kayıtlarından toplanan verilerin çözümlenmesi amacıyla bir ölçüt listesi hazırlanmış, bu listedeki biçimbilgisi ulamlarına çeşitli kodlar verilmiş ve çözümlene bu kodlar yardımıyla yapılmıştır. Betimsel analiz için oluşturulan biçim bilgisi çerçevesi şöyledir:

Tablo 3*Betimsel analiz ölçüt listesi ve kodları*

Fiil Çekimi (1.1)	İsim Çekimi (1.2.)	Yapım Ekleri (1.3.)	Kelime Kökü (1.4.)	Çatı Ekleri (1.5.)
1.1.1. Haber Kipleri	1.2.1. Durum Ekleri	1.3.1.İsimden İsim Yapım Eki	-	1.5.1.Ettirgen Eki
1.1.2. Dilek Kipleri	<i>1.2.1.1.B</i> <i>elirtm e Durum</i> <i>Eki</i>	1.3.2.İsimden Fiil Yapım Eki		1.5.2.Edilgen Eki
1.1.3. Kişi Eki	<i>1.2.1.2.Y</i> <i>önelme Durum</i> <i>Eki</i>	1.3.3.Fiilden İsim Yapım Eki		1.5.3.İşteşlik Eki
1.1.4. Olumsuzluk	<i>1.2.1.3.B</i> <i>ulunma Durum</i> <i>Eki</i>	1.3.4.Fiilden Fiil Yapım Eki		
1.1.5. Soru Eki	<i>1.2.1.4.A</i> <i>yrılma Durum</i> <i>Eki</i>			
	<i>1.2.1.5.Y</i> <i>alın Durum Eki</i>			
	1.2.2. İyelik Ekleri			
	1.2.3. İlgı Ekleri			
	1.2.4. Çoğul Eki			
	1.2.5. Eşitlik Eki			
	1.2.6. Vasıta Eki			

4. Bölüm

Bulgular

4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmanın birinci sorusu olan “*Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçim bilgisi yanlışları nasıl bir dağılım göstermektedir?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Tablo 4’te katılımcıların konuşmalarında tespit edilen biçim bilimsel ulamlara dair yanlış dağılımına yer verilmiştir:

Tablo 4

Kosovalı Öğrencilerin Biçim Bilimsel Ulamlara İlişkin Yanlışları

Biçimbilimsel Ulam	F	%
İsim Çekimi	457	61.9
Fiil Çekimi	108	14.6
Kelime Kökü Yanlışları	107	14.4
Yapım Ekleri	58	7.85
Fiil Çatısı	8	1.08
Toplam	738	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde toplam 738 biçim bilgisi yanlışlığı tespit edilmiştir. Bu yanlışlar incelendiğinde en çok yanlış yapılan biçim bilimsel ulamın % 61.9’la isim çekimi olduğu (n=457), ardından % 14.6’la fiil çekimi (n=108), % 14.4’le kelime kökü yanlışları (n=107), % 7.85’le yapım ekleri (n=58) ve son olarak da % 1.08’le fiil çatısı (n=8) geldiği görülmektedir.

Aşağıda araştırmanın katılımcılarının biçim bilimsel ulamlara ilişkin yaptıkları yanlışlarla ilgili örnekler verilmiştir:

4.1.1. Fiil çekimi.

Aşağıdaki tabloda araştırmanın çalışma grubunda yer alan orta düzeydeki Kosovalı öğrencilerin bağımsız konuşmalarında yaptıkları fiil çekimi yanlışlarına yer verilmiştir:

Tablo 5

Katılımcıların Fiil Çekimi Yanlışları

Fiil Çekimi	f	%
Haber Kipleri	65	60.1
Kişi Eki	26	24.0
Dilek Kipleri	13	12.0
Olumsuzluk Eki	3	2.77
Soru Eki	0	0
Toplam	108	100

Tablo 5’te görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden ulaşılan bulgulara göre öğrencilerin fiil çekiminde toplam 108 yanlış yaptığı tespit edilmiştir. Bu yanlışlar incelendiğinde en çok yanlış yapılan fiil çekimi % 60.1’le haber kipleri olduğu (n=65), ardından % 24.0’la kişi eki (n=26), % 12.0’la dilek kipleri (n=13) ve % 3.70’le olumsuzluk eki (n=4) geldiği görülmekteyken soru ekinde % 0 (n=0) hata görülmektedir.

4.1.1.1. Fiil Çekimi. Bu bölümde katılımcıların fiil çekimi yanlışları çeşitli alt başlıklarda örneklendirilmiştir.

4.1.1.1.1. Haber kipleri (Kipler).

“Belki daha çok şey öğrenmek istiyordum, böyle ben çok şey ilgilenmiyorum aslında.” (K2)

(Belki daha çok şey öğrenmek isterdim böyle ben çok şey ilgilenmiyorum aslında.)

“Hayatımız, hayatımızda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştirmek ben de bilmiyorum.” (K4)

(Hayatımız, hayatımda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştireceğimi ben de bilmiyorum.)

“Şimdiye kadar ben sadece bir tane dostum var, o adı Fitore.” (K5)

(Şimdiye kadar benim sadece bir tane dostum vardı, onun adı Fitore.)

“Her şey söyle.” (K5)

(Her şeyi söyledim.)

“Benim baba kimi univertzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Biz bir balkon, büyük balkon vardım ve birçok yer yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günlerde.” (K7)

(Bizim bir balkonumuz, büyük balkonumuz vardı ve birçok yerde yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günleri.)

“Çocuktan bir mahallede çok çocuklar vardım ve biz her zamanda her gün oyudu, oyudum.” (K7)

(Çocukken bir mahallede çok çocuklar vardı ve biz her zaman her gün oynadık, oynadık.)

“Ben sonra on yaşındayken Priştine’de univer, okula girdim sonra okula bittim.” (K7)

(Ben sonra on yaşındayken Priştine’de univer, okula girdim sonra okulu bitirdim.)

“Ama o söyledim daha iyi ekonomik gidersen ve Kosova’da çalışıcak.” (K7)

(Ama o söyledi daha iyi ekonomiye gidersen ve Kosova’da çalışırsın.)

“Şu benim konum, elinizde bir sihirli değnek ola olsaydı neler değiştirdiniz di.” (K10)

(Şu benim konum, elinizde bir sihirli değnek ola olsaydı neler değiştirdiniz di.)

“Ve eğer bu benim elimde olsaydı onların hepsini yani hepsini hepsini bir anne ve baba getirim getirciktim eğer bu gerçek olurdu tabii ki.” (K10)

(Ve eğer bu benim elimde olsaydı onların hepsini yani hepsini hepsine bir anne ve baba getirim getirecektim eğer bu gerçek olsaydı tabii ki.)

“Ve eğer şu denizdeki yani o plastik falan var ya onların hepsini cıkardım bir yerde sadece kayboldu.” (K10)

(Ve eğer şu denizdeki yani o plastik falan var ya onların hepsini çıkarırdım bir yerde sadece kayboldu.)

“Ve yani zayıf insanlar yani okul devam edemez insanlar o müdür her şey o onun üstünsü, onun üstüne alıyor.” (K10)

(Ve yani zayıf insanlar yani okula devam edemeyecek insanların o müdür her şeyini o onun üstüne, onun üstüne alıyor.)

“İnşallah gidecez orda inşallah güzel bir vakit geçiririz İstanbul’a.” (K11)

(İnşallah gideceğiz orda inşallah güzel bir vakit geçiririz İstanbul’da.)

“Çarşıya gittim, oyle çok antik şeyler var eski şeyler var.” (K11)

(Çarşıya gittim, oyle çok antika şeyler vardı eski şeyler vardı.)

“Benim hobi o yürüyerek, sabahtan kalktım ve yürüek.” (K12)

(Benim hobim o yürümek, sabahtan kalktım ve yürüdüm.)

“İki hobi okuyorum, edebiyat çok seviyorum.” (K12)

(İkinci hobim okumak, edebiyat çok seviyorum.)

“Fiyatları gördüm hangi kaç o yüzden.” (K12)

(Fiyatları görüyorum hangisi kaç o yüzden.)

“Ben çalışıyorum işe kullanıyorum ilgi iğne çünkü buraya kan alıyorum, kalem kullanıyorum çünkü ben yazdım.” (K12)

(Ben çalışıyorum işte kullanıyorum ilgi iğne çünkü buradan kan alıyorum, kalem kullanıyorum çünkü ben yazıyorum.)

“Onlar yani onlar çok iyi onların işi çok iyi gitmiyor onlara bir ev yani yapıcakttım, yardım edecektim sonra annem ve babama bir araba alıcaktım.” (K13)

(Onlar yani onlar çok iyi onların işi çok iyi gitmiyor onlara bir ev yani yapacağım, yardım edeceğim sonra annem ve babama bir araba alacağım.)

“Onlar yani onlar çok iyi onların işi çok iyi gitmiyor onlara bir ev yani yapıcaktım, yardım edicekttim sonra annem ve babama bir araba alıcaktım.” (K13)

(Onlar yani onlar çok iyi onların işi çok iyi gitmiyor onlara bir ev yani yapacağım, yardım edeceğim sonra annem ve babama bir araba alacağım.)

“Onlar yani onlar çok iyi onların işi çok iyi gitmiyor onlara bir ev yani yapıcaktım, yardım edecektim sonra annem ve babama bir araba alıcakttım.” (K13)

(Onlar yani onlar çok iyi onların işi çok iyi gitmiyor onlara bir ev yani yapacağım, yardım edeceğim sonra annem ve babama bir araba alacağım.)

“Böyle yavaş yavaş herkezin haytını hayatında yardım edicekttim.” (K13)

(Böyle yavaş yavaş herkesin haytını hayatına yardım edeceğim.)

“Zaman boşuna harca, evet bir süre hayat yaşıyoruz.” (K14)

(Zamanı boşuna harcıyoruz, evet bir sürü hayat yaşıyoruz.)

“Eskiden var ama şimdi yeni haberleri iletişim araçları alırım.” (K15)

(Eskiden vardı ama şimdi yeni haberleri iletişim araçlarından alıyorum.)

“Eskiden var ama şimdi yeni haberleri iletişim araçları alırım.” (K15)

(Eskiden vardı ama şimdi yeni haberleri iletişim araçlarından alıyorum.)

“Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimin için sağlık dildi.” (K16)

(Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimiz için sağlıklı değil.)

“Çalışmak için, eleman ve çalışkan neler dikkat ederricez.” (K17)

(Çalışmak için, eleman ve çalışan nelere dikkat edecek.)

“Yani kiminle oturdun kiminle geziyorsun çok önemli.” (K18)

(Yani kiminle oturuyorsun kiminle geziyorsun çok önemli.)

“Çünkü yani her ne kadar iyi oldun arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşüncelerimiz geliyorlar sonra üniversite pek çalışmıyoruz.” (K18)

(Çünkü yani her ne kadar iyi olursan arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler geliyor sonra üniversitede pek çalışmıyoruz.)

“Eğer dost yakın dostlardan destek almıyorsak biz kara günleri hiçbir zaman geçemiyoruz.” (K18)

(Eğer dostlardan yakın dostlardan destek almıyorsak biz kara günleri hiçbir zaman geçiremiyoruz.)

“Ama sonra ben sonra ben camiye gittiğim anda ben oraya müezzin oldum ve bunun için bütün benim arkadaşlar hoca diyordu yani bu sıfatla tanıyorlar.” (K20)

(Ama sonra ben sonra ben camiye gittiğim anda ben oraya müezzin oldum ve bunun için bütün benim arkadaşlarım hoca diyordu yani bu sıfatla tanıyorlardı.)

“Yani şimdi de hoca diyorlar, bu yüzden benim çocukluğum çok farklı.” (K20)

(Yani şimdi de hoca diyorlar, bu yüzden benim çocukluğum çok farklıydı.)

“Çünkü sen kendin gidiyorsan ya o yerler yani bilemezsin bu işin eğer o şehire, o yere arkadaşlar varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.” (K20)

(Çünkü sen kendin gideceksin ya o yerleri yani bilemezsin bu için eğer o şehirde, o yerde arkadaşların varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yeri biliyorlar.)

“O yüzden böyle bir kampanya hazırlıycaktım onlar için.” (K22)

(O yüzden böyle bir kampanya hazırlayacaktım onlar için.)

“Böyle bir şişe kampanya hazırlıcaktım onlar için bir de insanlar sadıka vermek onlar için bir kampanya hazırlıyacaktım.” (K22)

(Böyle bir şişe kampanyası hazırlıyacaktım onlar için bir de insanlar sadaka vermek onlar için bir kampanya hazırlıyacaktım.)

“Beş gün önce önceydi, beş gün sürüyordu ama şimdi iki gün, bir gün yani bir kutlama yapıyoruz ve öyle, düğün yapıyoruz bir gün yani.” (K24)

(Beş gündü önce önceden, beş gün sürüyordu ama şimdi iki gün, bir gün yani bir kutlama yapıyoruz ve öyle, düğün yapıyoruz bir gün yani.)

“Evet, Hard Fest hem uluslararası bir festival çok yani ilginç bir festivaldi.” (K26)

(Evet, Hard Fest hem uluslararası bir festival çok yani ilginç bir festivaldir.)

“Sonra en güzel kız ve en iyi basaran üzümüne kraliçe seçiyor.” (K26)

(Sonra en güzel kız ve en iyi basan üzümüne kraliçe seçiliyor.)

“Bir gün profesör işe gidiyor ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Bir gün profesör işe gidiyor ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Bir gün profesör işe gidiyor ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Ve profesör o köpek aldı ve evinde aldı ve onun karısı o köpeğe hiç sevmeydi.” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

“Ve profesör o köpek aldı ve evinde al_{di} ve onun karısı o köpeğe hiç sevmedi.” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

“Ve profesör o köpek aldı ve evinde aldı ve onun karısı o köpeğe hiç sevmedi.” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

“Ama onlar bir güzel bağlantısı yapıyorlar, onlar birbirine çok seviyor.” (K28)

(Ama onlar bir güzel bağlantı yapar, onlar birbirini çok sever.)

“Ama onlar bir güzel bağlantısı yapıyorlar, onlar birbirine çok seviyor.” (K28)

(Ama onlar bir güzel bağlantı yapar, onlar birbirini çok sever.)

“O köpeği her zaman, her gün bu tren istasyonda gidiyor ve her zaman bu profesör bekliyor.” (K28)

(O köpek her zaman, her gün bu tren istasyonuna gider ve her zaman bu profesörü bekler.)

“O köpeği her zaman, her gün bu tren istasyonda gidiyor ve her zaman bu profesör bekliyor.” (K28)

(O köpek her zaman, her gün bu tren istasyonuna gider ve her zaman bu profesörü bekler.)

“Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçiyor ve bu kalp krizi sebeple oluyor.” (K28)

(Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçirir ve bu kalp krizi sebeple ölür.)

“Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçiyor ve bu kalp krizi sebeple oluyor.” (K28)

(Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçirir ve bu kalp krizi sebeple ölür.)

“Ve film sonunu bir nasıl söylicem, mesela o köpeği profesör öldükten sonra her gün onu bekliyor.” (K28)

(Ve filmin sonunda bir nasıl söylicem, mesela o köpek profesör öldükten sonra her gün onu bekler.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmiyor ve profesör hala bekliyor.” (K28)

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

“Pasta bir şey sonra, iyi bir yalan söylüyoruz onu gelmeye böyle sonra böyle işte.”

(K29)

(Pasta bir şey sonra, iyi bir yalan söylüyoruz o gelir böyle sonra böyle işte.)

“Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olursam Türkiye’de gitmek istiyorum ama eğer mimar olursam Austriya’da gitmek istiyorum.” (K33)

(Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olacaksam Türkiye’ye gitmek istiyorum ama eğer mimar olacaksam Austriya’ya gitmek istiyorum.)

“Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olursam Türkiye’de gitmek istiyorum ama eğer mimar olursam Austriya’da gitmek istiyorum.” (K33)

(Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olacaksam Türkiye’ye gitmek istiyorum ama eğer mimar olacaksam Austriya’ya gitmek istiyorum.)

(Sanırım en özel günümdü kardeşim doğdu zaman.” (K34)

“Sanırım en özel günüm kardeşim doğdu zamandı.)

“Sanırım en özel günümüdü kardeşim doğdu zaman.” (K34)

(Sanırım en özel günüm kardeşim doğdu zamandı.)

“O bizim yolu gösterdi, gösterecek.” (K34)

(O bize yolu gösterdi, gösterirdi.)

“O bizim yolu gösterdi, gösterecek.” (K34)

(O bize yolu gösterdi, gösterirdi.)

“Sağlıklı kıymeti bil ve başka bir şey arkadaşlara, arkadaşlarla iyi vakit geç, iyi şeyler yap.” (K35)

(Sağlığın kıymetini bil ve başka bir şey arkadaşlarınla, arkadaşlarla iyi vakit geçir, iyi şeyler yap.)

“Yani başka bir şey demiyorum, bilmiyordum.” (K35)

(Yani başka bir şey demiyorum, bilmiyorum.)

“Yani kendi dükkanı açardı bir tasarımcı ve belki evli.” (K35)

(Yani kendi dükkanımı açmışım bir tasarımcıyım ve belki evliyim.)

“Yani kendi dükkanı açardı bir tasarımcı ve belki evli.” (K35)

(Yani kendi dükkanımı açmışım bir tasarımcıyım ve belki evliyim.)

“Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğerse orda gidiyoruz.” (K36)

(Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğer oraya gideceksek.)

4.1.1.1.2. Dilek Kipleri (Kipler).

“Ama o benim için çok iyi bir dost, başka ne söyledi.” (K5)

(Ama o benim için çok iyi bir dost, başka ne söyleyeyim.)

“Ve eğer bu benim elimde olsaydı onların hepsini yani hepsini hepsini bir anne ve baba getirim getirciktim eğer bu gerçek olurdu tabii ki.” (K10)

(Ve eğer bu benim elimde olsaydı onların hepsini yani hepsini hepsine bir anne ve baba getirim getirecektim eğer bu gerçek olsaydı tabii ki.)

“Benim hobi o yürüyerek, sabahtan kalktım ve yürüyek.” (K12)

(Benim hobim o yürümek, sabahtan kalktım ve yürüdüm.)

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oynaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.”

(K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargıya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë (yargılamayız).

“Çünkü yani her ne kadar iyi oldun arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşüncelerimiz geliyorlar sonra univertzite pek çalışmıyoruz.” (K18)

(Çünkü yani her ne kadar iyi olursan arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler geliyor sonra üniversitede pek çalışmıyoruz.)

“Kötü yani en çok iyi günlerde, yani eğer başına başında bir şey geliyor yani kara günde dost belli oluyor.” (K18)

(Kötü yani en çok iyi günlerde, yani eğer başına başına bir şey geliyorsa yani kara günde dost belli oluyor.)

“Yani eğer kara günde dost yok güzel günlerde biz dost ihtiyacımız olmuyor.” (K18)

(Yani eğer kara günde dostumuz yoksa güzel günlerde bizim dost ihtiyacımız olmuyor.)

“Ve o kraliçese bir yıl içinde Rahoveci tespih ediyor yani Hard Feste onu sayesinde tanıyorlar.” (K26)

(Ve o kraliçe bir yıl içinde Rahoveci temsil ediyor yani Hard Fest’i onun sayesinde tanıyorlar.)

“Mahallede haber alıyorum, yani konuşada daha çok arkadaşlar ve bir şey önemli annem haber veriyor.” (K30)

(Mahalleden haber alıyorum, yani komşulardan daha çok arkadaşlardan ve bir şey önemliyse annem haber veriyor.)

“Yani eğer bir, yaşlı birisi olsaydım ve bir genç bana tavsiye benden bir tavsiye isterdi yani ona derdim ki, ona demeye isterdim ki.” (K35)

(Yani eğer bir, yaşlı birisi olsaydım ve bir genç bana tavsiye benden bir tavsiye isteseydi yani ona derdim ki, ona demek isterdim ki.)

“Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğerse orda gidiyoruz.” (K36)

(Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğer oraya gideceksek.)

“Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğerse orda gidiyoruz.” (K36)

(Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğer oraya gideceksek.)

“Sonra kendi bir evim olsun, Türkiye’de yaşım.” (K37)

(Sonra kendimin bir evim olsun, Türkiye’de yaşayayım.)

4.1.1.1.3. Kişi ekleri.

“Hayatımız, hayatımızda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştirmek ben de bilmiyorum.” (K4)

(Hayatımız, hayatımda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştireceğimi ben de bilmiyorum.)

“Şimdi biz beraber doktora yapıyorsunüz, Türkiye’de yapıyorsun.” (K5)

(Şimdi biz beraber doktora yapıyoruz, Türkiye’de yapıyoruz.)

“Şimdi biz beraber doktora yapıyorsunüz, Türkiye’de yapıyorsun.” (K5)

(Şimdi biz beraber doktora yapıyoruz, Türkiye’de yapıyoruz.)

“Ama o benim için çok iyi bir dost, başka ne söyledi.” (K5)

(Ama o benim için çok iyi bir dost, başka ne söyleyeyim.)

“Her şey söyle.” (K5)

(Her şeyi söyledim.)

“Benim baba kimi univerzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Çocuktan bir mahallede çok çocuklar vardım ve biz her zamanda her gün oyudu, oyudum.” (K7)

(Çocukken bir mahallede çok çocuk vardı ve biz her zaman her gün oynadık, oynadık.)

“Çünkü benim baba bu günlerde fabrika mobilyesi var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim baba ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyorlar.” (K7)

(Çünkü benim babamın bu günlerde fabrika mobilyası var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim babam ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyoruz.)

“Ama o söyledim daha iyi ekonomik gidersen ve Kosova’da çalışacak.” (K7)

(Ama o söyledi daha iyi ekonomiye gidersen ve Kosova’da çalışırsın.)

“Ama o söyledim daha iyi ekonomik gidersin ve Kosova’da çalışıcak.” (K7)

(Ama o söyledi daha iyi ekonomiye gidersin ve Kosova’da çalışırsın.)

“Çocuktan biz benim aile amca amcada yaşıyorlar, benim baba ve benim amca çok kalabalık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardm.” (K7)

(Çocukken biz benim ailem amca amcamda yaşıyor, benim babam ve benim amcam çok kalabalıktık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardı.)

“Ben çok iyi zaman orda yani vardm.” (K8)

(Benim çok iyi zamanım orada yani vardı.)

“Orda da çok yani arkadaşlarımız yani vardm.” (K8)

(Orda da çok yani arkadaşlarım yani vardı.)

“Bir de şu ağaçlar, bozulmasaydk yani kesilmeseydik çünkü onların gerçekten çok ihtiyacımız var.” (K10)

(Bir de şu ağaçlar, bozulmasaydı yani kesilmeseydi çünkü onlara gerçekten çok ihtiyacımız var.)

“Bir de şu ağaçlar, bozulmasaydık yani kesilmeseydik çünkü onların gerçekten çok ihtiyacımız var.” (K10)

(Bir de şu ağaçlar, bozulmasaydı yani kesilmeseydi çünkü onlara gerçekten çok ihtiyacımız var.)

“O bizim ne soru varsa ne soru yoksa o bize her sey hallediyor.” (K10)

(O bizim ne sorunumuz varsa ne sorunumuz yoksa o bizim her şeyimizi hallediyor.)

“Ve anneme babam yakında çok rahat, kendime çok rahat hissediyorum.” (K11)

(Ve annem babamın yakınında çok rahat, kendimi çok rahat hissediyorum.)

“Ben öğreniyoru Yunuz Emre, universitesi kursta gidiyorum.” (K12)

(Ben öğreniyorum Yunus Emre’de, universitesi kursa gidiyorum.)

“İki hobi okuyorum, edebiyat çok seviyorum.” (K12)

(İkinci hobim okumak, edebiyat çok seviyorum.)

“Zaman boşuna harca, evet bir süre hayat yaşıyoruz.” (K14)

(Zamanı boşuna harcıyoruz, evet bir sürü hayat yaşıyoruz.)

“Çünkü sadece para için o çalışkan çalıncaksa fazla bir şey hiç yapmayacaksin.”

(K17)

(Çünkü sadece para için o çalışan çalışacaksa fazla bir şey hiç yapmayacak.)

“Yaşladınız düşün gençlere neler tavsiye edersiniz?” (K18)

(Yaşlandığınızı düşünün gençlere neler tavsiye edersiniz?)

“Yani, yaşladımız şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.” (K18)

(Yani, yaşlandığımda şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.)

“Yani dost kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımda oluyorlar.” (K18)

(Yani dost kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımızda oluyorlar.)

“Sonra o büyümeye başladı, sonra konuşmayı yani benim adımlı söyledim sonra annemin, babamın.” (K34)

(Sonra o büyümeye başladı, sonra konuşmaya yani benim adımlı söyledi sonra annemin, babamın.)

“Yani kendi dükkânı açardı bir tasarımcı ve belki evli.” (K35)

(Yani kendi dükkânımı açmışım bir tasarımcıyım ve belki evliyim.)

4.1.1.1.4. Olumsuzluk eki.

“Ve yani zayıf insanlar yani okul devam edemez insanlar o müdür her şey o onun üstü, onun üstüne alıyor.” (K10)

(Ve yani zayıf insanlar yani okula devam edemeyecek insanların o müdür her şeyini o onun üstüne, onun üstüne alıyor.)

“Yani gençler en daha da az teknoloji kullanmamak için, yani daha çok çalışmak ve okumak çok önemli.” (K18)

(Yani gençlere en daha da az teknolojiyi kullanmak için, yani daha çok çalışmak ve okumak çok önemli.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmi~~y~~yor ve profesör hala bekliyor.” (K28)

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

4.1.1.1.5. Soru eki. Katılımcılardan elde edilen verilerde soru ekiyle ilgili herhangi bir yanlış tespit edilmemiştir.

4.1.2. İsim çekimi.

Aşağıdaki tabloda araştırmanın çalışma grubunda yer alan orta düzeydeki Arnavut öğrencilerin bağımsız konuşmalarında yaptıkları isim çekimi yanlışlarına yer verilmiştir:

Tablo 6

Katılımcıların İsim Çekimi Yanlışları

İsim Çekim Ekleri	F	%
Durum Ekleri		
Belirtme Durumu Hal Eki	112	24.5
Yönelme Durumu Hal Eki	61	13.3
Bulunma Durumu Hal Eki	47	10.2
Yalın Durumu Hal Eki	28	6.12
Ayrılma Durumu Hal Eki	19	4.15
İyelik Eki	98	21.4
İlgi Eki	41	8.97
Çoğul Eki	32	7.0
Vasıta Eki	19	4.15
Eşitlik Eki	0	0
Toplam	457	100

Tablo 6’da görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin isim çekiminde toplam 457 yanlış yaptığı tespit edilmiştir. Bu yanlışlar incelendiğinde durum eklerinde % 24.5’le belirtme durum eki olduğu (n=112), ardından % 13.3’le yönelme durum eki (n=61), % 10.2’le bulunma durum eki (n=47), % 6.12’le yalın durum eki (n=28) ve % 4.15’le ayrılma durum eki (n=19) görülürken diğer isim çekim eklerinde ise % 21.4’le iyelik eki olduğu (n=98), devamında % 8.97’le ilgi eki (n=41), % 7.0’la çoğul eki (n=32) ve % 4.15’le vasıta eki (n=19) geldiği görülmekteyken eşitlik ekinde % 0 (n=0) yanlış görülmektedir.

4.1.2.1. İsim çekimi. Bu bölümde katılımcıların isim çekimi yanlışları çeşitli alt başlıklarda örneklendirilmiştir.

4.1.2.1.1. Durum ekleri.

4.1.2.1.1.1. Belirtme durumu hal eki:

“O yüzden hafta sonunda evde geçirmek isterim.” (K1)

(O yüzden hafta sonunu evde geçirmek isterim.)

“Bir de çok yakın eimize, oraya çok güzel, oraya gidiyoruz.” (K1)

(Bir de çok yakın evimize, orası çok güzel, oraya gidiyoruz.)

“Benim hobelerimiz, benim hobelerim müzik dinlemek ve çok okumak, okumayı evet okumak ve yazmaya çok severim.” (K3)

(Benim hobelerimiz, benim hobelerim müzik dinlemek ve çok okumak, okumayı evet okumayı ve yazmayı çok severim.)

“Benim hobelerimiz, benim hobelerim müzik dinlemek ve çok okumak, okumayı evet okumak ve yazmaya çok severim.” (K3)

(Benim hobelerimiz, benim hobelerim müzik dinlemek ve çok okumak, okumayı evet okumayı ve yazmayı çok severim.)

“Yani boş zamanlarımı ne hissediyorsam onu yazmaya çok istiyorum seviyorum.”

(K3)

(Yani boş zamanlarımı ne hissediyorsam onu yazmayı çok istiyorum seviyorum.)

“Fitnese de gidiyorum yani evet, yani böyle vücudumu daha sağlıklı olmak için yapıyorum böyle şeyler.” **(K3)**

(Fitnese de gidiyorum yani evet, yani böyle vücudumun daha sağlıklı olması için yapıyorum böyle şeyler.)

“Hayatımız, hayatımızda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştirmek ben de bilmiyorum.” **(K4)**

(Hayatımız, hayatımda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştireceğimi ben de bilmiyorum.)

“Çünkü bir şey çok istiyoruz ama o kötü, bize kötü ve zarar geliyor.” **(K4)**

(Çünkü bir şeyi çok istiyoruz ama o kötü, bize kötü ve zarar geliyor.)

“Her şey söyle.” **(K5)**

(Her şeyi söyledim.)

“Konum, konum çocukluğunuz anla, anla anlatınız.” **(K6)**

(Konum, konum çocukluğunuzu anla, anla anlatınız.)

“Yani amcam çocuklar dövüyordum, onlar baya biraz yaramaz yaramazmışım öyle derler babam ve annem.” **(K6)**

(Yani amcamın çocuklarını dövüyordum, onlar baya biraz yaramaz yaramazmışım öyle derler babam ve annem.)

“Ben aslında çocukluğum pek hatırlamam ama güzel anılarım da oldu.” **(K6)**

(Ben aslında çocukluğumu pek hatırlamam ama güzel anılarım da oldu.)

“Benim baba kimi üniverzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” **(K7)**

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Benim baba kimi univertzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımlığı yapıyor.)

“Biz bir balkon, büyük balkon vardım ve birçok yer yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günlerde.” (K7)

(Bizim bir balkonumuz, büyük balkonumuz vardı ve birçok yerde yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günleri.)

“Ben sonra on yaşındayken Priştine’de univer, okula girdim sonra okula bittim.” (K7)

(Ben sonra on yaşındayken Priştine’de univer, okula girdim sonra okulu bitirdim.)

“Bu yüzden anla, ekonomi seçtim çünkü daha iyi iş yapıcım.” (K7)

(Bu yüzden anla, ekonomiyi seçtim çünkü daha iyi iş yapıcım.)

“Bunun için yani İstanbul İstanbul’da okumak için yani seçtim.” (K8)

(Bunun için yani İstanbul İstanbul’u okumak için yani seçtim.)

“Nüfüzün çoğunuyrsa daha çok şehirlerde yaşamak tercih eder ve nüfüsü daha köylere göre çok daha büyüktür.” (K9)

(Nüfusun çoğunuyrsa daha çok şehirlerde yaşamayı tercih eder ve nüfusu daha köylere göre çok daha büyüktür.)

“Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da univertzite için daha onların her işi için şehirleri gitmek gerekir.” (K9)

(Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da üniversite için daha onların her işi için şehirlere gitmeleri gerekir.)

“Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyanın ne değiştirebilirdim, şu kötü insanlardan hayatımızda çıkarmak.” (K10)

(Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyada ne değiştirebilirdim, şu kötü insanları hayatımızdan çıkarmak.)

“Bir de o insanlar yani kendi kenin hayatı sadece düşünen insanlar orda değişebilirdim.” (K10)

(Bir de o insanları yani kendi kendi hayatını sadece düşünen insanları orda değiştirebilirdim.)

“Bir de o insanlar yani kendi kenin hayatı sadece düşünen insanlar orda değişebilirdim.” (K10)

(Bir de o insanları yani kendi kendi hayatını sadece düşünen insanları orda değiştirebilirdim.)

“Bir de o insanlar yani kendi hayatı sadece düşünen insanlar orda değişebilirdim.” (K10)

(Bir de o insanları yani kendi kendi hayatını sadece düşünen insanları orda değiştirebilirdim.)

“Ve çocuk çocuklar annesiz babasız kalmaya bence çok kötü bir şey onlar da değişebilirdim.” (K10)

(Ve çocuk çocukların annesiz babasız kalması bence çok kötü bir şey onları da değiştirebilirdim.)

“İnsanların bizi ne kadar iyi olduğumuz o edebiyat için.” (K10)

(İnsanların bizim ne kadar iyi olduğumuzu o edebiyat için.)

“O bizim ne soru varsa ne soru yoksa o bize her sey hallediyor.” (K10)

(O bizim ne sorunumuz varsa ne sorunumuz yoksa o bizim her şeyimizi hallediyor.)

“Ve yani zayıf insanlar yani okul devam edemez insanlar o müdür her sey o onun üstünsü, onun üstüne alıyor.” (K10)

(Ve yani zayıf insanlar yani okula devam edemeyecek insanların o müdür her şeyi o onun üstüne, onun üstüne alıyor.)

“Çünkü en sevdiğim mesleğim almak için okul devam ettim ben devam etmem lazım.” (K10)

(Çünkü en sevdiğim mesleğimi almak için okula devam ettim benim devam etmem lazım.)

“Antalya gittim ve o şehir çok beğendim.” (K11)

(Antalya’ya gittim ve o şehiri çok beğendim.)

“Ben İstanbul çok seviyorum ve orda yaşamak yaşamak istiyorum.” (K11)

(Ben İstanbul’u çok seviyorum ve orda yaşamak yaşamak istiyorum.)

“Seyahat etmek severim, ailemle çok seyahat etmek severim ama arkadaşlarımla seyahat etmek severim.” (K11)

(Seyahat etmeği severim, ailemle çok seyahat etmeği severim ama arkadaşlarımla seyahat etmeği severim.)

“Ve anneme babam yakında çok rahat, kendime ç çok rahat hissediyorum.” (K11)

(Ve annem babamın yakınında çok rahat, kendimi çok rahat hissediyorum.)

“Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü anneme o şehir çok seviyor ve orda gitmek bir hayal var.” (K11)

(Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü annem o şehiri çok seviyor ve oraya gitme bir hayali var.)

“Çünkü orda en büyük şehri ve güzel bir kültür var.” (K11)

(Çünkü orası en büyük şehir ve güzel bir kültürü var.)

“Mesela Sultan Camiyi, Sultan Ahmet Camisi gezmek istiyorum ve Kız Kulesi bakmak istiyorum.” (K11)

(Mesela Sultan Camiyi, Sultan Ahmet Camiisini gezmek istiyorum ve Kız Kulesine bakmak istiyorum.)

“Sadece Antalya gittim ve oraya evet gezdim.” (K11)

(Sadece Antalya'ya gittim ve orayı evet gezdim.)

“Benim içim o kurs çok çok seviyorum.” (K12)

(Ben içim o kursu çok çok seviyorum.)

“Ve ben çok seviyorum film izlemek.” (K12)

(Ve ben çok seviyorum film izlemeği.)

“Çünkü ben çok Türk Türkiye ülke seviyorum.” (K12)

(Çünkü ben çok Türk Türkiye'yi ülke seviyorum.)

“Fiyatları gördüm hangi kaç o yüzden.” (K12)

(Fiyatları görüyorum hangisi kaç o yüzden.)

“O öldü, sonra benim bana herkes severdi çünkü sadece ben vardım.” (K13)

(O öldü, sonra benim bani herkes severdi çünkü sadece ben vardım.)

“Sadece kızlar topluyoruz.” (K13)

(Sadece kızları topluyoruz.)

“İkinci ben hukuk fakültesi bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef iş bulamamıyorum.” (K14)

(İkincisiyle ben hukuk fakültesini bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef iş bulamıyorum.)

“Bana göre faydaları çok yani yalnız kal kalmak kalmamak için ve beyin çok çalışır.” (K14)

(Bana göre faydaları çok yani yalnız kal kalmak kalmamak için ve beyini çok çalıştırır.)

“Benim annem bu bu tavsiye çocukken verdi.” (K14)

(Benim annem bu bu tavsiyeyi çocukken verdi.)

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oynaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.” (K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargıya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë (yargılamayız).

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oynaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.”

(K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargılar önerir ve önyargılar nuk i paragjykojmë (yargılamayız).

“Zaman boşuna harca, evet bir süre hayat yaşıyoruz.” **(K14)**

(Zamanı boşuna harcıyoruz, evet bir sürü hayat yaşıyoruz.)

“Kitap okumanın çok faydaları var zihni geliştirir, sonra iletişim becerisi artır.” **(K15)**

(Kitap okumanın çok faydaları var zihni geliştirir, sonra iletişim becerisini artırır.)

“Yazma, yazmayı yazabiliyoruz onunla sadece en yakınımız fotografi görebiliyoruz.”

(K16)

(Yazma, yazmayı yazabiliyoruz onunla sadece en yakınımızın fotoğrafını görebiliyoruz.)

“Herkez o iş hem çalışır, çalışacak hem seviyecek o iş.” **(K17)**

(Herkez o işde hem çalışır, çalışacak hem sevecek o işi.)

“Yaşladınız düşün gençlere neler tavsiye edersiniz?” **(K18)**

(Yaşlandığınızı düşünün gençlere neler tavsiye edersiniz?)

“Yani gençler en daha da az teknoloji kullanmamak için, yani daha çok çalışmak ve okumak çok önemli.” **(K18)**

(Yani gençlere en daha da az teknolojiyi kullanmak için, yani daha çok çalışmak ve okumak çok önemli.)

“Çünkü her şey kitapta öğreniyoruz.” **(K18)**

(Çünkü her şeyi kitaptan öğreniyoruz.)

“Yani gençlere daha az, daha gençler daha az gezmek için tavsiye ediyorum.” **(K18)**

(Yani gençlere daha az, daha gençlere daha az gezmeleri için tavsiye ediyorum.)

“Ve yani gençler biliyoruz ki dışarı çıkmak çok istiyorlar, dışarda arkadaşlar pek iyi değil yani arkadaşlar seçmek için çok önemli.” (K18)

(Ve yani gençler biliyoruz ki dışarı çıkmak çok istiyorlar, dışarda arkadaşlar pek iyi değil yani arkadaşları seçmek için çok önemli.)

“Çünkü eğer dostlar kütü günde yanında oluyor oluyorsa ondan iyi bir dost varlığına biliyoruz.” (K18)

(Çünkü eğer dostlar kütü günde yanında oluyor oluyorsa ondan iyi bir dost varlığını biliyoruz.)

“Onları yenip ablasından virüsü çıkarıp ve ablası kurtulur.” (K19)

(Onları yenip ablasından virüsü çıkarıp ve ablasını kurtarırlar.)

“Çünkü ben tahrihli yerlere çok severim çünkü eğer o ülke yani şehir Türkiye’de olsa çok iyi olur çünkü ben çok seviyordum Osmanlı İmparatorluğunu.” (K20)

(Çünkü ben tarihi yerleri çok severim çünkü eğer o ülke yani şehir Türkiye’de olsa çok iyi olur çünkü ben çok seviyordum Osmanlı İmparatorluğunu.)

“Çünkü ben tahrihli yerler_ğ çok severim çünkü eğer o ülke yani şehir Türkiye’de olsa çok iyi olur çünkü ben çok seviyordum Osmanlı İmparatorluğunu.” (K20)

(Çünkü ben tarihi yerleri çok severim çünkü eğer o ülke yani şehir Türkiye’de olsa çok iyi olur çünkü ben çok seviyordum Osmanlı İmparatorluğunu.)

“Ve bu yüzden tahri tahriyeleri yerine yani tahrileri_{ni} nasıl oldu, neyle oldu yani oraya var.” (K20)

(Ve bu yüzden tarihi tarihleri yerinde yani tahrileri nasıl oldu, neyle oldu yani orada var.)

“Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, Stambol’a gittim oraya çok tahrileri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tahrili yani şimdi müze oldu yani.” (K20)

(Çünkü ben gittiğimde Stambol'a, İstanbul'a gittim orada çok tarihleri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tarihi yani şimdi müze oldu yani.)

“Başka oraya pek tabii ki bize seven sevenleri insanlar olsun.” (K20)

(Başka orada pek tabii ki bizi seven seven insanlar olsun.)

“Başka oraya pek tabii ki bize seven sevenleri insanlar olsun.” (K20)

(Başka orada pek tabii ki bizi seven seven insanlar olsun.)

“Yok ki yani bizim hiçbir ülke düşman değil ama bizim gördüğümüz anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya boyle.” (K20)

(Yok ki yani bize hiçbir ülke düşman değil ama bizi gördükleri anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya böyle.)

“Yok ki yani bizim hiçbir ülke düşman değil ama bizim gördüğümüz anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya boyle.” (K20)

(Yok ki yani bize hiçbir ülke düşman değil ama bizi gördükleri anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya böyle.)

“Çünkü sen kendin gidiyorsan ya o yerler yani bilemezsin bu işin eğer o şehire, o yere arkadaşlar varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.” (K20)

(Çünkü sen kendin gideceksin ya o yerleri yani bilemezsin bu için eğer o şehirde, o yerde arkadaşlarım varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.)

“Çünkü sen kendin gidiyorsan ya o yerler yani bilemezsin bu işin eğer o şehire, o yere arkadaşlar varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.” (K20)

(Çünkü sen kendin gideceksin ya o yerleri yani bilemezsin bu için eğer o şehirde, o yerde arkadaşların varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yeri biliyorlar.)

“Hocam bu her zaman unutuyorum ya çok zaman bu pasta yapmadım.” (K21)

(Hocam bunu her zaman unutuyorum ya çok zaman bu pastayı yapmadım.)

“Hocam bu her zaman unutuyorum ya çok zaman bu pasta yapmadım.” (K21)

(Hocam bunu her zaman unutuyorum ya çok zaman bu pastayı yapmadım.)

“Önce süt bütün tepsiye süyle döküyorum ondan sonra o kremi yapıyoruz.” (K23)

(Önce süt bütün tepsiye sütü döküyorum ondan sonra o kremayı yapıyoruz.)

“Düğünlerimize, beş gün düğün yapıyoruz.” (K24)

(Düğünlerimizi, beş gün düğün yapıyoruz.)

“Sonra bayram namazına kılıyorlar.” (K25)

(Sonra bayram namazını kılıyorlar.)

“Yani sarap nasıl yapıyorlar çeşitli şaraplar nasıl yapıyorlar, nereden geliyorlar, onları nasıl hazırlıyorlar böyle bir festival.” (K26)

(Yani şarapı nasıl yapıyorlar çeşitli şarapları nasıl yapıyorlar, nereden geliyorlar, onları nasıl hazırlıyorlar böyle bir festival.)

“Yani şarap nasıl yapıyorlar çeşitli saraplar nasıl yapıyorlar, nereden geliyorlar, onları nasıl hazırlıyorlar böyle bir festival.” (K26)

(Yani şarabı nasıl yapıyorlar çeşitli şarapları nasıl yapıyorlar, nereden geliyorlar, onları nasıl hazırlıyorlar böyle bir festival.)

“Bütün en iyi ve en güzel kızlar sıraya geçiyorlar üzümü ayaklaraa basıyorlar.” (K26)

(Bütün en iyi ve en güzel kızlar sıraya geçiyorlar üzüme ayaklarıyla basıyorlar.)

“Ve o kraliçese bir yıl içinde Rahoveci tespih ediyor yani Hard Festee onu sayesinde tanıyorlar.” (K26)

(Ve o kraliçe bir yıl içinde Rahoveci temsil ediyor yani Hard Fest'i onun sayesinde tanıyorlar.)

“Ama en sevdiğim film bir film, film adını Hatçı.” (K28)

(Ama en sevdiğim film bir film, filmin adı Hatçı.)

“Ve profesör o köpek aldı ve evinde aldı ve onun karısı o köpeğe hiç sevmedi.” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

“Ve profesör o köpek aldı ve evinde aldı ve onun karısı o köpeğ*e* hiç sevmedi.” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

“Ama onlar bir güzel bağlantısı yapıyorlar, onlar birbirin*e* çok seviyor.” (K28)

(Ama onlar bir güzel bağlantı yapar, onlar birbirini çok sever.)

“O köpeği her zaman, her gün bu tren istasyonda gidiyor ve her zaman bu profesör bekliyor.” (K28)

(O köpek her zaman, her gün bu tren istasyonuna gider ve her zaman bu profesörü bekler.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmiyor ve profesör hala bekliyor.” (K28)

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmiyor ve profesör hala bekliyor.” (K28)

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

“Ben hayvanlar çok sevmiyorum ama eğer bir gün bir hayvan seversem o belki Hatçı köpeği olabilir.” (K28)

(Ben hayvanları çok sevmiyorum ama eğer bir gün bir hayvanı seversem o belki Hatçı köpeği olabilir.)

“Ben hayvanlar çok sevmiyorum ama eğer bir gün bir hayvan seversem o belki Hatçı köpeği olabilir.” (K28)

(Ben hayvanları çok sevmiyorum ama eğer bir gün bir hayvanı seversem o belki Hatçı köpeği olabilir.)

“Pasta bir şey sonra, iyi bir yalan söylüyoruz onu gelmeye böyle sonra böyle işte.”

(K29)

(Pasta bir şey sonra, iyi bir yalan söylüyoruz o gelir böyle sonra böyle işte.)

“Ben boş zamanda ben biraz kitap okumak çok beğeniyorum.” **(K31)**

(Ben boş zamanımda ben biraz kitap okumayı çok beğeniyorum.)

“Bana daha çok ben Türkiye’da daha çok seviyorum.” **(K31)**

(Ben daha çok ben Türkiye’yi daha çok seviyorum.)

“Kosova’da seviyorum ama Türkiye daha çok güzel şey var.” **(K31)**

(Kosova’yı seviyorum ama Türkiye’de daha çok güzel şey var.)

“Ben de Arnavutça dilini güzel ama Türkçe dilini daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve orası gitmek benim hayalim.” **(K31)**

(Bence de Arnavutça dili güzel ama Türkçe dili daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve oraya gitmek benim hayalim.)

“Ben de Arnavutça dilini güzel ama Türkçe dilini daha daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve orası gitmek benim hayalim.” **(K31)**

(Bence de Arnavutça dili güzel ama Türkçe dili daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve oraya gitmek benim hayalim.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaşlımlara ve kardeşlerimi daha zaman geçecek olmak lazım.” **(K32)**

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Çünkü yani insanlar bir birini tanışmak için çok önemli.” **(K32)**

(Çünkü yani insanların bir birini tanınması için çok önemli.)

“O zaman ben evdeydim annem doğdu zaman beni hemen haberi geldi.” (K34)

(O zaman ben evdeydim annem doğurduğu zaman bana hemen haberi geldi.)

“O bizim yolu gösterdi, gösterecek.” (K34)

(O bize yolu gösterdi, gösterirdi.)

“Başka yani müze, müzeye ziyaret etmek çok iyi olurdu.” (K34)

(Başka yani müze, müzeyi ziyaret etmek çok iyi olurdu.)

“Yani hayatının kiymeti bil.” (K35)

(Yani hayatının kıymetini bil.)

“Sağlıklı kiymeti bil ve başka bir şey arkadaşlara, arkadaşlarla iyi vakit geç, iyi şeyler yap.” (K35)

(Sağlığın kıymetini bil ve başka bir şey arkadaşlarınla, arkadaşlarla iyi vakit geçir, iyi şeyler yap.)

“Yani annen ve baban mutlu et.” (K35)

(Yani anneni ve babanı mutlu et.)

“Yani annen ve baban mutlu et.” (K35)

(Yani anneni ve babanı mutlu et.)

“Yani bu annemm ve babam mutlu etmek en önemli bu.” (K35)

(Yani bu anneni ve babanı mutlu etmek en önemli bu.)

“Yani bu annem ve babamm mutlu etmek en önemli bu.” (K35)

(Yani bu anneni ve babanı mutlu etmek en önemli bu.)

“Yani başka bir şey demeyg düşünmeyecektim.” (K35)

(Yani başka bir şey demeyi düşünmeyecektim.)

“Yani on yıl sonra belki dünya gezicem, yani belki de kendi evime alıcam, kendi arabam yani böyle şeyler.” (K35)

(Yani on yıl sonra belki dünyayı gezicem, yani belki de kendi evimi alıcam, kendi arabamı yani böyle şeyler.)

“Yani on yıl sonra belki dünya gezicem, yani belki de kendi evime alıcam, kendi arabam yani böyle şeyler.” (K35)

(Yani on yıl sonra belki dünyayı gezicem, yani belki de kendi evimi alıcam, kendi arabamı yani böyle şeyler.)

“Yani on yıl sonra belki dünya gezicem, yani belki de kendi evime alıcam, kendi arabam yani böyle şeyler.” (K35)

(Yani on yıl sonra belki dünyayı gezicem, yani belki de kendi evimi alıcam, kendi arabamı yani böyle şeyler.)

“Türkiye çok iyi bir yer ben ona Türkiye’yi çok seviyorum hem de İstanbul şehriye çok seviyorum.” (K36)

(Türkiye çok iyi bir yer ben onu Türkiye’yi çok seviyorum hem de İstanbul şehrini çok seviyorum.)

“Türkiye çok iyi bir yer ben ona Türkiye’yi çok seviyorum hem de İstanbul şehriye çok seviyorum.” (K36)

(Türkiye çok iyi bir yer ben onu Türkiye’yi çok seviyorum hem de İstanbul şehrini çok seviyorum.)

“İnsanlar çok iyi Türkiye de çok iyi hem de deniz var, Bosfor kümük var.” (K36)

(İnsanlar çok iyi Türkiye de çok iyi hem de denizi var, Bosfor köprüsü var.)

“Sorum hobileriniz neler ve boş zamanlarda nasıl geçiriyorsunuz?” (K37)

(Sorum hobileriniz neler ve boş zamanlarınızı nasıl geçiriyorsunuz?)

4.1.2.1.1.2. *Yönelme durumu hal eki:*

“Annem ve babam beni çok sürprizler yaptılar doğum günler için.” (K6)

(Annem ve babam bana çok sürpriz yaptılar doğum günlerim için.)

“Ama o söyledim daha iyi ekonomik gidersin ve Kosova’da çalışacak.” (K7)

(Ama o söyledi daha iyi ekonomiye gidersin ve Kosova’da çalışırsın.)

“Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da univertzite için daha onların her işi için şehirler_i gitmek gerekir.” (K9)

(Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da üniversite için daha onların her işi için şehirlere gitmeleri gerekir.)

“Ve eğer bu benim elimde olsaydı onların hepsini yani hepsini hepsini_i bir anne ve baba getirim getirciktim eğer bu gerçek olurdu tabii ki.” (K10)

(Ve eğer bu benim elimde olsaydı onların hepsini yani hepsini hepsine bir anne ve baba getirim getirecektim eğer bu gerçek olsaydı tabii ki.)

“Bir de şu ağçlar, bozulmasaydık yani kesilmeseydik çünkü onlar_{ın} gerçekten çok ihtiyacımız var.” (K10)

(Bir de şu ağçlar, bozulmasaydı yani kesilmeseydi çünkü onlara gerçekten çok ihtiyacımız var.)

“Bir de hayvanların hayvanlarımız zarar vermeseydik.” (K10)

(Bir de hayvanların hayvanlarımıza zarar vermeseydik.)

“Yani her gün daha az hayvanlar oluyor ve onlar_{ın} çok ihtiyacımız var.” (K10)

(Yani her gün daha az hayvanlar ölüyor ve onlara çok ihtiyacımız var.)

“Ve yani zayıf insanlar yani okul devam edemez insanlar o müdür her şey o onun üstünsü, onun üstüne alıyor.” (K10)

(Ve yani zayıf insanlar yani okula devam edemeyecek insanların o müdür her şeyini o onun üstüne, onun üstüne alıyor.)

“Çünkü en sevdiğim mesleğim almak için okul devam ettim ben devam etmem lazım.” (K10)

(Çünkü en sevdiğim mesleğimi almak için okula devam ettim benim devam etmem lazım.)

“Ben Türkiye sadece bir kez gittim.” (K11)

(Ben Türkiye’ye sadece bir kez gittim.)

“Antalya gittim ve o şehir çok beğendim.” (K11)

(Antalya’ya gittim ve o şehiri çok beğendim.)

“Orda fakülte fakültesi için de gitmek istiyorum ve o her şey iyi var.” (K11)

(Oraya fakülte fakülte için de gitmek istiyorum ve orada her şey iyi var.)

“Fakültede baktım çok güzeldi.” (K11)

(Fakülteye baktım çok güzeldi.)

“Çünkü onlarda daha daha güveniyorum.” (K11)

(Çünkü onlara daha daha güveniyorum.)

“Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü anneme o şehir çok seviyor ve orda gitmek bir hayal var.” (K11)

(Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü annem o şehiri çok seviyor ve oraya gitme bir hayali var.)

“Tabii ki de başka şehirde gitmek istiyorum ama en çok İstanbul’a.” (K11)

(Tabii ki de başka şehire gitmek istiyorum ama en çok İstanbul’a.)

“Mesela Sultan Camiyi, Sultan Ahmet Camisi gezmek istiyorum ve Kız Kulesi bakmak istiyorum.” (K11)

(Mesela Sultan Camiyi, Sultan Ahmet Camiisini gezmek istiyorum ve Kız Kulesine bakmak istiyorum.)

“Sadece Antalya gittim ve oraya evet gezdim.” (K11)

(Sadece Antalya’ya gittim ve orayı evet gezdim.)

“Ben öğreniyoru Yunuz Emre, universitesi kursta gidiyorum.” (K12)

(Ben öğreniyorum Yunus Emre’de, universitesi kursa gidiyorum.)

“Ben oradada gidiyorum Türkiye’de.” (K12)

(Ben oraya gidiyorum Türkiye’ye.)

“Ben orada gidiyorum Türkiye’de.” (K12)

(Ben oraya gidiyorum Türkiye’ye.)

“Sonra evde döndüm ve işe evde kullanıyorum hayatımdaki o.” (K12)

(Sonra eve döndüm ve işte evde kullanıyorum hayatımdaki o.)

“Böyle yavaş yavaş herkezin haytını hayatında yardım edecektim.” (K13)

(Böyle yavaş yavaş herkesin haytını hayatına yardım edeceğim.)

“Çalışmak için, eleman ve çalışkan neler dikkat edericez.” (K17)

(Çalışmak için, eleman ve çalışan nelere dikkat edecek.)

“Yani gençler en daha da az teknoloji kullanmamak için, yani daha çok çalışmak ve okumak çok önemli.” (K18)

(Yani gençlere en daha da az teknolojiyi kullanmak için, yani daha çok çalışmak ve okumak çok önemli.)

“Yani gençlere daha az, daha gençler daha az gezmek için tavsiye ediyorum.” (K18)

(Yani gençlere daha az, daha gençlere daha az gezmeleri için tavsiye ediyorum.)

“Yani başka tavsiyem gençler, bu kadar tavsiyeler.” (K18)

(Yani başka tavsiyem gençlere, bu kadar tavsiyeler.)

“Kütü yani en çok iyi günlerde, yani eğer başına başında bir şey geliyor yani kara günde dost belli oluyor.” (K18)

(Kötü yani en çok iyi günlerde, yani eğer başına başına bir şey geliyorsa yani kara günde dost belli oluyor.)

“Yani eğer kara günde dost yok güzel günlerde biz dost ihtiyacımız olmuyor.” (K18)

(Yani eğer kara günde dostumuz yoksa güzel günlerde bizim dosta ihtiyacımız olmuyor.)

“Çünkü bizim kötü bir şey olursa dost bizim için çok önemli çok destek alıyoruz.”

(K18)

(Çünkü bize kötü bir şey olursa dost bizim için çok önemli çok destek alıyoruz.)

“Başka mutlu olmak için bir sürü oyun oynarım, stresli anlarda stres yaptığımda oyun başlarım ve mutlu olurum.” **(K19)**

(Başka mutlu olmak için bir sürü oyun oynarım, stresli anlarda stres yaptığımda oyuna başlarım ve mutlu olurum.)

“Çünkü ben benim çocukluğum yani ilkokulda başladım anda beşinci sınıfa kadar ben bütün arkadaşlarımla gibi aynıydım.” **(K20)**

(Çünkü ben benim çocukluğum yani ilkokula başladım anda beşinci sınıfa kadar ben bütün arkadaşlarımla gibi aynıydım.)

“Çünkü ben benim çocukluğum yani ilkokulda başladım anda beşinci sınıfaya kadar ben bütün arkadaşlarımla gibi aynıydım.” **(K20)**

(Çünkü ben benim çocukluğum yani ilkokula başladım anda beşinci sınıfa kadar ben bütün arkadaşlarımla gibi aynıydım.)

“Benim konum seyahat edeceğiniz yere karar verirken neler dikkat ediyorsunuz?”

(K20)

(Benim konum seyahat edeceğiniz yere karar verirken nelere dikkat ediyorsunuz?)

“Ben seyahat edeceğim vakit, bunları dikkat ediyorum.” **(K20)**

(Ben seyahat edeceğim vakit, bunlara dikkat ediyorum.)

“Yok ki yani bizim hiçbir ülke düşman değil ama bizim gördüğümüz anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya boyle.” **(K20)**

(Yok ki yani bize hiçbir ülke düşman değil ama bizi gördükleri anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya böyle.)

“Bunun için bunu dikkat ederim.” (K20)

(Bunun için buna dikkat ederim.)

“Ondan sonra fırnadan sonra alıyoruz.” (K23)

(Ondan sonra fırından sonra alıyoruz.)

“Babam, abim, kardeşim erken yani camiya gidiyorlar.” (K25)

(Babam, abim, kardeşim erkenden yani camiye gidiyorlar.)

“Ünlü insanlar ve başka ülkelerde Kosova’da geliyorlar yani Rahovec’e geliyorlar.”

(K26)

(Ünlü insanlar ve başka ülkelerden Kosova’ya geliyorlar yani Rahovec’e geliyorlar.)

“Bütün en iyi ve en güzel kızlar sıraya geçiyorlar üzümü ayaklara basıyorlar.” (K26)

(Bütün en iyi ve en güzel kızlar sıraya geçiyorlar üzüme ayaklarıyla basıyorlar.)

“Bir köpek bir köpeğin hikayesi, burda bir profesör var ve bir köpe.” (K28)

(Bir köpek bir köpeğin hikayesi, burda bir profesör var ve bir köpek.)

“Ve profesör o köpek aldı ve evinde aldı ve onun karısı o köpeğe hiç sevmedi.” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

“O köpeği her zaman, her gün bu tren istasyonda gidiyor ve her zaman bu profesör bekliyor.” (K28)

(O köpek her zaman, her gün bu tren istasyonuna gider ve her zaman bu profesörü bekler.)

“Pasta bir şey sonra, iyi bir yalan söylüyoruz onu gelmeye böyle sonra böyle işte.”

(K29)

(Pasta bir şey sonra, iyi bir yalan söylüyoruz o gelir böyle sonra böyle işte.)

“Ben de Arnavutça dilini güzel ama Türkçe dilini daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve orası gitmek benim hayalim.” (K31)

(Bence de Arnavutça dili güzel ama Türkçe dili daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve oraya gitmek benim hayalim.)

“Şimdi yani cocuklar bakıyorum ve onlar bütün zaman yani telefonla geçiyor ya da televizyon izlerken geçiyor yani biraz üzülüyorum.” (K32)

(Şimdi yani çocuklara bakıyorum ve onların bütün zamanı yani telefonla geçiyor ya da televizyon izlerken geçiyor yani biraz üzülüyorum.)

“Yani bir de ailemizi çok zaman vermiyoruz.” (K32)

(Yani bir de ailemize çok zaman vermiyoruz.)

“Bakıyorum ki bir gün nasıl geçiyor bizim için, evde gidiyorum böyle ders çalışıyorum.” (K32)

(Bakıyorum ki bir gün nasıl geçiyor bizim için, eve gidiyorum böyle ders çalışıyorum.)

“Çünkü küçükken onu çok benzemiş gibiyim.” (K33)

(Çünkü küçükken ona çok benzemiş gibiyim.)

“Doğduğunda hep babamı telefon alırdım ve sorardım ki nasıl annem doğdu mu doğmadı mı?” (K33)

(Doğduğunda hep babamı telefona alırdım ve sorardım ki nasıl annem doğdu mu doğmadı mı?)

“Cerrah olmak çok istiyorum çünkü insanları yardım etmek, hastaneler falan açıcım, yani çok farklı bir hayat yapıcım.” (K33)

(Cerrah olmak çok istiyorum çünkü insanlara yardım etmek, hastaneler falan açıcım, yani çok farklı bir hayat yapıcım.)

“Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olursam Türkiye’de gitmek istiyorum ama eğer mimar olursam Austriya’da gitmek istiyorum.” (K33)

(Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olacaksam Türkiye’ye gitmek istiyorum ama eğer mimar olacaksam Austriya’ya gitmek istiyorum.)

“Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olursam Türkiye’de gitmek istiyorum ama eğer mimar olursam Austria’da gitmek istiyorum.” (K33)

(Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olacaksam Türkiye’ye gitmek istiyorum ama eğer mimar olacaksam Austriya’ya gitmek istiyorum.)

“O zaman ben evdeydim annem doğdu zaman ben^ı hemen haberi geldi.” (K34)

(O zaman ben evdeydim annem doğurduğu zaman bana hemen haberi geldi.)

“O çok küçüktü yani elimde aldığım zaman çok, çok iyi bir duyguydu.” (K34)

(O çok küçüktü yani elime aldığım zaman çok, çok iyi bir duyguydu.)

“Sonra o büyümeye başladı, sonra konuşmay^ı yani benim adımlı söyledim sonra annemin, babamın.” (K34)

(Sonra o büyümeye başladı, sonra konuşmaya yani benim adımlı söyledi sonra annemin, babamın.)

“Ora, orda çok iyi bir yer yani İstanbul’da giderdim.” (K34)

(Ora, orda çok iyi bir yere yani İstanbul’a giderdim.)

“Ora, orda çok iyi bir yer yani İstanbul’da giderdim.” (K34)

(Ora, orda çok iyi bir yere yani İstanbul’a giderdim.)

“Yani eğer bir, yaşlı birisi olsaydım ve bir genç bana tavsiye benden bir tavsiye isterdi yani ona derdim ki, ona demeye isterdim ki.” (K35)

(Yani eğer bir, yaşlı birisi olsaydım ve bir genç bana tavsiye benden bir tavsiye isteseydi yani ona derdim ki, ona demek isterdim ki.)

“Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğerse orada gidiyoruz.” (K36)

(Unutulmaz bir yer hem de çok heyecanlı bir yol eğer oraya gideceksek.)

4.1.2.1.1.3. *Bulunma durumu hal eki:*

“Yani boş zamanlarımı ne hissediyorsam onu yazmaya çok istiyorum seviyorum.”

(K3)

(Yani boş zamanlarımda ne hissediyorsam onu yazmayı çok istiyorum seviyorum.)

“Yani böyle yapıyorum boş zamanları.” **(K3)**

(Yani böyle yapıyorum boş zamanlarımda.)

“Çünkü bazen düşün düşünüyorum ve hayatımı nasıl şeyler nasıl gidiyorlar belki böyle daha iyi.” **(K4)**

(Çünkü bazen düşün düşünüyorum ve hayatımda nasıl şeyler nasıl gidiyorlar belki böyle daha iyi.)

“Üniversite, üniversite biz buluştuk.” **(K5)**

(Üniversitede, üniversitede biz buluştuk.)

“Benim baba kimi univertzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” **(K7)**

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Biz bir balkon, büyük balkon vardım ve birçok yer yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günlerde.” **(K7)**

(Bizim bir balkonumuz, büyük balkonumuz vardı ve birçok yerde yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günleri.)

“Sonra lise cimnazede matematik çok, matematik ve biyoloci çok iyi öğrencisimdaydım.” **(K7)**

(Sonra lise lisede matematik çok, matematikte ve biyolojide çok iyi öğrenciydim.)

“Sonra lise cimnazede matematik çok, matematik ve biyoloci çok iyi öğrencisimdaydım.” **(K7)**

(Sonra lise lisede matematik çok, matematikte ve biyolojide çok iyi öğrenciydim.)

“Sonra lise cimnazede matematik çok, matematik ve biyoloci çok iyi öğrencisimdaydım.” (K7)

(Sonra lise lisede matematik çok, matematikte ve biyolojide çok iyi öğrenciydim.)

“Kız kulesinden yani yakında.” (K8)

(Kız kulesinde yani yakında.)

“Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyanın ne değiştirebilirdim, şu kötü insanlardan hayatımızda çıkarmak.” (K10)

(Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyada ne değiştirebilirdim, şu kötü insanları hayatımızdan çıkarmak.)

“Benim okulum çok büyük değil, aslında şimdi yeni yılın başına yeni bir okula girmeye üzereyiz.” (K10)

(Benim okulum çok büyük değil, aslında şimdi yeni yılın başında yeni bir okula girmek üzereyiz.)

“Benim okulum çok büyük değil, aslında şimdi yeni yılın başına yeni bir okula girmeye üzeredeyiz.” (K10)

(Benim okulum çok büyük değil, aslında şimdi yeni yılın başında yeni bir okula girmek üzereyiz.)

“Aslında hayatıma en sevdiğim şey okul.” (K10)

(Aslında hayatımda en sevdiğim şey okulum.)

“Orda fakülte fakültesi için de gitmek istiyorum ve o her şey iyi var.” (K11)

(Oraya fakülte fakülte için de gitmek istiyorum ve orada her şey iyi var.)

“İnşallah gidecez orda inşallah güzel bir vakit geçiririz İstanbul’a.” (K11)

(İnşallah gideceğiz orda inşallah güzel bir vakit geçiririz İstanbul’da.)

“Ben öğreniyoru Yunuz Emre, universitesi kursta gidiyorum.” (K12)

(Ben öğreniyorum Yunus Emre’de, universitesi kursa gidiyorum.)

“Annarım, kız kardeşim, arkadaşlarım, kır kardeşim kız kardeşim telefonla sohbet ediyorum o yüzden kullanıyorum.” (K12)

(Annem, kız kardeşim, arkadaşlarım, kır kardeşim kız kardeşimle telefonda sohbet ediyorum o yüzden kullanıyorum.)

“Ben çalışıyorum işe kullanıyorum ilgi iğne çünkü buraya kan alıyorum, kalem kullanıyorum çünkü ben yazdım.” (K12)

(Ben çalışıyorum işte kullanıyorum ilgi iğne çünkü buradan kan alıyorum, kalem kullanıyorum çünkü ben yazıyorum.)

“Sonra evde döndüm ve işe evde kullanıyorum hayatımdaki o.” (K12)

(Sonra eve döndüm ve işte evde kullanıyorum hayatımdaki o.)

“Büyürken o parayla bir ev kendime alacam, yani apartamen alıcam.” (K13)

(Büyüdüğümde o parayla bir ev kendime alacam, yani daire alıcam.)

“En büyük Adriana, o Priştine’ye okuyor üniversitede kimi injineri.” (K14)

(En büyük Adriana, o Priştine’de okuyor üniversitede kimya mühendisi.)

“Üçüncü Medine, o Avustriya ekonomi okuyor üniversitede.” (K14)

(Üçüncü Medine, o Avustriya’da ekonomi okuyor üniversitede.)

“Kreşnik o da Hırvatistan okuyor master chef için mutfa ve en çocuk küçük Enes o lisede.” (K14)

(Kreşnik o da Hırvatistan’da okuyor master chef için mutfak ve en çocuk küçük Enes o lisede.)

“Benim annem bu bu tavsiye çocukdeyken verdi.” (K14)

(Benim annem bu bu tavsiyeyi çocukken verdi.)

“Sonra su içmek, yaklaşık iki litre günlü.” (K15)

(Sonra su içmek, yaklaşık iki litre günde.)

“Mesela telefonla her şey var, televizyon.” (K15)

(Mesela telefonda her şey var, televizyon.)

“Onun yerine ben de olmak çok istiyorum.” (K16)

(Onun yerinde ben de olmak çok istiyorum.)

“Zamanı kaybediyoruz, işe kullanamıyoruz, okulda, sadece bir iş için kullanabiliriz ve zevk için kullanabiliriz.” (K16)

(Zamanı kaybediyoruz, işte kullanamıyoruz, okulda, sadece bir iş için kullanabiliriz ve zevk için kullanabiliriz.)

“Herkez o iş hem çalışır, çalışacak hem seviyecek o iş.” (K17)

(Herkez o işde hem çalışır, çalışacak hem sevecek o işi.)

“Yani, yaşladımız şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.” (K18)

(Yani, yaşlandığımda şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.)

“Çünkü yani üniverzite çok meşgul oluyorlar.” (K18)

(Çünkü yani üniversitede çok meşgul oluyorlar.)

“Çünkü yani her ne kadar iyi oldun arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşüncelerimiz geliyorlar sonra üniverzite pek çalışmıyoruz.” (K18)

(Çünkü yani her ne kadar iyi olursan arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler geliyor sonra üniversitede pek çalışmıyoruz.)

“Yani dost kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımda oluyorlar.” (K18)

(Yani dost kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımızda oluyorlar.)

“Ama benim en önemli çocukluğum çünkü ben çok çalıştım, çalıştığım için yani çok sertifikada~~larım~~larım var şöyle falan.” (K20)

(Ama benim en önemli çocukluğum çünkü ben çok çalıştım, çalıştığım için yani çok sertifikalarım var şöyle falan.)

“Ve bu yüzden tahri tahriyeleri yerine yani tahrilerini nasıl oldu, neyle oldu yani oraya var.” (K20)

(Ve bu yüzden tarihi tarihleri yerinde yani tahrileri nasıl oldu, neyle oldu yani orada var.)

“Ve bu yüzden tahri tahriyeleri yerine yani tahrilerini nasıl oldu, neyle oldu yani oraya var.” (K20)

(Ve bu yüzden tarihi tarihleri yerinde yani tahrileri nasıl oldu, neyle oldu yani orada var.)

“Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, Stambol’a gittim oraya çok tahrileri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tahrili yani şimdi müze oldu yani.” (K20)

(Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, İstanbul’a gittim orada çok tarihleri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tarihi yani şimdi müze oldu yani.”)

“Başka oraya pek tabii ki bize seven sevenleri insanlar olsun.” (K20)

(Başka orada pek tabii ki bizi seven seven insanlar olsun.)

“Çünkü sen kendin gidiyorsan ya o yerler yani bilemezsin bu işin eğer o şehire, o yere arkadaşlar varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.” (K20)

(Çünkü sen kendin gideceksin ya o yerleri yani bilemezsin bu için eğer o şehirde, o yerde arkadaşların varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.)

“Çünkü sen kendin gidiyorsan ya o yerler yani bilemezsin bu işin eğer o şehire, o yere arkadaşlar varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.” (K20)

(Çünkü sen kendin gideceksin ya o yerleri yani bilemezsin bu için eğer o şehirde, o yerde arkadaşların varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.)

“Evet, evet bu çok önemli bir şey dümüz dünümüz.” (K24)

(Evet, evet bu çok önemli bir şey dümüz düğünlerimizde.)

“Ve film sonunu u bir nasıl söylicem, mesela o köpeği profesör öldükten sonra her gün onu bekliyor.” (K28)

(Ve filmin sonunda bir nasıl söylicem, mesela o köpek profesör öldükten sonra her gün onu bekler.)

“Sonra ben boş zamanımı ı biraz dize izliyorum.” (K31)

(Sonra ben boş zamanımda biraz dizi izliyorum.)

“Kosova’da seviyorum ama Türkiye daha çok güzel şey var.” (K31)

(Kosova’yı seviyorum ama Türkiye’de daha çok güzel şey var.)

“Bu sadece çocuklar için değil yani biz de bütün zamanlarımızı sadece telefon, sosyal medya, sosyal medya ve böyle şeyler ı çok kaybediyoruz.” (K32)

(Bu sadece çocuklar için değil yani biz de bütün zamanımızı sadece telefon, sosyal medya, sosyal medya ve böyle şeylerde çok kaybediyoruz.)

“Evet, insanlar için teknoloji çok önemli bu günler.” (K32)

(Evet, insanlar için teknoloji çok önemli bu günlerde.)

“Biraz Bursaydım orası çok güzeldi.” (K36)

(Biraz Bursa’daydım orası çok güzeldi.)

4.1.2.1.1.4. Yalın durumu hal eki:

“Ve benim konum u hobeler hobileriniz nelerdir ve boş zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?” (K3)

(Ve benim konum hobiler hobileriniz nelerdir ve boş zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?)

“Çocuktan bir mahallede çok çocuklar vardım ve biz her zamanda da her gün oyudu, oyudum.” (K7)

(Çocukken bir mahallede çok çocuklar vardı ve biz her zaman her gün oynadık, oynadık.)

“Ama okulun müdürünü çok iyi yani bütün İpek’in İpeğin en iyi müdürü o ve onu o benim müdürü olduğun için çok, çok memnunum.” (K10)

(Ama okulun müdürü çok iyi yani bütün İpek’in İpeğin en iyi müdürü o ve onu o benim müdürüm olduğu için çok, çok memnunum.)

“Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü anneme o şehir çok seviyor ve orda gitmek bir hayal var.” (K11)

(Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü annem o şehri çok seviyor ve oraya gitme bir hayali var.)

“Çünkü orda en büyük şehriı ve güzel bir kültür var.” (K11)

(Çünkü orası en büyük şehir ve güzel bir kültürü var.)

“Çok Türkçe dili o çok lezzetli diliı.” (K12)

(Çok Türkçe dili o çok lezzetli dil.)

“Herkese orada çok güzel benim için.” (K12)

(Herkes orada çok güzel benim için.)

“Sonra üniversiteye gidicem, yani dış doktorusu olucam.” (K13)

(Sonra üniversiteye gidicem, yani dış doktoru olucam.)

“Sonra yavaş yavaş kendimı hayatımı yani tek tek nasıl diyim yani bizim bir ailemiz var akrabamız.” (K13)

(Sonra yavaş yavaş kendi hayatımı yani tek tek nasıl diyim yani bizim bir ailemiz var akrabamız.)

“Beraber bir şarkı söylüyoruz sonra beraber dans ediyoruz, ağlıyoruz çünkü kıza gidiyorlar.” (K13)

(Beraber bir şarkı söylüyoruz sonra beraber dans ediyoruz, ağlıyoruz çünkü kız gidiyor.)

“İkinci ben hukuk fakültesi bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef iş bulamamıyorum.” (K14)

(İkincisiyle ben hukuk fakültesini bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef iş bulamıyorum.)

“Neler neler okumak ya da neler iş istiyorum bulmak istiyorum.” (K14)

(Neler neler okumak ya da neler iş istiyorum bulmak istiyorum.)

“Çünkü kadın sadece kadın değil, o anne, babaanne ve eş.” (K14)

(Çünkü kadın sadece kadın değil, o anne, babaanne ve eş.)

“Sonra yemekler ve içecekler mesela sebze ve meyveleri.” (K15)

(Sonra yiyecekler ve içecekler mesela sebze ve meyveler.)

“Onu, onun bir kadın o sporu çok zor bir spordur ve o kadın çok hak ediyor.” (K16)

(Onu, o bir kadın o spor çok zor bir spordur ve o kadın çok hak ediyor.)

“Bugün şirket ve patron için konuşacağız.” (K17)

(Bugün şirket ve patron için konuşacağız.)

“İlk, birinci en önemli bu konum içinde zaten güvenmek.” (K17)

(İlk, birinci en önemli bu konu için zaten güvenmek.)

“İlk, birinci en önemli bu konum için de zaten güvenmek.” (K17)

(İlk, birinci en önemli bu konu için zaten güvenmek.)

“Ve bunu düşüncelerim.” (K20)

(Ve bu düşüncelerim.)

“Hakkında çok insanlar toplanıyorlar ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üretilen şarabı test ediyorlar.” (K26)

(Hakkında çok insan toplanıyor ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üreticisi şarabı test ediyorlar.)

“O köpeği her zaman, her gün bu tren istasyonda gidiyor ve her zaman bu profesör bekliyor.” (K28)

(O köpek her zaman, her gün bu tren istasyonuna gider ve her zaman bu profesörü bekler.)

“Ve film sonunu bir nasıl söylicem, mesela o köpeği profesör öldükten sonra her gün onu bekliyor.” (K28)

(Ve filmin sonunda bir nasıl söylicem, mesela o köpek profesör öldükten sonra her gün onu bekler.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmiyor ve profesör hala bekliyor.” (K28)

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

“Bir günde aile ile beraber bir gün de arkadaşlar beraber yapıyoruz.” (K29)

(Bir gün aile ile beraber bir gün de arkadaşlarla beraber yapıyoruz.)

“Ve boş zamanıda filmde görmek çok seviyorum, izlemek.” (K31)

(Ve boş zamanımda film görmek çok seviyorum, izlemek.)

“Ama Türkiye’den daha güzel düşünüyorum.” (K31)

(Ama Türkiye daha güzel düşünüyorum.)

“Bang daha çok ben Türkiye’da daha çok seviyorum.” (K31)

(Ben daha çok ben Türkiye’yi daha çok seviyorum.)

“Yani eskiden çok yani telefon, bilgisayar böyle şeyleri yoktu.” (K32)

(Yani eskiden çok yani telefon, bilgisayar böyle şeyler yoktu.)

4.1.2.1.1.5. Ayrılma durum eki:

“Ben, Priştine geliyorum.” (K8)

(Ben, Priştine’den geliyorum.)

“Ben Priştine yani Priştine’de geliyorum, o zaman yani çok severim.” (K8)

(Ben Priştine yani Priştine’den geliyorum, o zaman yani çok severim.)

“Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyanın ne değiştirebilirdim, şu kötü insanlardan hayatımızda çıkarmak.” (K10)

(Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyada ne değiştirebilirdim, şu kötü insanları hayatımızdan çıkarmak.)

“Başka başka yani dünyaların dünyaların verde başka ülkeler bile geliyorlar.” (K10)

(Başka başka yani dünyaların dünyaların yerlerinden başka ülkelerden bile geliyorlar.)

“Başka başka yani dünyaların dünyaların yerde başka ülkeler bile geliyorlar.” (K10)

(Başka başka yani dünyaların dünyaların yerlerinden başka ülkelerden bile geliyorlar.)

“O şehir benim için en iyi en en en iyi şehir ve orda bir iyi kültür var insanlar her şey, pazar çünkü ben gördüm, internette baktım, fotoğraflardan.” (K11)

(O şehir benim için en iyi en en en iyi şehir ve orda bir iyi kültür var insanlar her şey, pazar çünkü ben gördüm, internetten baktım, fotoğraflardan.)

“Ben çalışıyorum işe kullanıyorum ilgi iğne çünkü burya kan alıyorum, kalem kullanıyorum çünkü ben yazdım.” (K12)

(Ben çalışıyorum işte kullanıyorum ilgi iğne çünkü buradan kan alıyorum, kalem kullanıyorum çünkü ben yazıyorum.)

“Eskiden var ama şimdi yeni haberleri iletişim araçları alırım.” (K15)

(Eskiden vardı ama şimdi yeni haberleri iletişim araçlarından alıyorum.)

“Çünkü her şey kitapta öğreniyoruz.” (K18)

(Çünkü her şeyi kitaptan öğreniyoruz.)

“Eğer dost yakın dostlardan destek almıyorsak biz kara günleri hiçbir zaman geçemiyoruz.” (K18)

(Eğer dostlardan yakın dostlardan destek almıyorsak biz kara günleri hiçbir zaman geçiremiyoruz.)

“Amerika’da Rusya’ya giderler ve sonra bir adaya gidip ablasıyla savaş yaparlar kütü guruba karşı.” (K19)

(Amerika’dan Rusya’ya giderler ve sonra bir adaya gidip ablasıyla savaş yaparlar kötü guruba karşı.)

“Beş gün önce önceydi, beş gün sürüyordu ama şimdi iki gün, bir gün yani bir kutlama yapıyoruz ve oyle, düğün yapıyoruz bir gün yani.” (K24)

(Beş gündü önce önceden, beş gün sürüyordu ama şimdi iki gün, bir gün yani bir kutlama yapıyoruz ve öyle, düğün yapıyoruz bir gün yani.)

“Babam, abim, kardeşim erken yani camiya gidiyorlar.” (K25)

(Babam, abim, kardeşim erkenden yani camiya gidiyorlar.)

“Ünlü insanlar ve başka ülkelerde de Kosova’da geliyorlar yani Rahovec’e geliyorlar.” (K26)

(Ünlü insanlar ve başka ülkelerden Kosova’ya geliyorlar yani Rahovec’e geliyorlar.)

“Büyük ev pek hoşlanmıyorum.” (K27)

(Büyük evden pek hoşlanmıyorum.)

“Mahallede haber alıyorum, yani konuşada daha çok arkadaşlar ve bir şey önemli annem haber veriyor.” (K30)

(Mahalleden haber alıyorum, yani komşulardan daha çok arkadaşlardan ve bir şey önemliyse annem haber veriyor.)

“Mahallede haber alıyorum, yani konusada daha çok arkadaşlar ve bir şey önemli annem haber veriyor.” (K30)

(Mahalleden haber alıyorum, yani komşulardan daha çok arkadaşlardan ve bir şey önemliyse annem haber veriyor.)

“Mahallede haber alıyorum, yani konuşada daha çok arkadaşlar ve bir şey önemli annem haber veriyor.” (K30)

(Mahalleden haber alıyorum, yani komşulardan daha çok arkadaşlardan ve bir şey önemliyse annem haber veriyor.)

“Yani biz burdayız ve bir insan yani ailemizde yurt yaşında, yurt dışında (qysh me thone jetojne) yaşıyor.” (K32)

(Yani biz burdayız ve bir insan yani ailemizden yurt yaşında, yurt dışında (qysh me thone jetojne) yaşıyor.)

4.1.2.1.2. İyelik eki.

“Benim hafta içi çok yoğun olduğu için her gün üniversiteye gitmek zorunda olduğum için, sonra kurs, kurs oluyor.” (K1)

(Ben hafta içi çok yoğun olduğum için her gün üniversiteye gitmek zorunda olduğum için, sonra kurs, kurs oluyor.)

“Benim hafta içi çok yoğun olduğu için her gün üniversiteye gitmek zorunda olduğum için, sonra kurs, kurs oluyor.” (K1)

(Benim hafta içi çok yoğun olduğum için her gün üniversiteye gitmek zorunda olduğum için, sonra kurs, kurs oluyor.)

“Hayatımında neler değiştirmek isterdim?” (K2)

(Hayatımda neler değiştirmek isterdim?)

“Ve benim yani bölümü değiştirmek isterdim, psikoloji hakkında daha ilgilenmek isterdim mesela.” (K2)

(Ve ben yani bölümümü değiştirmek isterdim, psikoloji hakkında daha ilgilenmek isterdim mesela.)

“Şöyle ben univertitemden biraz zaman boş zamanım oluyor.” (K3)

(Şöyle benim üniversitemden biraz zaman boş zamanım oluyor.)

“Şöyle ben univerzitemden biraz zaman boş zamanım oluyor.” (K3)

(Şöyle ben üniversiteden biraz zaman boş zamanım oluyor.)

“Yani böyle yapıyorum boş zamanları.” (K3)

(Yani böyle yapıyorum boş zamanlarımda.)

“Hayatımızda belki çok şey değiştirmek istiyorum ama.” (K4)

(Hayatımda belki çok şey değiştirmek istiyorum ama.)

“Hayatımız, hayatımızda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştirmek ben de bilmiyorum.” (K4)

(Hayatımız, hayatımda çok şey değiştirmek istiyorum ama nasıl değiştireceğimi ben de bilmiyorum.)

“Tamam sorum dost kara günde belli olur atasünüz, atasünüzü açıklayınız.” (K5)

(Tamam sorum dost kara günde belli olur atasözünü, atasözünü açıklayınız.)

“Yani amcam çocuklar dövüyordum, onlar baya biraz yaramaz yaramazmışım öyle derler babam ve annem.” (K6)

(Yani amcamın çocuklarını dövüyordum, onlar baya biraz yaramaz yaramazmışım öyle derler babam ve annem.)

“Annem ve babam beni çok sürprizler yaptılar doğum günler için.” (K6)

(Annem ve babam bana çok sürpriz yaptılar doğum günlerim için.)

“Ben bir abi var ve bir daha uçuk kız kardeşim.” (K7)

(Benim bir abim var ve bir daha küçük kız kardeşim.)

“Benim aile Priştine’de yaşıyorum yaşıyorlar.” (K7)

(Benim ailem Priştine’de yaşıyorum yaşıyorlar.)

“Benim baba kimi univerzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Benim baba kimi univerzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Biz bir balkon, büyük **balkon** vardım ve birçok yer yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günlerde.” (K7)

(Bizim bir balkonumuz, büyük balkonumuz vardı ve birçok yerde yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günleri.)

“Çünkü ben şimdi Priştine’de yaşıyorum ve sadece bir **oda** var.” (K7)

(Çünkü ben şimdi Priştine’de yaşıyorum ve sadece bir odam var.)

“Kızlar ve benim **kuzin** her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocuktan çok iyi vaktim vardı.” (K7)

(Kızlar ve benim kuzenimle her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocukken çok iyi vaktim vardı.)

“Sonra lise cimnazede matematik çok, matematik ve biyoloci çok iyi öğrenci**simday**dım.” (K7)

(Sonra lise lisede matematik çok, matematikte ve biyolojide çok iyi öğrenciydim.)

“Çünkü benim **baba** bu günlerde fabrika mobilyesi var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim baba ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyorlar.” (K7)

(Çünkü benim babamın bu günlerde fabrika mobilyası var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim babam ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyoruz.)

“Çünkü benim baba bu günlerde fabrika mobilyesi var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim **baba** ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyorlar.” (K7)

(Çünkü benim babamın bu günlerde fabrika mobilyası var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim babam ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyoruz.)

“Çocuktan biz benim **aille** amca amcada yaşıyorlar, benim baba ve benim amca çok kalabalık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardım.” (K7)

(Çocukken biz benim ailem amca amcamda yaşıyor, benim babam ve benim amcam çok kalabalıktık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardı.)

“Çocuktan biz benim aile amca amcada yaşıyorlar, benim baba ve benim amca çok kalabalık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardım.” (K7)

(Çocukken biz benim ailem amca amcamda yaşıyor, benim babam ve benim amcam çok kalabalıktık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardı.)

“Çocuktan biz benim aile amca amcada yaşıyorlar, benim baba ve benim amca çok kalabalık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardım.” (K7)

(Çocukken biz benim ailem amca amcamda yaşıyor, benim babam ve benim amcam çok kalabalıktık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardı.)

“Çocuktan biz benim aile amca amcada yaşıyorlar, benim baba ve benim amca çok kalabalık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardım.” (K7)

(Çocukken biz benim ailem amca amcamda yaşıyor, benim babam ve benim amcam çok kalabalıktık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardı.)

“Ben çok iyi zaman orda yani vardım.” (K8)

(Benim çok iyi zamanım orda yani vardı.)

“Ben ve arkadaşlarımız ız orda çok vak vakıt geçtik.” (K8)

(Ben ve arkadaşlarım orda çok vak vakıt geçirdik.)

“Orda da çok yani arkadaşlarımız ız yani vardım.” (K8)

(Orda da çok yani arkadaşlarım yani vardı.)

“Ve köylerde burda daha çok daha az insanlar vardır benim ülkede.” (K9)

(Ve köylerde burda daha çok daha az insanlar vardır benim ülkemde.)

“Ve çocuk çocuklar annesiz babasız kalmaya ya bence çok kütü bir şey onlar da değişebilirdim.” (K10)

(Ve çocuk çocukların annesiz babasız kalması bence çok kötü bir şey onları da değiştirebilirdim.)

“Benim okul, ben şimdi sanat okulda okuyorum.” (K10)

(Benim okulum, ben şimdi sanat okulunda okuyorum.)

“Benim okul, ben şimdi sanat okulda okuyorum.” (K10)

(Benim okulum, ben şimdi sanat okulunda okuyorum.)

“Okulun yani böyle genellikle çok iyi bir okul.” (K10)

(Okulum yani böyle genellikle çok iyi bir okul.)

“Yani o meslek için mesela şimdi ben elbise tasarımcı olarak beni, benim yaptığımı herkes görebilirler.” (K10)

(Yani o meslek için mesela şimdi ben elbise tasarımcısı olarak beni, benim yaptığımı herkes görebilir.)

“Ama okulun müdürünü çok iyi yani bütün İpek’in İpeğin en iyi müdürü o ve onu o benim müdürü olduğun için çok, çok memnunum.” (K10)

(Ama okulun müdürü çok iyi yani bütün İpek’in İpeğin en iyi müdürü o ve onu o benim müdürüm olduğu için çok, çok memnunum.)

“O bizim ne soru varsa ne soru yoksa o bize her şey hallediyor.” (K10)

(O bizim ne sorunumuz varsa ne sorunumuz yoksa o bizim her şeyimizi hallediyor.)

“O bizim ne soru varsa ne soru yoksa o bize her şey hallediyor.” (K10)

(O bizim ne sorunumuz varsa ne sorunumuz yoksa o bizim her şeyimizi hallediyor.)

“O bizim ne soru varsa ne soru yoksa o bize her sey hallediyor.” (K10)

(O bizim ne sorunumuz varsa ne sorunumuz yoksa o bizim her şeyimizi hallediyor.)

“Başka başka yani dünyaların dünyaların verde başka ülkeler bile geliyorlar.” (K10)

(Başka başka yani dünyaların dünyaların yerlerinden başka ülkelerden bile geliyorlar.)

“Aslında hayatıma en sevdiğim şey okul.” (K10)

(Aslında hayatımda en sevdiğim şey okulum.)

“Orda fakülte fakültesi için de gitmek istiyorum ve o her şey iyi var.” (K11)

(Oraya fakülte fakülte için de gitmek istiyorum ve orada her şey iyi var.)

“Ve anneme babam yakında çok rahat, kendime çok rahat hissediyorum.” (K11)

(Ve annem babamın yakınında çok rahat, kendimi çok rahat hissediyorum.)

“Ve anneme **babam** yakında çok rahat, kendime çok rahat hissediyorum.” (K11)

(Ve annem babamın yakınında çok rahat, kendimi çok rahat hissediyorum.)

“Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü anneme o şehir çok seviyor ve orda gitmek bir **hayal** var.” (K11)

(Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü annem o şehiri çok seviyor ve oraya gitme bir hayali var.)

“Çünkü orda en büyük şehri ve güzel bir **kültür** var.” (K11)

(Çünkü orası en büyük şehir ve güzel bir kültürü var.)

“Benim mencek **meselek** o laborant.” (K12)

(Benim mencek mesleğim o laborant.)

“Benim **memleket** o Kosova.” (K12)

(Benim memleketim o Kosova.)

“Benim **şehir** o Peja.” (K12)

(Benim şehrim o Peja.)

“Benim **hobi** o yürüyerek, sabahtan kalktım ve yürüyek.” (K12)

(Benim hobim o yürümek, sabahtan kalktım ve yürüdüm.)

“İki **hobi** okuyorum, edebiyat çok seviyorum.” (K12)

(İkinci hobim okumak, edebiyat çok seviyorum.)

“Sonra müzik dinliyorum, sadece Türk **müzik** çünkü çok güzel müzik çok seviyorum.” (K12)

(Sonra müzik dinliyorum, sadece Türk müziği çünkü çok güzel müzik çok seviyorum.)

“Günlük almak için, günlük yaşamanızda sıklıkla kullandayım eşyalar var mesela cep telefonum, bilgisayar sadece o.” (K12)

(Günlük almak için, günlük yaşamımda sıklıkla kullandığım eşyalar var mesela cep telefonum, bilgisayarım sadece o.)

“Günlük almak için, günlük yaşamanızda sıklıkla kullandayım eşyalar var mesela cep telefonum, bilgisayar sadece o.” (K12)

(Günlük almak için, günlük yaşamımda sıklıkla kullandığım eşyalar var mesela cep telefonum, bilgisayarım sadece o.)

“Büyürken o parayla bir ev kendime alacam, yani apartamen alıcam.” (K13)

(Büyüdüğümde o parayla bir ev kendime alacam, yani daire alıcam.)

“Anneyim, dört çocuk var.” (K14)

(Anneyim, dört çocuğum var.)

“İkinci ben hukuk fakültesi bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef işe bulamamıyorum.” (K14)

(İkincisiyle ben hukuk fakültesini bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef işe bulamıyorum.)

“Kitap, gazete ve dergi okumanın çok faydaları var.” (K15)

(Kitap, gazete ve dergi okumanın çok faydası var.)

“Çünkü kitap özellikle, kitap okumakla çok faydalı var çocukken beri çocuktan beri öğrenmek için, başarı için kitap bir en önemli anahtardır.” (K15)

(Çünkü kitap özellikle, kitap okumanın çok faydası var çocukken beri çocukluktan beri öğrenmek için, başarı için kitap bir en önemli anahtardır.)

“Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimin için sağlık dildi.” (K16)

(Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimiz için sağlıklı değil.)

“İkinci en önemli konu m iş için saygı lazım, aşk lazım.” (K17)

(İkinci en önemli konu iş için saygı lazım, aşk lazım.)

“Çünkü yani her ne kadar iyi oldun arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler imiz geliyorlar sonra üniversite pek çalışmıyoruz.” (K18)

(Çünkü yani her ne kadar iyi olursan arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler geliyor sonra üniversitede pek çalışmıyoruz.)

“Yani eğer kara günde dost yok güzel günlerde biz dost ihtiyacımız olmuyor.” (K18)

(Yani eğer kara günde dostumuz yoksa güzel günlerde bizim dosta ihtiyacımız olmuyor.)

“Ama sonra ben sonra ben camiye gittiğim anda ben oraya müezzin oldum ve bunun için bütün benim arkadaşlar hoca diyordu yani bu sıfatla tanıyorlar.” (K20)

(Ama sonra ben sonra ben camiye gittiğim anda ben oraya müezzin oldum ve bunun için bütün benim arkadaşlarım hoca diyordu yani bu sıfatla tanıyorlardı.)

“Bir kere o yerin tarihi ve turistik yerleri olmak için çok benim için çok önemli.” (K20)

(Bir kere o yerin tarihi ve turistik yerlerin olması için çok benim için çok önemli.)

“Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaş ınlar olması.” (K20)

(Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaşlarının olması.)

“Çünkü sen kendin gidiyorsan ya o yerler yani bilemezsin bu işin eğer o şehire, o yere arkadaşlar varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.” (K20)

(Çünkü sen kendin gideceksin ya o yerleri yani bilemezsin bu için eğer o şehirde, o yerde arkadaşların varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yeri biliyorlar.)

“Hocam ben bir sorun var çünkü ben yemek hiçbir zaman yapmadım.” (K21)

(Hocam benim bir sorunum var çünkü ben yemek hiçbir zaman yapmadım.)

“Benim anne suyle bir kekse, pasta kekse.” (K21)

(Benim annem suyle bir bisküvi, pasta bisküvi.)

“Böyle onlar işler daha kolay girmek için.” (K22)

(Böyle onların işleri daha kolay girmesi için.)

“Böyle onlar işler daha kolay girmek için.” (K22)

(Böyle onların işleri daha kolay girmesi için.)

“Böyle bir şişe kampanya hazırlıyaktım onlar için bir de insanlar sadıka vermek onlar için bir kampanya hazırlıyaktım.” (K22)

(Böyle bir şişe kampanyası hazırlıyaktım onlar için bir de insanlar sadaka vermek onlar için bir kampanya hazırlıyaktım.)

“Hakkında çok insanlar toplanıyorlar ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun ürüstürücü şarabı teste ediyorlar.” (K26)

(Hakkında çok insan toplanıyor ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üreticisi şarabı teste ediyorlar.)

“Yani küçük bir ev olsun, küçük bir bahçe, bahçe yani çok seviyorum.” (K27)

(Yani küçük bir evim olsun, küçük bir bahçem, bahçe yani çok seviyorum.)

“Yani küçük bir ev olsun, küçük bir bahçe, bahçe yani çok seviyorum.” (K27)

(Yani küçük bir evim olsun, küçük bir bahçem, bahçe yani çok seviyorum.)

“Bir katlı bir ev olsun, yani iki oda bir salon ya da böyle bir balkon da olsun.” (K27)

(Bir katlı bir evim olsun, yani iki oda bir salon ya da böyle bir balkon da olsun.)

“Bir gün profesör işe gidiyor ve tren istasyonda bir köpek bulur ve bu köpek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Bir gün profesör işe gidiyor ve tren istasyonda bir köpek bulur ve bu köpek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Ama onlar bir güzel bağlantıı yapıyorlar, onlar birbirine çok seviyor” (K28).

(Ama onlar bir güzel bağlantı yapar, onlar birbirini çok sever.)

“O köpeği her zaman, her gün bu tren istasyonda gidiyor ve her zaman bu profesör bekliyor.” (K28)

(O köpek her zaman, her gün bu tren istasyonuna gider ve her zaman bu profesörü bekler.)

“Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanızı nasıl değerlendiriyorsunuz.” (K31)

(Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz.)

“Ben boş zamanda ben biraz kitap okumak çok beğeniyorum.” (K31)

(Ben boş zamanımda ben biraz kitap okumayı çok beğeniyorum.)

“Ve boş zamanıda filmde görmek çok seviyorum, izlemek.” (K31)

(Ve boş zamanımda film görmek çok seviyorum, izlemek.)

“Şimdi yani çocuklar bakıyorum ve onlar bütün zaman yani telefonla geçiyor ya da televizyon izlerken geçiyor yani biraz üzülüyorum.” (K32)

(Şimdi yani çocuklara bakıyorum ve onların bütün zamanı yani telefonla geçiyor ya da televizyon izlerken geçiyor yani biraz üzülüyorum.)

“Bu sadece çocuklar için değil yani biz de bütün zaman**larımı** sadece telefon, sosyal medya, sosyal medya ve böyle şeyleri çok kaybediyoruz.” (K32)

(Bu sadece çocuklar için değil yani biz de bütün zamanımızı sadece telefon, sosyal medya, sosyal medya ve böyle şeylerde çok kaybediyoruz.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaş**ımlara** ve kardeşlerimi daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaş**ımlara** ve kardeşler**imi** daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Sorum **ün** günümüzde teknolojinin önemini anlatınız?” (K32)

(Sorum günümüzde teknolojinin önemini anlatınız?)

“Ya da, teknoloji**in** için bu kadar düşünüyorum.” (K32)

(Ya da, teknoloji için bu kadar düşünüyorum.)

“Sağlıklı kıymeti bil ve başka bir şey arkadaşlara, **arkadaşlarla** iyi vakit geç, iyi şeyler yap.” (K35)

(Sağlığın kıymetini bil ve başka bir şey arkadaşlarınla, arkadaşlarla iyi vakit geçir, iyi şeyler yap.)

“Yani bu annem**m** ve babam mutlu etmek en önemli bu.” (K35)

(Yani bu anneni ve babanı mutlu etmek en önemli bu.)

“Yani bu annem ve babam**m** mutlu etmek en önemli bu.” (K35)

(Yani bu anneni ve babanı mutlu etmek en önemli bu.)

“Yani kendi dükkanı açardı bi tasarımcı ve belki evli.” (K35)

(Yani kendi dükkanımı açmışım bir tasarımcıyım ve belki evliyim.)

“Yani kendi dükkanı açardı bi tasarımcı ve belki evli.” (K35)

(Yani kendi dükkanımı açmışım bir tasarımcıyım ve belki evliyim.)

“Yani kendi dükkanı açardı bi tasarımcı ve belki evli.” (K35)

(Yani kendi dükkanımı açmışım bir tasarımcıyım ve belki evliyim.)

“İnsanlar çok iyi Türkiye’de çok iyi hem de deniz var, Bosfor kümük var.” (K36)

(İnsanlar çok iyi Türkiye de çok iyi hem de denizi var, Bosfor köprüsü var.)

“Sonra kendi bir evim olsun, Türkiye’de yaşım.” (K37)

(Sonra kendimin bir evim olsun, Türkiye’de yaşayayım.)

“Sorum hobileriniz neler ve boş zamanlarda nasıl geçiriyorsunuz?” (K37)

(Sorum hobileriniz neler ve boş zamanlarınızı nasıl geçiriyorsunuz?)

4.1.2.1.3. İlgi eki.

“Ve benim yani bölümü değiştirmek isterdim, psikoloji hakkında daha ilgilenmek isterdim mesela.” (K2)

(Ve ben yani bölümümü değiştirmek isterdim, psikoloji hakkında daha ilgilenmek isterdim mesela.)

“Fitnese de gidiyorum yani evet, yani böyle vücudumu daha sağlıklı olmak için yapıyorum böyle şeyler.” (K3)

(Fitnese de gidiyorum yani evet, yani böyle vücudumun daha sağlıklı olması için yapıyorum böyle şeyler.)

“Şimdiye kadar ben sadece bir tane dostum var, o adı Fitore.” (K5)

(Şimdiye kadar benim sadece bir tane dostum vardı, onun adı Fitore.)

“Şimdiye kadar ben sadece bir tane dostum var, o adı Fitore.” (K5)

(Şimdiye kadar benim sadece bir tane dostum vardı, onun adı Fitore.)

“Ben, **ben** çocukluğum iyi geçti.” (K6)

(Ben, benim çocukluğum iyi geçti.)

“Yani **amcam** çocuklar dövüyordum, onlar baya biraz yaramaz yaramazmışım öyle derler babam ve annem.” (K6)

(Yani amcamın çocuklarını dövüyordum, onlar baya biraz yaramaz yaramazmışım öyle derler babam ve annem.)

“**Ben** bir abi var ve bir daha uçük_kız kardeşim.” (K7)

(Benim bir abim var ve bir daha küçük kız kardeşim.)

“**Biz** bir balkon, büyük balkon vardım ve birçok yer yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günlerde.” (K7)

(Bizim bir balkonumuz, büyük balkonumuz vardı ve birçok yerde yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günleri.)

“Biz bir **balkon**, büyük balkon vardım ve birçok yer yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günlerde.” (K7)

(Bizim bir balkonumuz, büyük balkonumuz vardı ve birçok yerde yaşadım bu yüzden çok iyi hatırlıyorum bu günleri.)

“Çünkü benim **baba** bu günlerde fabrika mobilyesi var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim baba ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyorlar.” (K7)

(Çünkü benim babamın bu günlerde fabrika mobilyası var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim babam ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyoruz.)

“**Ben** çok iyi zaman orda yani vardım.” (K8)

(Benim çok iyi zamanım orda yani vardı.)

“**Beni** düşünceme göre, şehirlerde yaşam kimilere göre daha kolaydır.” (K9)

(Benim düşünceme göre, şehirlerde yaşam kimilere göre daha kolaydır.)

“Ama köylerde bazı avantajları vardır çünkü mesela orda hava şehirlere göre daha temizdir.” (K9)

(Ama köylerin bazı avantajları vardır çünkü mesela orda hava şehirlere göre daha temizdir.)

“Çünkü mesela şehirlerde daha çok fastfood yiyorus ve onlar hepsi zararlı bizim için.” (K9)

(Çünkü mesela şehirlerde daha çok fastfood yiyorus ve onların hepsi zararlı bizim için.)

“Ve çocuk cocuklar annesiz babasız kalmaya bence çok kötü bir şey onlar da değişebilirdim.” (K10)

(Ve çocuk çocukların annesiz babasız kalması bence çok kötü bir şey onları da değiştirebilirdim.)

“İnsanların bizi ne kadar iyi olduğumuz o edebiyat için.” (K10)

(İnsanların bizim ne kadar iyi olduğumuzu o edebiyat için.)

“Ama okulun müdürünü çok iyi yani bütün İpek’in İpeğin en iyi müdürü o ve onu o benim müdürü olduğun için çok, çok memnunum.” (K10)

(Ama okulun müdürü çok iyi yani bütün İpek’in İpeğin en iyi müdürü o ve onu o benim müdürüm olduğu için çok, çok memnunum.)

“Ve yani zayıf insanlar yani okul devam edemez insanlar o müdür her şey o onun üstünsü, onun üstüne alıyor.” (K10)

(Ve yani zayıf insanlar yani okula devam edemeyecek insanların o müdür her şeyini o onun üstüne, onun üstüne alıyor.)

“Çünkü en sevdiğim mesleğim almak için okul devam ettim ben devam etmem lazım.” (K10)

(Çünkü en sevdiğim mesleğimi almak için okula devam ettim benim devam etmem lazım.)

“Benim için o kurs çok çok seviyorum.” (K12)

(Ben için o kursu çok çok seviyorum.)

“Gelinin çok güzel bir gelinlik ol yani giyiyor.” (K13)

(Gelin çok güzel bir gelinlik ol yani giyiyor.)

“Çünkü kitap özellikle, kitap okumakla çok faydalı var çocukken beri çocuktan beri öğrenmek için, başarı için kitap bir en önemli anahtardır.” (K15)

(Çünkü kitap özellikle, kitap okumanın çok faydası var çocukken beri çocukluktan beri öğrenmek için, başarı için kitap bir en önemli anahtardır.)

“Ayrıca gazete ve dergi faydaları var.” (K15)

(Ayrıca gazete ve dergilerin faydaları var.)

“Onu, onun bir kadın o sporu çok zor bir spordur ve o kadın çok hak ediyor.” (K16)

(Onu, o bir kadın o spor çok zor bir spordur ve o kadın çok hak ediyor.)

“Yazma, yazmayı yazabiliyoruz onunla sadece en yakınımız fotoğrafı görebiliyoruz.”

(K16)

(Yazma, yazmayı yazabiliyoruz onunla sadece en yakınımızın fotoğrafını görebiliyoruz.)

“Yani eğer kara günde dost yok güzel günlerde biz dost ihtiyacımız olmuyor.” (K18)

(Yani eğer kara günde dostumuz yoksa güzel günlerde bizim dosta ihtiyacımız olmuyor.)

“Yani bu kadar, bence dost hep yanında olmak lazım, her ne olursa olsun yanında kalmak lazım.” (K18)

(Yani bu kadar, bence dostun hep yanında olmak lazım, her ne olursa olsun yanında kalmak lazım.)

“Bir kere o yerin tahrihi ve turistik yerleri olmak için çok benim için çok önemli.”

(K20)

(Bir kere o yerin tarihi ve turistik yerlerin olması için çok benim için çok önemli.)

“Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaşınlar olması.” **(K20)**

(Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaşlarının olması.)

“Hocam ben bir sorun var çünkü ben yemek hiçbir zaman yapmadım.” **(K21)**

(Hocam benim bir sorunum var çünkü ben yemek hiçbir zaman yapmadım.)

“Böyle onlar işler daha kolay girmek için.” **(K22)**

(Böyle onların işleri daha kolay girmesi için.)

“Ve o kraliçese bir yıl içinde Rahoveci tespih ediyor yani Hard Feste onu sayesinde tanıyorlar.” **(K26)**

(Ve o kraliçe bir yıl içinde Rahoveci temsil ediyor yani Hard Fest’i onun sayesinde tanıyorlar.)

“Ama en sevdiğim film bir film, film adını Hatçi.” **(K28)**

(Ama en sevdiğim film bir film, filmin adı Hatçi.)

“Ve film sonunu bir nasıl söylicem, mesela o köpeği profesör öldükten sonra her gün onu bekliyor.” **(K28)**

(Ve filmin sonunda bir nasıl söylicem, mesela o köpek profesör öldükten sonra her gün onu bekler.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmiyor ve profesör hala bekliyor.” **(K28)**

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

“Evet, duygulu çünkü orda insan ve hayvanlar bağlantısı anlatıyor.” **(K28)**

(Evet, duygulu çünkü orda insan ve hayvanların bağlantısı anlatılıyor.)

“Şimdi yani çocuklar bakıyorum ve onlar bütün zaman yani telefonla geçiyor ya da televizyon izlerken geçiyor yani biraz üzülüyorum.” (K32)

(Şimdi yani çocuklara bakıyorum ve onların bütün zamanı yani telefonla geçiyor ya da televizyon izlerken geçiyor yani biraz üzülüyorum.)

“Çünkü yani insanlar bir birini tanışmak için çok önemli.” (K32)

(Çünkü yani insanların bir birini tanınması için çok önemli.)

“Onu çok seviyoruz o en küçük çocuğu evde.” (K34)

(Onu çok seviyoruz o en küçük çocuğu evin.)

“Sağlıklı kıymeti bil ve başka bir şey arkadaşlara, arkadaşlarla iyi vakit geç, iyi şeyler yap.” (K35)

(Sağlığın kıymetini bil ve başka bir şey arkadaşlarınla, arkadaşlarla iyi vakit geçir, iyi şeyler yap.)

“Sonra kendi bir evim olsun, Türkiye’de yaşım.” (K37)

(Sonra kendimin bir evim olsun, Türkiye’de yaşayayım.)

4.1.2.1.4. *Çoğul eki.*

“Annem ve babam beni çok sürprizler yaptılar doğum günler için.” (K6)

(Annem ve babam bana çok sürpriz yaptılar doğum günlerim için.)

“Çocuktan biz benim aile amca amcada yaşıyorlar, benim baba ve benim amca çok kalabalık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardım.” (K7)

(Çocukken biz benim ailem amca amcamda yaşıyor, benim babam ve benim amcam çok kalabalıktık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardı.)

“Bir meydan var, parkla parkla.” (K8)

(Bir meydan var, parkla parklar.)

“Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da univertzite için daha onların her işi için şehirleri gitmek gerekir.” (K9)

(Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da üniversite için daha onların her işi için şehirlere gitmeleri gerekir.)

“Çünkü şimdi yani internette gördü görüyoruz ya herkes hayvanlara zarar veriyorlar.”

(K10)

(Çünkü şimdi yani internette gördü görüyoruz ya herkes hayvanlara zarar veriyor.)

“Yani o meslek için mesela şimdi ben elbise tasarımcı olarak beni, benim yaptığımı herkes görebilirler.” **(K10)**

(Yani o meslek için mesela şimdi ben elbise tasarımcısı olarak beni, benim yaptığımı herkes görebilir.)

“Başka başka yani dünyaların dünyaların verde başka ülkeler bile geliyorlar.” **(K10)**

(Başka başka yani dünyaların dünyaların yerlerinden başka ülkelerden bile geliyorlar.)

“Türkiye’de en büyük camii var Sultan Ahmet Camisi, Kız Külesi var, çok denizler var ve büyük deniz.” **(K11)**

(Türkiye’de en büyük camii var Sultan Ahmet Camisi, Kız Külesi var, çok deniz var ve büyük deniz.)

“Kosova’da düğünler çok çok güzel yani, herkes herkes farklı farklı düğünler yapıyorlar, herkes aynı yapmıyor.” **(K13)**

(Kosova’da düğünler çok çok güzel yani, herkes herkes farklı farklı düğünler yapıyor, herkes aynı yapmıyor.)

“Beraber bir şarkı söylüyoruz sonra beraber dans ediyoruz, ağlıyoruz çünkü kıza gidiyorlar.” **(K13)**

(Beraber bir şarkı söylüyoruz sonra beraber dans ediyoruz, ağlıyoruz çünkü kıza gidiyor.)

“Kitaplar, türlü türlü masal aldı, kitaplar.” **(K14)**

(Kitaplar, türlü türlü masallar aldı, kitaplar.)

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oymaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.”

(K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargılar önerir ve oyna nuk i paragjykojmë (yargılamayız).

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oynaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.”

(K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargılar önerir ve önyargılar nuk i paragjykojmë (yargılamayız).

“Ayrıca gazete ve dergi faydaları var.” **(K15)**

(Ayrıca gazete ve dergilerin faydaları var.)

“Ama kitapla yine de uğraşırım çünkü kitap doldurullarmaz.” **(K15)**

(Ama kitapla yine de uğraşırım çünkü kitap doldurulamaz.)

“Ben çok, çok insanlar var da Muhammed Ali onu da çok seviyorum ben de onun gibi spor yaptım küçükten ama bunları çok seviyorum.” **(K16)**

(Ben çok, çok insan var da Muhammed Ali onu da çok seviyorum ben de onun gibi spor yaptım küçükken ama bunları çok seviyorum.)

“Yani gençlere daha az, daha gençler daha az gezmek için tavsiye ediyorum.” **(K18)**

(Yani gençlere daha az, daha gençlere daha az gezmeleri için tavsiye ediyorum.)

“Çünkü yani her ne kadar iyi oldun arkadaşlar kütü olursa bize yani kütü düşüncelerimiz geliyorlar sonra univertzite pek çalışmıyoruz.” **(K18)**

(Çünkü yani her ne kadar iyi olursan arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler geliyor sonra üniversitede pek çalışmıyoruz.)

“Eğer dost yakın dostlardan destek almıyorsak biz kara günleri hiçbir zaman geçemiyoruz.” **(K18)**

(Eğer dostlardan yakın dostlardan destek almıyorsak biz kara günleri hiçbir zaman geçiremiyoruz.)

“Kötü grup o virüsü çalmak isterler ama bu ikili onu kurtarırlar ve başka bir yere giderler.” (K19)

(Kötü grup o virüsü çalmak ister ama bu ikili onu kurtarırlar ve başka bir yere giderler.)

“Ve bu yüzden tahri tahriyeleri yerine yani tahrilerini nasıl oldu, neyle oldu yani oraya var.” (K20)

(Ve bu yüzden tarihi tarihleri yerinde yani tahrileri nasıl oldu, neyle oldu yani orada var.)

“Başka oraya pek tabii ki bize seven sevenleri insanlar olsun.” (K20)

(Başka orada pek tabii ki bizi seven seven insanlar olsun.)

“Yok ki yani bizim hiçbir ülke düşman değil ama bizim gördüğümüz anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya böyle.” (K20)

(Yok ki yani bize hiçbir ülke düşman değil ama bizi gördükleri anda demesinler ki a bu geldi, a bunlar şöyle ya böyle.)

“Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaşınlar olması.” (K20)

(Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaşlarının olması.)

“Evet, evet bu çok önemli bir şey dümüz dünümüz.” (K24)

(Evet, evet bu çok önemli bir şey dümüz düşünlerimizde.)

“Hakkında çok insanlar toplanıyorlar ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üreştürücü şarabı teste ediyorlar.” (K26)

(Hakkında çok insan toplanıyor ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üreticisi şarabı test ediyorlar.)

“Hakkında çok insanlar toplanıyorlar ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üreştürücü şarabı teste ediyorlar.” (K26)

(Hakkında çok insan toplanıyor ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üreticisi şarabı test ediyorlar.)

“Şu ana kadar çok filmler izledim.” (K28)

(Şu ana kadar çok film izledim.)

“Ama onlar bir güzel bağlantısı yapıyorlar, onlar birbirine çok seviyor.” (K28)

(Ama onlar bir güzel bağlantı yapar, onlar birbirini çok sever.)

“Mahallede haber alıyorum, yani konusada daha çok arkadaşlar ve bir şey önemli annem haber veriyor.” (K30)

(Mahalleden haber alıyorum, yani komşulardan daha çok arkadaşlardan ve bir şey önemliyse annem haber veriyor.)

“Bu sadece çocuklar için değil yani biz de bütün zamanlarımızı sadece telefon, sosyal medya, sosyal medya ve böyle şeyleri çok kaybediyoruz.” (K32)

(Bu sadece çocuklar için değil yani biz de bütün zamanımızı sadece telefon, sosyal medya, sosyal medya ve böyle şeylerde çok kaybediyoruz.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaşımlara ve kardeşlerimi daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

4.1.2.1.5.Eşitlik eki. Katılımcılardan elde edilen verilerde eşitlik ekiyle ilgili herhangi bir yanlış tespit edilmemiştir.

4.1.2.1.6. Vasıta eki.

“Kızlar ve benim kuzin her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocuktan çok iyi vaktim vardı.” (K7)

(Kızlar ve benim kuzenimle her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocukken çok iyi vaktim vardı.)

“Annarım, kız kardeşim, arkadaşlarım, kır kardeşim kız kardeşim telefonla sohbet ediyorum o yüzden kullanıyorum.” (K12)

(Annem, kız kardeşim, arkadaşlarım, kır kardeşim kız kardeşimle telefonda sohbet ediyorum o yüzden kullanıyorum.)

“İkinci ben hukuk fakültesi bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef işe bulamamıyorum.” (K14)

(İkincisiyle ben hukuk fakültesini bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef iş bulamıyorum.)

“Ailemize, arkadaşımıza konuşabiliyoruz.” (K16)

(Ailemizle, arkadaşımızla konuşabiliyoruz.)

“Ailemize, arkadaşımıza konuşabiliyoruz.” (K16)

(Ailemizle, arkadaşımızla konuşabiliyoruz.)

“Çünkü ben benim çocukluğum yani ilkokulda başladım anda beşinci sınıfa kadar ben bütün arkadaşlarımla gibi aynıydım.” (K20)

(Çünkü ben benim çocukluğum yani ilkokula başladım anda beşinci sınıfa kadar ben bütün arkadaşlarım gibi aynıydım.)

“Önce süt bütün tepsiye süyle döküyorum ondan sonra o kremi yapıyoruz.” (K23)

(Önce süt bütün tepsiye sütü döküyorum ondan sonra o kremayı yapıyoruz.)

“Bütün en iyi ve en güzel kızlar sıraya geçiyorlar üzümü ayaklara basıyorlar.” (K26)

(Bütün en iyi ve en güzel kızlar sıraya geçiyorlar üzüme ayaklarıyla basıyorlar.)

“Bir günde aile ile beraber bir gün de arkadaşlar beraber yapıyoruz.” (K29)

(Bir gün aile ile beraber bir gün de arkadaşlarla beraber yapıyoruz.)

“Sonra biraz ailem de telefonda konuşuyorum ve biraz ablamda sohbet ediyorum.”

(K31)

(Sonra biraz ailemle telefonda konuşuyorum ve biraz ablamla sohbet ediyorum.)

“Sonra biraz ailemde telefonda konuşuyorum ve biraz ablam da sohbet ediyorum.”

(K31)

(Sonra biraz ailemle telefonda konuşuyorum ve biraz ablamla sohbet ediyorum.)

“Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarım da bir de benim kardeşlerimi çok oyuduk yani çok güzel zaman geçtik.” (K32)

(Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarımla bir de benim kardeşlerimle çok oynadık yani çok güzel zaman geçirdik.)

“Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarımda bir de benim kardeşlerim i çok oyuduk yani çok güzel zaman geçtik.” (K32)

(Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarımla bir de benim kardeşlerimle çok oynadık yani çok güzel zaman geçirdik.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemiz i ve arkadaşılara ve kardeşlerimi daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaş ımlara ve kardeşlerimi daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaşlımlara ve kardeşlerimi daha zaman geçecek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Ve biz onunda böyle telefonla ya da bilgisayar onla konuşabiliriz.” (K32)

(Ve biz onunla böyle telefonla ya da bilgisayarla onla konuşabiliriz.)

“Ve biz onunda böyle telefonla ya da bilgisayar onla konuşabiliriz.” (K32)

(Ve biz onunla böyle telefonla ya da bilgisayarla onla konuşabiliriz.)

“Böyle insanlar daha (me njoftë) tanışmak daha iyi olur.” (K32)

(Böyle insanlarla daha (me njoftë) tanışmak daha iyi olur.)

4.1.3. Yapım ekleri.

Aşağıdaki tabloda araştırmanın çalışma grubunda yer alan orta düzeydeki Kosovalı öğrencilerin bağımsız konuşmalarında yaptıkları yapım eki yanışlarına yer verilmiştir:

Tablo 7

Katılımcuların Yapım Eki Yanlışları

Yapım Ekleri	F	%
Fiilden İsim Yapım Eki	24	41.3
Fiilden Fiil Yapım Eki	14	24.1
İsimden İsim Yapım Eki	12	20.6
İsimden Fiil Yapım Eki	8	13.7
Toplam	58	100

Tablo 7’de görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre yapım eklerinde toplam 58 yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. Bu yanlışlar incelendiğinde en çok yanlış yapılan yapım eklerin % 41.3’le fiilden isim yapım eki eki olduğu (n=24), ardından % 24.1’le fiilden fiil yapım eki (n=14), % 20.6’la isimden isim yapım eki (n=12) ve % 13.7’le isimden fiil yapım eki (n=8) geldiği görülmektedir.

4.1.3.1. Yapım Ekleri. Bu bölümde araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrencilerin yapım ekleri ile ilgili yanlış örneklerine yer verilmiştir.

4.1.3.1.1. İsimden isim yapım eki.

“Benim baba kimi univertzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımlığı yapıyor.)

“Çocuktan biz benim aile amca amcada yaşıyorlar, benim baba ve benim amca çok kalabalık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardım.” (K7)

(Çocukken biz benim ailem amca amcamda yaşıyor, benim babam ve benim amcam çok kalabalıktık, çok iyi çocuklar ama çok iyi vaktim vardı.)

“Çünkü hayatı hayatımızda en önemli şey anne ve babalık olmayı.” (K10)

(Çünkü hayatı hayatımızda en önemli şey anne ve baba olmak.)

“İki hobi okuyorum, edebiyat çok seviyorum.” (K12)

(İkinci hobim okumak, edebiyat çok seviyorum.)

“Çünkü kitap özellikle, kitap okumakla çok faydalı var çocukken beri cocuktan beri öğrenmek için, başarı için kitap bir en önemli anahtardır.” (K15)

(Çünkü kitap özellikle, kitap okumanın çok faydası var çocukken beri çocukluktan beri öğrenmek için, başarı için kitap bir en önemli anahtardır.)

“Ben çok, çok insanlar varda Muhammed Ali onu da çok seviyorum ben de onun gibi spor yaptım küçükten ama bunları çok seviyorum.” (K16)

(Ben çok, çok insan var da Muhammed Ali onu da çok seviyorum ben de onun gibi spor yaptım küçükken ama bunları çok seviyorum.)

“Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimin için sağlık dildi.” (K16)

(Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimiz için sağlıklı değil.)

“Patron için en önemli şirketi, onun şirketi için güvenmek lazım.” (K17)

(Patron için en önemli şirketi, onun şirketi için güven lazım.)

“Çünkü burada Kosova’da çok engeleli insanlar çalışmıyorlar.” (K22)

(Çünkü burada Kosova’da çok engeli insanlar çalışmıyorlar.)

“Engeleli insanlara kullanacaktım.” (K22)

(Engelli insanlara kullanacaktım.)

“Ben de Arnavutça dilini güzel ama Türkçe dilini daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve orası gitmek benim hayalim.” (K31)

(Bence de Arnavutça dili güzel ama Türkçe dili daha, daha güzel düşünüyorum ve okumak için çok istiyorum ve oraya gitmek benim hayalim.)

“Yani ablam, küçük ablam, küçük kardeşim şimdi on aydur yani on ay sonra doğdu.”

(K33)

(Yani ablam, küçük ablam, küçük kardeşim şimdi on aylık yani on ay sonra doğdu.)

4.1.3.1.2. İsimden fiil yapım eki.

“Çocuktan bir mahallede çok çocuklar vardım ve biz her zamanda her gün oyudu, oyudum.” (K7)

(Çocukken bir mahallede çok çocuklar vardı ve biz her zaman her gün oynadık, oynadık.)

“Yaşladınız düşün gençlere neler tavsiye edersiniz?” (K18)

(Yaşlandığımızı düşünün gençlere neler tavsiye edersiniz?)

“Yani, yaşladınız şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.” (K18)

(Yani, yaşlandığımda şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.)

“O yüzden böyle bir kampanya hazırlılıcaktım onlar için.” (K22)

(O yüzden böyle bir kampanya hazırlayacaktım onlar için.)

“Böyle bir şişe kampanya hazırlılıcaktım onlar için bir de insanlar sadıka vermek onlar için bir kampanya hazırlıyacaktım.” (K22)

(Böyle bir şişe kampanyası hazırlayacaktım onlar için bir de insanlar sadaka vermek onlar için bir kampanya hazırlayacaktım.)

“Böyle bir şişe kampanya hazırlılıcaktım onlar için bir de insanlar sadıka vermek onlar için bir kampanya hazırlıylıycaktım.” (K22)

(Böyle bir şişe kampanyası hazırlayacaktım onlar için bir de insanlar sadaka vermek onlar için bir kampanya hazırlayacaktım.)

“Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanınızı nasıl değerliridiyorsunuz.” (K31)

(Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz.)

“Sonra kendi bir evim olsun, Türkiye’de yaşışım.” (K37)

(Sonra kendimin bir evim olsun, Türkiye’de yaşayayım.)

4.1.3.1.3. Füliden isim yapım eki.

“Yani iyilik yapmak, iyilik bulur diye bir atasözü de vardır zaten ki bence çok doğru.” (K1)

(Yani iyilik yapan, iyilik bulur diye bir atasözü de vardır zaten ki bence çok doğru.)

“Bu yüzden çok çocuktan çok iyi yaşadım.” (K7)

(Bu yüzden çok çocukken çok iyi yaşadım.)

“Çocuktan bir mahallede çok çocuklar vardım ve biz her zamanda her gün oyudu, oyudum.” (K7)

(Çocukken bir mahallede çok çocuklar vardı ve biz her zaman her gün oyudu, oynadık.)

“Kızlar ve benim kuzin her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocuktan çok iyi vaktim vardı.” (K7)

(Kızlar ve benim kuzenimle her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocukken çok iyi vaktim vardı.)

“Nüfuzün çoğunuyusa daha çok şehirlerde yaş^amak tercih eder ve nüfusu daha köylere göre çok daha büyüktür.” (K9)

(Nüfusun çoğunuyusa daha çok şehirlerde yaşamayı tercih eder ve nüfusu daha köylere göre çok daha büyüktür.)

“Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da univertzite için daha onların her işi için şehirleri git^{mek} gerekir.” (K9)

(Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da üniversite için daha onların her işi için şehirlere gitmeleri gerekir.)

“Çünkü hayatı hayatımızda en önemli şey anne ve babalık olmayı.” (K10)

(Çünkü hayatı hayatımızda en önemli şey anne ve baba olmak.)

“Benim okulum çok büyük değil, aslında şimdi yeni yılın başına yeni bir okula girmey^e üzereyiz.” (K10)

(Benim okulum çok büyük değil, aslında şimdi yeni yılın başında yeni bir okula girmek üzereyiz.)

“Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü anneme o şehir çok seviyor ve orda git^{mek} bir hayal var.” (K11)

(Ben ailemle Türkiye’ye gitmek istiyorum, çünkü annem o şehiri çok seviyor ve oraya gitme bir hayali var.)

“Benim hobi o yürü^{erek}, sabahtan kalktım ve yürüyek.” (K12)

(Benim hobim o yürümek, sabahtan kalktım ve yürüdüm.)

“Günlük almak için, günlük yaşamanızda sıklıkla kullandıyım eşyalar var mesela cep telefonum, bilgisayar sadece o.” (K12)

(Günlük almak için, günlük yaşamımda sıklıkla kullandığı^m eşyalar var mesela cep telefonum, bilgisayarım sadece o.)

“Büyürken o parayla bir ev kendime alacam, yani apartamen alıcam.” (K13)

(Büyüdüğü^mde o parayla bir ev kendime alacam, yani daire alıcam.)

“Çalışmak için, eleman ve çalışkan neler dikkat edericez.” (K17)

(Çalışmak için, eleman ve çalışan nelere dikkat edecek.)

“Çünkü sadece para için o çalışkan çalınca^m fazla bir şey hiç yapmayacaksın.”

(K17)

(Çünkü sadece para için o çalışan çalışaca^m fazla bir şey hiç yapmayacak.)

“Yaşladımız düşün gençlere neler tavsiye edersiniz?” (K18)

(Yaşlandı^{mızı} düşünün gençlere neler tavsiye edersiniz?)

“Yani, yaşladımız şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.” (K18)

(Yani, yaşlandı^{mı}da şimdi gençlere bir tavsiyem olurdu.)

“Yani gençlere daha az, daha gençler daha az gezmek için tavsiye ediyorum.” (K18)

(Yani gençlere daha az, daha gençlere daha az gzmeleri için tavsiye ediyorum.)

“Böyle onlar işler daha kolay girmek için.” (K22)

(Böyle onların işleri daha kolay girmesi için.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmiyor ve profesör hala bekliyor.” (K28)

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaşlımlara ve kardeşlerimi daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Çünkü yani insanlar bir birini tanısmak için çok önemli.” (K32)

(Çünkü yani insanların bir birini tanıması için çok önemli.)

“O zaman ben evdeydim annem doğdu zaman beni hemen haberi geldi.” (K34)

(O zaman ben evdeydim annem doğurduğu zaman bana hemen haberi geldi.)

“Yani eğer bir, yaşlı birisi olsaydım ve bir genç bana tavsiye benden bir tavsiye isterdi yani ona derdim ki, ona demeye isterdim ki.” (K35)

(Yani eğer bir, yaşlı birisi olsaydım ve bir genç bana tavsiye benden bir tavsiye isteseydi yani ona derdim ki, ona demek isterdim ki.)

“Ben on yıl sonra kendimi başlı bir mimar gibi görüyorum.” (K37)

(Ben on yıl sonra kendimi başarılı bir mimar gibi görüyorum.)

4.1.3.1.4. *Fülden fiil yapım eki.*

“Benim baba kimi univertzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Ben ve arkadaşlarımız orda çok vak vakıt geçtik.” (K8)

(Ben ve arkadaşlarım orda çok vak vakıt geçirdik.)

“Bir de o insanlar yani kendi hayatı sadece düşünen insanlar orda değisebilirdim.”

(K10)

(Bir de o insanları yani kendi kendi hayatını sadece düşünen insanları orda değiştirebilirdim.)

“Ve çocuk çocuklar annesiz babasız kalmaya bence çok kötü bir şey onlar da değisebilirdim.” (K10)

(Ve çocuk çocukların annesiz babasız kalması bence çok kötü bir şey onları da değiştirebilirdim.)

“Kosova’da çok güzel düğünler yani aile beraber topluyoruz duğne gidiyoruz.” (K13)

(Kosova’da çok güzel düğünler yani aile beraber toplanıyoruz düğüne gidiyoruz.)

“İkinci ben hukuk fakültesi bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef işe bulamamıyorum.” (K14)

(İkincisiyle ben hukuk fakültesini bitirdim ve çalışmak istiyorum ama maalesef iş bulamıyorum.)

“Ve çok iyi bir gezenti yani seyahat yapacaz için.” (K20)

(Ve çok iyi bir gezinti yani seyahat yapacaz için.)

“Dört yumurta, sonra bir bardak su, bir bardak şeker onları pişiyoruz.” (K23)

(Dört yumurta, sonra bir bardak su, bir bardak şeker onları pişiriyoruz.)

“Sonra en güzel kız ve en iyi basaran üzüm kraliçe seçiyor.” (K26)

(Sonra en güzel kız ve en iyi basan üzüm kraliçe seçiliyor.)

“Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanınızı nasıl değerliyorsunuz.” (K31)

(Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz.)

“Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarımda bir de benim kardeşlerimi çok oyuduk yani çok güzel zaman geçtik.” (K32)

(Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarımla bir de benim kardeşlerimle çok oynadık yani çok güzel zaman geçirdik.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaşlımlara ve kardeşlerimi daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“Evet, bittim yani.” (K32)

(Evet, bitirdim yani.)

“Sorun günümüzde teknolojinin önemini anl~~ar~~ınız?” (K32)

(Sorum günümüzde teknolojinin önemini anlatınız?)

4.1.4. Kelime kökü.

Aşağıdaki tabloda araştırmanın çalışma grubunda yer alan orta düzeydeki Arnavut öğrencilerin bağımsız konuşmalarında yaptıkları kelime kökü yanlışlarına yer verilmiştir:

Tablo 8

Katılımcıların Kelime Kökü Yanlışları

Kaynak	f	%
Kelime Kökü	107	14,4
Toplam	738	100

Tablo 8’de görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre kelime kökü ekinde toplam 107 yanlış tespit edilmiştir.

“Ya da başka bir ülkeye gitmek, araştırmak, dünyayı gizmek.” (K2)

(Ya da başka bir ülkeye gitmek, araştırmak, dünyayı gezmek.)

“Bunları distirmek isterdim.” (K2)

(Bunları değiştirmek isterdim.)

“Şöyle ben univerzitemden biraz zaman boş zamanım oluyor.” (K3)

(Şöyle ben üniversiteden biraz zaman boş zamanım oluyor.)

“Benim hobelerimiz, benim hobelerim müzik dinlemek ve çok okumak, okumayı evet okumak ve yazmaya çok severim.” (K3)

(Benim hobelerimiz, benim hobelerim müzik dinlemek ve çok okumak, okumayı evet okumayı ve yazmayı çok severim.)

“Müzik de çok seviyorum dinlemek yani rehatlatıyor beni.” (K3)

(Müzik de çok seviyorum dinlemek yani rahatlatıyor beni.)

“Çünkü ben düşünüyorum ki hayat en güzel birine şeyler seçer.” (K4)

(Çünkü ben düşünüyorum ki hayat en güzel birine şeyler seçer.)

“O yüzden ben çok çalışıyorum ve nasıl diyicem, kabulmek hayat nasıl işte öyle kabul kabulmek için çalışıyorum.” (K4)

(O yüzden ben çok çalışıyorum ve nasıl diyicem, kabullenmek hayat nasıl işte öyle kabul kabulenmek için çalışıyorum.)

“Tamam sorum dost kara günde belli olur atasünüz, atasünüzü açıklayınız.” (K5)

(Tamam sorum dost kara günde belli olur atasözünü, atasözünü açıklayınız.)

“Ben bir abi var ve bir daha uçük kız kardeşim.” (K7)

(Benim bir abim var ve bir daha küçük kız kardeşim.)

“Benim baba kimi univertzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Benim baba kimi univertzite bitim ve annem evde hanım yapıyorsun.” (K7)

(Benim babam kimya üniversitesini bitirdi ve annem ev hanımı yapıyor.)

“Çocuktan bir mahallede çok çocuklar vardım ve biz her zamanda her gün oyudu, oyudum.” (K7)

(Çocukken bir mahallede çok çocuklar vardı ve biz her zaman her gün oynadık, oynadık.)

“Kızlar ve benim kuzin her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocuktan çok iyi vaktim vardı.” (K7)

(Kızlar ve benim kuzenimle her gün oynadım, bu yüzden çok iyi çocuklar, çocuklar çocukken çok iyi vaktim vardı.)

“Sonra lise cinnazede matematik çok, matematik ve biyoloci çok iyi öğrencisimdaydım.” (K7)

(Sonra lise lisede matematik çok, matematikte ve biyolojide çok iyi öğrenciydim.)

“Sonra lise cimnazede matematik çok, matematik ve biyoloci çok iyi öğrencisimdaydım.” (K7)

(Sonra lise lisede matematik çok, matematikte ve biyolojide çok iyi öğrenciydim.)

“Bu yüzden anla, ekonomi seçtim çünkü daha iyi iş yapıcım.” (K7)

(Bu yüzden alan, ekonomiyi seçtim çünkü daha iyi iş yapıcım.)

“Çünkü benim baba bu günlerde fabrika mobilyesi var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim baba ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyorlar.” (K7)

(Çünkü benim babamın bu günlerde fabrika mobilyası var ve ben orda çalışıyorum ve bu yüzden ben ve benim babam ve benim kardeş, kardeşim çalış çalışıyoruz.)

“Nüfüzün çoğunuyrsa daha çok şehirlerde yaşamak tercih eder ve nüfüsü daha köylere göre çok daha büyüktür.” (K9)

(Nüfusun çoğunuyrsa daha çok şehirlerde yaşamayı tercih eder ve nüfusu daha köylere göre çok daha büyüktür.)

“Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da univerzite için daha onların her işi için şehirleri gitmek gerekir.” (K9)

(Ve köylerde yaşa yaşayan insanlar okul için ya da üniversite için daha onların her işi için şehirlere gitmeleri gerekir.)

“Şu benim konum, elinizde bir sihurlu değnek ola olsaydı neler değiştirdiniz di.” (K10)

(Şu benim konum, elinizde bir sihirli değnek ola olsaydı neler değiştirdiniz di.)

“Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyanın ne değiştirebilirdim, şu kütü insanlardan hayatımızda çıkarmak.” (K10)

(Eğer bu benim elimde olsaydı yani dünyada ne değiştirebilirdim, şu kötü insanları hayatımızdan çıkarmak.)

“Bir de o insanlar yani kendi kenin hayatı sadece düşünen insanlar orda değişebilirdim.” (K10)

(Bir de o insanları yani kendi kendi hayatını sadece düşünen insanları orda değiştirebilirdim.)

“Ve çocuk çocuklar annesiz babasız kalmaya bence çok kütü bir şey onlar da değişebilirdim.” (K10)

(Ve çocuk çocukların annesiz babasız kalması bence çok kötü bir şey onları da değiştirebilirdim.)

“Yani her gün daha az hayvanlar oluyor ve onların çok ihtiyacımız var.” (K10)

(Yani her gün daha az hayvanlar ölüyor ve onlara çok ihtiyacımız var.)

“Yani pratika olarak bir şey yapıyoruz.” (K10)

(Yani pratik olarak bir şey yapıyoruz.)

“O bizim ne soru varsa ne soru yoksa o bize her şey hallediyor.” (K10)

(O bizim ne sorunumuz varsa ne sorunumuz yoksa o bizim her şeyimizi hallediyor.)

“Yani onların kültürünü bize de tanıtmış oluyorlar bize de daha çok motivas motiv veriyorlar.” (K10)

(Yani onların kültürünü bize de tanıtmış oluyorlar bize de daha çok motivas motive veriyorlar.)

“Carsiya gittim, oyle çok antik şeyler var eski şeyler var.” (K11)

(Çarşıya gittim, oyle çok antika şeyler vardı eski şeyler vardı.)

“Çarşıya gittim, oyle çok antik şeyler var eski şeyler var.” (K11)

(Çarşıya gittim, oyle çok antika şeyler vardı eski şeyler vardı.)

“Benim mencek meselek o laborant.” (K12)

(Benim mencek mesleğim o laborant.)

“Ben öğreniyoru Yunuz Emre, universitesi kursta gidiyorum.” (K12)

(Ben öğreniyorum Yunus Emre’de, üniversitesi kursa gidiyorum.)

“O yüzden ben oreniyorum.” (K12)

(O yüzden ben öğreniyorum.)

“Annarım, kız kardeşim, arkadaşlarım, kır kardeşim kız kardeşim telefonla sohbet ediyorum o yüzden kullanıyorum.” (K12)

(Annem, kız kardeşim, arkadaşlarım, kır kardeşim kız kardeşimle telefonda sohbet ediyorum o yüzden kullanıyorum.)

“Büyürken o parayla bir ev kendime alacam, yani apartamen alıcam.” (K13)

(Büyüdüğümde o parayla bir ev kendime alacam, yani daire alıcam.)

“Kosova’da çok güzel düğünler yani aile beraber topluyoruz düğne gidiyoruz.” (K13)

(Kosova’da çok güzel düğünler yani aile beraber toplanıyoruz düğüne gidiyoruz.)

“Kosova’da çok güzel düğünler yani aile beraber topluyoruz duğne gidiyoruz.” (K13)

(Kosova’da çok güzel düğünler yani aile beraber toplanıyoruz düğüne gidiyoruz.)

“Anneyim, dört cucuk var.” (K14)

(Anneyim, dört çocuğum var.)

“En büyük Adriana, o Priştine’ye okuyor üniversitede kimi injineri.” (K14)

(En büyük Adriana, o Priştine’de okuyor üniversitede kimya mühendisi.)

“En büyük Adriana, o Priştine’ye okuyor üniversitede kimi injineri.” (K14)

(En büyük Adriana, o Priştine’de okuyor üniversitede kimya mühendisi.)

“Üçüncü Medine, o Avustriya ekonomi okuyor üniversitede.” (K14)

(Üçüncü Medine, o Avustriya’da ekonomi okuyor üniversitede.)

“Kreşnik o da Hırvatistan okuyor master chef için mutfa ve en çocuk küçük Enes o lisede.” (K14)

(Kreşnik o da Hırvatistan’da okuyor master chef için mutfak ve en çocuk küçük Enes o lisede.)

“Kreşnik o da Hırvatistan okuyor master chef için mutfa ve en cucuk küçük Enes o lisede.” (K14)

(Kreşnik o da Hırvatistan’da okuyor master chef için mutfak ve en çocuk küçük Enes o lisede.)

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oynaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.” (K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargılar önerir ve oyna nuk i paragjykojmë (yargılamayız).

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oynaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.” (K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargılar önerir ve önyargılar nuk i paragjykojmë (yargılamayız).

“Eğer kitaplar okuyoruz bilgi hakkında oynaya önerir ve oyna nuk i paragjykojmë.” (K14)

(Eğer kitapları okuyorsak bilgi hakkında önyargılar önerir ve önyargılar yargılamayız.)

“Zaman boşuna harca, evet bir süre hayat yaşıyoruz.” (K14)

(Zamanı boşuna harcıyoruz, evet bir sürü hayat yaşıyoruz.)

“Sonra yecekler ve içecekler mesela sebze ve meyveleri.” (K15)

(Sonra yiyecekler ve içecekler mesela sebze ve meyveler.)

“Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimin için sağlık dildi.” (K16)

(Çünkü bizim gözlerimi daha, gözlerimiz için sağlıklı değil.)

“Profesin baş usta lazım onun için.” (K17)

(Profesyonel baş usta lazım onun için.)

“Çünkü sadece para için o çalışkan çalışkan caksaksa fazla bir şey hiç yapmayacaksın.”

(K17)

(Çünkü sadece para için o çalışkan çalışacaksa fazla bir şey hiç yapmayacaksın.)

“Yani bir konu ya da bir şey söylemek istiyorsak kitaplar bize çok yardımcı oluyorlar.”

(K18)

(Yani bir konu ya da bir şey söylemek istiyorsak kitaplar bize çok yardımcı oluyorlar.)

“Çünkü yani üniverzite çok meşgul oluyorlar.” **(K18)**

(Çünkü yani üniversitede çok meşgul oluyorlar.)

“Çünkü yani univerzite çok meşkul oluyorlar.” **(K18)**

(Çünkü yani üniversitede çok meşgul oluyorlar.)

“Ve yani gençler biliyoruz ki dışarı çıkmak çok istiyorlar, dışarda arkadaşlar pek iyi değil yani arkadaşlar seçmek için çok önemli.” **(K18)**

(Ve yani gençler biliyoruz ki dışarı çıkmak çok istiyorlar, dışarda arkadaşlar pek iyi değil yani arkadaşları seçmek için çok önemli.)

“Çünkü yani her ne kadar iyi oldun arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşüncelerimiz geliyorlar sonra univerzite pek çalışmıyoruz.” **(K18)**

(Çünkü yani her ne kadar iyi olursan arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler geliyor sonra üniversitede pek çalışmıyoruz.)

“Çünkü yani her ne kadar iyi oldun arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşüncelerimiz geliyorlar sonra üniverzite pek çalışmıyoruz.” **(K18)**

(Çünkü yani her ne kadar iyi olursan arkadaşlar kötü olursa bize yani kötü düşünceler geliyor sonra üniversitede pek çalışmıyoruz.)

“Kötü yani en çok iyi günlerde, yani eğer başına başında bir şey geliyor yani kara günde dost belli oluyor.” **(K18)**

(Kötü yani en çok iyi günlerde, yani eğer başına başına bir şey geliyorsa yani kara günde dost belli oluyor.)

“Çünkü eğer dostlar kütü günde yanında oluyor oluyorsa ondan iyi bir dost varlığına biliyoruz.” (K18)

(Çünkü eğer dostlar kötü günde yanında oluyor oluyorsa ondan iyi bir dost varlığına biliyoruz.)

“Çünkü bizim kütü bir şey olursa dost bizim için çok önemli çok destek alıyoruz.” (K18)

(Çünkü bize kötü bir şey olursa dost bizim için çok önemli çok destek alıyoruz.)

“Onlarla vakit geçiririm ve müzi çok severim, onunla çok mutlu olurum.” (K19)

(Onlarla vakit geçiririm ve müzik çok severim, onunla çok mutlu olurum.)

“Kütü grup o virüsü çalmak isterler ama bu ikili onu kurtarırlar ve başka bir yere giderler.” (K19)

(Kötü grup o virüsü çalmak ister ama bu ikili onu kurtarırlar ve başka bir yere giderler.)

“Amerika’da Rusya’ya giderler ve sonra bir adaya gidip ablasıyla savaş yaparlar kütü guruba karşı.” (K19)

(Amerika’dan Rusya’ya giderler ve sonra bir adaya gidip ablasıyla savaş yaparlar kötü guruba karşı.)

“Onları yenip ablasından virüsü çıkarıp ve ablası kurtudur.” (K19)

(Onları yenip ablasından virüsü çıkarıp ve ablasını kurtarırlar.)

“Ama benim çocukluğum yani çok özerenli nasıl diyeyim ben bence çocukluğum çok iyi yürüdü yani geçti.” (K20)

(Ama benim çocukluğum yani çok özenli nasıl diyeyim ben bence çocukluğum çok iyi yürüdü yani geçti.)

“Bir kere o yerin tahrihi ve turistik yerleri olmak için çok benim için çok önemli.”

(K20)

(Bir kere o yerin tarihi ve turistik yerlerin olması için çok benim için çok önemli.)

“Çünkü ben tahrihli yerlere çok severim çünkü eğer o ülke yani şehir Türkiye’de olsa çok iyi olur çünkü ben çok seviyordum Osmanlı İmparatorluğunu.” **(K20)**

(Çünkü ben tarihi yerleri çok severim çünkü eğer o ülke yani şehir Türkiye’de olsa çok iyi olur çünkü ben çok seviyordum Osmanlı İmparatorluğunu.)

“Ve bu yüzden tahri tahriyeleri yerine yani tahrilerini nasıl oldu, neyle oldu yani oraya var.” **(K20)**

(Ve bu yüzden tarihi tarihleri yerinde yani tahrileri nasıl oldu, neyle oldu yani orada var.)

“Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, Stambol’a gittim oraya çok tahrileri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tahrili yani şimdi müze oldu yani.” **(K20)**

(Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, İstanbul’a gittim orada çok tarihleri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tarihi yani şimdi müze oldu yani.)

“Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, Stambol’a gittim oraya çok tahrileri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tahrili yani şimdi müze oldu yani.” **(K20)**

(Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, İstanbul’a gittim orada çok tarihleri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tarihi yani şimdi müze oldu yani.)

“Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, Stambol’a gittim oraya çok tahrileri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tahrili yani şimdi müze oldu yani.” **(K20)**

(Çünkü ben gittiğimde Stambol’a, İstanbul’a gittim orada çok tarihleri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tarihi yani şimdi müze oldu yani.)

“Çünkü sen kendin gidiyorsan ya o yerler yani bilemezsin bu isin eğer o şehire, o yere arkadaşlar varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yerini biliyorlar.” (K20)

(Çünkü sen kendin gideceksin ya o yerleri yani bilemezsin bu için eğer o şehirde, o yerde arkadaşların varsa yani benim arkadaşlarım varsa o çok iyi gidecek çünkü onlar o yeri biliyorlar.)

“Benim anne suyle bir keksa, pasta keksa.” (K21)

(Benim annem suyle bir bisküvi, pasta bisküvi.)

“Benim anne suyle bir keksa, pasta keksa.” (K21)

(Benim annem suyle bir bisküvi, pasta bisküvi.)

“Keksa hazır hocam.” (K21)

(Bisküvi hazır hocam.)

“Böyle bir şişe kampanya hazırlıyordum onlar için bir de insanlar sadaka vermek onlar için bir kampanya hazırlıyordum.” (K22)

(Böyle bir şişe kampanyası hazırlıyordum onlar için bir de insanlar sadaka vermek onlar için bir kampanya hazırlıyordum.)

“Ondan sonra fırınandan sonra alıyoruz.” (K23)

(Ondan sonra fırından sonra alıyoruz.)

“Bir krem var bir de süt.” (K23)

(Bir krema var bir de süt.)

“Önce süt bütün tepsiye süyle döküyorum ondan sonra o kremi yapıyoruz.” (K23)

(Önce süt bütün tepsiye sütü döküyorum ondan sonra o kremayı yapıyoruz.)

“Önce süt bütün tepsiye süyle döküyorum ondan sonra o kremi yapıyoruz.” (K23)

(Önce süt bütün tepsiye sütü döküyorum ondan sonra o kremayı yapıyoruz.)

“Muzi çalıyoruz, gelin almaya gidiyoruz arabayla, çok arabayla.” (K24)

(Müzik çalıyoruz, gelin almaya gidiyoruz arabayla, çok arabayla.)

“Evet, evet bu çok önemli bir şey dümüz dünümüz.” (K24)

(Evet, evet bu çok önemli bir şey dümüz düğünlerimizde.)

“Yani onlara ikram ediyoruz sonra akrabalara, arkabalar geliyor biz de onlara gidiyoruz ve böylece bayram geçiyor.” (K25)

(Yani onlara ikram ediyoruz sonra akrabalara, akrabalar geliyor biz de onlara gidiyoruz ve böylece bayram geçiyor.)

“Hakkında çok insanlar toplanıyorlar ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun ürüştürücü şarabı teste ediyorlar.” (K26)

(Hakkında çok insan toplanıyor ve en çalışkan nasıl diyorlar ya onun üreticisi şarabı test ediyorlar.)

“Ve o kraliçese bir yıl içinde Rahoveci tespih ediyor yani Hard Feste onu sayesinde tanıyorlar.” (K26)

(Ve o kraliçe bir yıl içinde Rahoveci temsil ediyor yani Hard Fest’i onun sayesinde tanıyorlar.)

“Bir köpek bir köpeğine hikayesi, burda bir profesor var ve bir köpe.” (K28)

(Bir köpek bir köpeğin hikayesi, burda bir profesör var ve bir köpek.)

“Bir köpek bir köpeğine hikayesi, burda bir profesör var ve bir köpe.” (K28)

(Bir köpek bir köpeğin hikayesi, burda bir profesör var ve bir köpek.)

“Bir gün profesor işe gidiyor ve tren istasyonunda bir kopek bulur ve bu kopek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Bir gün profesör işe gidiyor ve tren istasyonunda bir kopek bulur ve bu kopek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Bir gün profesör işe gidiyor ve tren istasyonda bir kopek bulur ve bu kopek kaybetti kimse yok.” (K28)

(Bir gün profesör işe gider ve tren istasyonunda bir köpek bulur ve bu köpek kaybolmuştur kimsesi yoktur.)

“Ve profesor o köpek aldı ve evinde aldı ve onun karısı o köpeğe hiç sevmeydi.” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

“O köpeği her zaman, her gün bu tren istasyonda gidiyor ve her zaman bu profesor bekliyor.” (K28)

(O köpek her zaman, her gün bu tren istasyonuna gider ve her zaman bu profesörü bekler.)

“Ve bir gün o profesor bir kalp krizi geçiyor ve bu kalp krizi sebeple oluyor.” (K28)

(Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçirir ve bu kalp krizi sebeple ölür.)

“Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçiyor ve bu kalp krizi sebeple oluyor.” (K28)

(Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçirir ve bu kalp krizi sebeple ölür.)

“Ve film sonunu bir nasıl söylicem, mesela o köpeği profesor öldükten sonra her gün onu bekliyor.” (K28)

(Ve filmin sonunda bir nasıl söylicem, mesela o köpek profesör öldükten sonra her gün onu bekler.)

“Çünkü köpeği kabul et, onun öldü kabul etmiyor ve profesor hala bekliyor.” (K28)

(Çünkü köpek kabul et, onun öldüğünü kabul etmez ve profesörü hala bekler.)

“Mahallede haber alıyorum, yani konusada daha çok arkadaşlar ve bir şey önemli annem haber veriyor.” (K30)

(Mahalleden haber alıyorum, yani komşulardan daha çok arkadaşlardan ve bir şey önemliyse annem haber veriyor.)

“Sonra ben boş zamanımı biraz dize izliyorum.” (K31)

(Sonra ben boş zamanımda biraz dizi izliyorum.)

“Çünkü dize çok seviyorum.” (K31)

(Çünkü dizi çok seviyorum.)

“Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarımda bir de benim kardeşlerimi çok oyuduk yani çok güzel zaman geçtik.” (K32)

(Çocukken yani ben telefon almadım o yüzden yani arkadaşlarımı, arkadaşlarımla bir de benim kardeşlerimle çok oynadık yani çok güzel zaman geçirdik.)

“Sonra sosyal medyeler de var.” (K32)

(Sonra sosyal medyalar de var.)

“Sonra anladım ki doğmuş ve çok mutluydum, heyecandan callardım.” (K33)

(Sonra anladım ki doğmuş ve çok mutluydum, heyecandan çıldırdım.)

“Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olursam Türkiye’de gitmek istiyorum ama eğer mimar olursam Austria’da gitmek istiyorum.” (K33)

(Yabancı ülkelerde okumak istiyorum, mesela eğer cerrah olacaksam Türkiye’ye gitmek istiyorum ama eğer mimar olacaksam Austriya’ya gitmek istiyorum.)

“Yani hayatının kiymeti bil.” (K35)

(Yani hayatının kıymetini bil.)

“Sağlıklı kiymeti bil ve başka bir şey arkadaşlara, arkadaşlarla iyi vakit geç, iyi şeyler yap.” (K35)

(Sağlığın kıymetini bil ve başka bir şey arkadaşlarınla, arkadaşlarla iyi vakit geçir, iyi şeyler yap.)

“İnsanlar çok iyi Türkiye’de çok iyi hem de deniz var, Bosfor kümük var.” (K36)

(İnsanlar çok iyi Türkiye de çok iyi hem de denizi var, Bosfor köprüsü var.)

“Her şey bir güzel hem de fiyatlar çok ucuz, hem de çok camiyalar var çok güzel onlar da.” (K36)

(Her şey bir güzel hem de fiyatlar çok ucuz, hem de çok camiiler var çok güzel onlar da.)

“Ben on yıl sonra kendimi başlı bir mimar gibi görüyorum.” (K37)

(Ben on yıl sonra kendimi başarılı bir mimar gibi görüyorum.)

4.1.5. Fiil çatısı.

Aşağıdaki tabloda araştırmanın çalışma grubunda yer alan orta düzeydeki Kosovalı öğrencilerin bağımsız konuşmalarında yaptıkları fiil çatısı yanıışlarına yer verilmiştir:

Tablo 9

Katılımcıların Fiil Çatısı Yanılışları

Fiil Çatısı	f	%
Ettirgen Eki	5	62.5
Edilgen Eki	2	25
İşteşlik Eki	1	12.5
Toplam	8	100

Tablo 9’da görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin fiil çatısı eklerinde toplam 8 yanıış yaptığı tespit edilmiştir. Bu yanıışlar incelendiğinde en çok yanıış % 62.5’le ettirgen ekinde (n=5), ardından % 25’le edilgen ekinde (n=2) ve % 12.5’le işteşlik ekinde (n=1) tespit edildiği görülmektedir.

4.1.5.1. Fiil Çatısı. Bu bölümde araştırmamızın çalışma grubunda yer alan öğrencilerin fiil çatısı ile ilgili yanlış örneklerine yer verilmiştir.

4.1.5.1.1. Ettirgen eki.

“Bana göre faydaları çok yani yalnız kal kalmak kalmamak için ve beyin çok çalışır.”

(K14)

(Bana göre faydaları çok yani yalnız kal kalmak kalmamak için ve beyini çok çalıştırır.)

“Kitap okumanın çok faydaları var zihni geliştirir, sonra iletişim becerisi artır.” **(K15)**

(Kitap okumanın çok faydaları var zihni geliştirir, sonra iletişim becerisini artırır.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaşlımlara ve kardeşlerimi daha zaman geçecek olmak lazım.” **(K32)**

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

“O zaman ben evdeydim annem doğdu zaman beni hemen haberi geldi.” **(K34)**

(O zaman ben evdeydim annem doğurduğu zaman bana hemen haberi geldi.)

“Gerçekleşmek için çalışmam lazım, çalışıcam da.” **(K37)**

(Gerçekleştirmek için çalışmam lazım, çalışıcam da.)

4.1.5.1.2. Edilgen eki

“Ben Trileçe hiçbir zaman yapmadım ama nasıl yapıyor biliyorum.” **(K23)**

(Ben Trileçe hiçbir zaman yapmadım ama nasıl yapılıyor biliyorum.)

“Evet, duygulu çünkü orda insan ve hayvanlar bağlantısı anlatıyor.” **(K28)**

(Evet, duygulu çünkü orda insan ve hayvanların bağlantısı anlatılıyor.)

4.1.5.1.3. İşteşlik eki

“Çünkü yani insanlar bir birini tanışmak için çok önemli.” **(K32)**

(Çünkü yani insanların bir birini tanınması için çok önemli.)

4.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın ikinci sorusu olan “*Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçimbilgisi yanlışları kaynakları bakımından nasıldır?*” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 10

Kosovalı Öğrencilerin Yanlışlarının Kaynağına İlişkin Bulgular

Kaynak	f	%
Dil İçi	707	95.7
Diller Arası	31	4.20
Toplam	738	100

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde yanlışların kaynağına ilişkin toplam 738 yanlış tespit edilmiştir. Bu yanlışlar incelendiğinde en çok yanlış %95.7’le dil içi (n=707) ardından %4.20’le diller arasında (n=31) görülmektedir.

4.2.1. Dil içi yanlışlar.

“Yani iyilik yapmak, iyilik bulur diye bir atasözü de vardır zaten ki bence çok doğru.”

(K1)

(Yani iyilik yapan, iyilik bulur diye bir atasözü de vardır zaten ki bence çok doğru.)

“Bunun için yani İstanbul, İstanbul’da okumak için yani seçtim.” **(K8)**

(Bunun için yani İstanbul, İstanbul’u okumak için yani seçtim.)

“Yani dost kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımda oluyorlar.” **(K18)**

(Yani dost kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımızda oluyorlar.)

“Ünlü insanlar ve başka ülkelerde Kosova’da geliyorlar yani Rahovec’e geliyorlar.”

(K26)

(Ünlü insanlar ve başka ülkelerden Kosova'ya geliyorlar yani Rahovec'e geliyorlar.)

“Bakıyorum ki bir gün nasıl geçiyor bizim için, ev~~de~~ gidiyorum böyle ders çalışıyorum.” (K32)

(Bakıyorum ki bir gün nasıl geçiyor bizim için, eve gidiyorum böyle ders çalışıyorum.)

4.2.2. Diller arası yanlışlar.

“Yani pratik~~a~~ olarak bir şey yapıyoruz.” (K10)

(Yani pratik olarak bir şey yapıyoruz.)

“En büyük Adriana, o Priştine'ye okuyor üniversitede kimi injineri.” (K14)

(En büyük Afriana, o Priştine'de okuyor üniversitede kimya mühendisi.)

“Çünkü ben gittiğimde Stambol'a, Stambol'a gittim oraya çok tahrileri gördüm, yani mesela oraya var orada var Ayasofya, o tahrili yani şimdi müze oldu yani.” (K20)

(Çünkü ben gittiğimde İstanbul'a, İstanbul'a gittim oraya çok tarihleri gördüm, yani mesela orada var orada var Ayasofya, o tarihli yani şimdi müze oldu yani.)

“Benim anne suyla bir keksa, pasta keksa.” (K21)

(Benim annem suyla bir bisküvi, pasta bisküvi.)

“Ve profesor o köpek aldı ve evinde aldı ve onun karısı o köpeğe hiç sevmeyi” (K28)

(Ve profesör o köpeği alır ve evine alır ve onun karısı o köpeği hiç sevmez.)

4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın ikinci sorusu olan “*Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçim bilgisi yanlışları türü bakımından nasıldır?*” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 11

Kosovalı Öğrencilerin Biçim Yanlışlarına Göre Bulgular

Kaynak	f	%
Değiştirme	316	42.8
Eksiltme	305	41.3
Ekleme	113	15.3
Sıralama	4	0.54
Toplam	738	100

Tablo 11’de görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde biçim yanlışları kategorisinde toplam 738 yanlış tespit edilmiştir. Bu yanlışlar incelendiğinde en çok yanlış %42.8’le değiştirme (n=316) ardından %41.3’le eksiltme (n=305), %15.3’le ekleme (n=113) ve %0.54’le sıralama (n=4) geldiği görülmektedir.

4.3.1. Değiştirme.

“Belki daha çok şey öğrenmek istiyordum, böyle ben çok şey ilgilenmiyorum aslında.” (K2)

(Belki daha çok şey öğrenmek isterdim, böyle ben çok şey ilgilenmiyorum aslında.)

“Tabii ki de başka şehirde gitmek istiyorum ama en çok İstanbul’a.” (K11)

(Tabii ki de başka şehire gitmek istiyorum ama en çok İstanbul’a.)

“Ama kitapla yine de uğraşırım çünkü kitap doldurulularmaz.” (K15)

(Ama kitapla yine de uğraşırım çünkü kitap doldurulamaz.)

“Ünlü insanlar ve başka ülkelerde Kosova’da geliyorlar yani Rahovec’e geliyorlar.” (K26)

(Ünlü insanlar ve başka ülkelerden Kosova’ya geliyorlar yani Rahovec’e geliyorlar.)

“Yani bir de ailemizi çok zaman vermiyoruz.” (K36)

(Yani bir de ailemize çok zaman vermiyoruz.)

4.3.2. Eksiltme.

“Ben İstanbul çok seviyorum ve orda yaşamak istiyorum.” (K11)

(Ben İstanbul’u çok seviyorum ve orda yaşamak istiyorum.)

“Sonra müzik dinliyorum, sadece Türk müzik çünkü çok güzel müzik çok seviyorum.” (K12)

(Sonra müzik dinliyorum, sadece Türk müziği çünkü çok güzel müzik çok seviyorum.)

“Başka mutlu olmak için bir sürü oyun oynarım, stresli anlarda stres yaptığımda oyun başlarım ve mutlu olurum.” (K19)

(Başka mutlu olmak için bir sürü oyun oynarım, stresli anlarda stres yaptığımda oyuna başlarım ve mutlu olurum.)

“Büyük ev pek hoşlanmıyorum.” (K27)

(Büyük evden pek hoşlanmıyorum.)

“Biraz Bursaydım orası çok güzeldi.” (K32)

(Biraz Bursa’daydım orası çok güzeldi.)

4.3.3. Ekleme.

“Ve benim konumu hobeler hobileriniz nelerdir ve boş zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?” (K3)

(Ve benim konum hobeler hobileriniz nelerdir ve boş zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?)

“Herkese orada çok güzel benim için.” (K12)

(Herkes orada çok güzel benim için.)

“Sonra üniversiteye gidicem, yani dış doktorusu olucam.” (K13)

(Sonra üniversiteye gideceğim, yani dış doktoru olacağım.)

“Kosova’da düğünler çok çok güzel yani, herkes farklı farklı düğünler yapıyor^{lar} herkes aynı yapmıyor.” (K13)

(Kosova’da düğünler çok çok güzel yani, herkes herkes farklı farklı düğünler yapıyor herkes aynı yapmıyor.)

“Yani eskiden çok yani telefon, bilgisayar böyle şeylerⁱ yoktu.” (K32)

(Yani eskiden çok yani telefon, bilgisayar böyles şeyler yoktu.)

4.3.4. Sıralama.

“Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaş^{ınlar} olması.” (K20)

(Başka seyahat edeceğim yere karar verirken en önemlisi en önemlisi bence o yerde arkadaşlarının olması.)

“Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanınızı nasıl değerliri^{di}yorsunuz.” (K31)

(Benim konum hobileriniz nelerdir ve boş zamanınız zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz.)

“Sonra bu değişmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizi ve arkadaş^{ımlar}a ve kardeşlerim daha zaman geçicek olmak lazım.” (K32)

(Sonra bunu değiştirmek lazım yani biz daha zaman bizim ailemizle ve arkadaşlarımızla ve kardeşlerimizle daha zaman geçirmek olmak lazım.)

4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın ikinci sorusu olan “*Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşmalarında görülen biçim bilgisi yanlışları iletişimsel özellikleri bakımından nasıl bir dağılım göstermektedir?*” sorusuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 12

Kosovalı Öğrencilerin İletişimsel Yanlılarına Göre Bulgular

Kaynak	f	%
Bölümsel	685	92.8
Bütümsel	53	7.18
Toplam	738	100

Tablo 12’de görüldüğü üzere katılımcılardan toplanan verilerden elde edilen bulgulara göre Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde iletişimsel yanırları kategorisinde toplam 738 yanlı tespit edilmiştir. Bu yanlılar incelendiğinde en çok yanlı %92.8’le bölümsel (n=685) ardından %7.18’le bütümsel (n=53) geldiği görülmektedir.

4.4.1. Bölümsel.

“Müzik de çok seviyorum dinlemek yani rahatlatıyor beni.” (K3)

(müzik de çok seviyorum dinlemek yani rahatlatıyor beni.)

“Tamam sorum dost kara günde belli olur atasünüz, atasünüzü açıklayınız.” (K5)

(Tamam sorum dost kara günde belli olur atasözünü, atasözünü açıklayınız.)

“Beni düşünceme göre, şehirlerde yaşam kimilere göre daha kolaydır.” (K9)

(Benim düşünceme göre, şehirlerde yaşam kimilere göre daha kolaydır.)

“Benim mencek meselek o laborant.” (K12)

(Benim meslek mesleğim o laborant.)

“Yani dost kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımda oluyorlar.” (K18)

(Yani dostlar kara günde belli olur, biliyoruz ki dostlar hep yanımızda oluyorlar.)

4.4.2. Bütümsel.

“Muzi çalışıyoruz, gelin almaya gidiyoruz arabayla, çok arabayla.” (K24)

(Müzik çalışıyoruz, gelin almaya gidiyoruz arabayla, çok arabayla.)

“Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçiyor ve bu kalp krizi sebeple oluyor.” (K28)

(Ve bir gün o profesör bir kalp krizi geçirir ve bu kalp krizi sebeple ölür.)

“İnsanlar çok iyi Türkiye’de çok iyi hem de deniz var, Bosfor kümüük var.” (K36)

(İnsanlar çok iyi Türkiye’de çok iyi hem de denizi var, Bosfor köprüsü var.)

“Her şey bir güzel hem de fiyatlar çok ucuz, hem de çok camiyalar var çok güzel onlar da.” (K36)

(Her şey bir güzel hem de fiyatlar çok ucuz, he de çok camiiler var çok güzel onlar da.)

“Ben on yıl sonra kendimi başlı bir mimar gibi görüyorum.” (K37)

(Ben on yıl sonra kendimi başarılı bir mimar gibi görüyorum.)

5. Bölüm

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, ana dili Arnavutça olan orta düzey 37 Kosovalı öğrencinin konuşma becerilerinde yaptıkları biçim bilgisi yanlışları incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda katılımcıların bağımsız ve karşılıklı konuşmalarında toplam 738 biçimbilgisi yanlışı tespit edilmiştir. Bu bulgu, Kosovalı öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerindeki yetkinlik düzeylerinin dil bilgisi kullanımını açısından yeterli düzeyde olmadığına işaret etmektedir.

Bu tez çalışmasından elde edilen bu genel sonuç, alan yazın incelendiğinde aslında şaşırtıcı değildir. Yabancı dil öğrenen öğrencilerin konuşma becerisinde yaygın olarak çeşitli sorunlar yaşadıkları bilinmektedir. Bunun pek çok nedeni olsa da temelinde konuşma becerisinin zorluğu yatmaktadır. Konuşma becerisi öğrenci ve öğreticinin ilerletmekte zorluk yaşadığı bir beceri olarak nitelendirilmektedir (Küzeci, 2007). Konuşma; telaffuz, iletişim, söz varlığı ve dil bilgisi kazanımlarını gerektiren karmaşık bir beceridir (Karakoyun, 2014; Khamkhie, 2010).

Yabancı dil öğrenenlerin konuşma becerilerinde istenilen yetkinlik düzeyine ulaşmada yaşadıkları zorlukların nedenlerinden biri de konuşma becerisinin doğasından kaynaklanmaktadır. Konuşma en zor kazanılan becerilerden biri olarak görülmektedir (Boylu ve Çangal, 2015). Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinin temelinde yatan bir diğer husus da ana dilinden hedef dile yapılan olumsuz aktarımlardır, diğer bir deyişle diller arası nedenlerdir. Karatay (2020), yabancı dil öğrenen öğrencilerin yaşadıkları dil bilgisi sorunlarının temelinde dil içi ve diller arası olmak üzere iki etmenin rol oynadığını belirtmiştir. “Diller arası yanlışlar öğrencinin ana dilinde var olan ses bilimsel, biçim bilimsel, dil bilimsel, sözcüksel-anlamsal ve biçimsel öğeleri hedef dile aktarmasından kaynaklanır. Dil içi ve gelişimsel yanlışlar ise hedef dildeki öğelerin karşılıklı girişiminden kaynaklanır”

(Çetinkaya, 2015, s. 170). Derjaj (2005) ve Brahimi (2019) tarafından Türkçe ve Arnavutça hakkında yapılan araştırmalar ana dili Arnavutça olan öğrencilerin Türkçe öğrenirken iki dil arasındaki farklılıklar neticesinde biçim bilgisi yönünde yanlışların yapıldığına ve yanlış aktarımların bulunduğuna dair sunulan tezi desteklemektedir. Bu nedenle tespit edilen sorunları anlamada Arnavutça ve Türkçe arasındaki farklılıkları ortaya koymak önem taşımaktadır.

Arnavutça, Hint-Avrupa dil ailesinin Avrupa koluna, Türkçe ise Ural-Altay dil ailesinin Altay koluna mensuptur. Her iki alfabe de Latin harfleriyle yazılmaktadır. Türk alfabesi 29 harften oluşmaktadır, 8 ünlü (*a, e, ı, i, o, ö, u, ü*) ve 21 ünsüz harf vardır. Arnavut alfabesi ise 36 harften oluşmaktadır, 7 ünlü (*a, e, ë, i, o, u, y*) ve 29 ünsüz harf vardır. Arnavut alfabesindeki ünsüz harflerden dokuzu çift ünsüzdür ve bunlar çift harfle gösterilir: *dh, th, gj, nj, rr, ll, sh, xh, zh*. Türk alfabesinde bulunan *ö* ve *ğ* seslerinin ise Arnavutçada bir karşılığı bulunmamaktadır. Türkçe ve Arnavutça morfolojik yapı bakımından ayrı gruplarda sınıflandırılmaktadırlar. Türkçe sondan eklemeli, Arnavutça ise çekimli bir dil grubuna dâhildir. Bükümlü diller kendi aralarında kök bükümlü ve gövde bükümlü olmak üzere ikiye ayrılırlar. Arnavutça da gövde bükümlü dillerden biridir (Derjaj, 2005). Eklemeli dillerde kelime kökleri sabit kalmakta, ekler kelimenin başına ve sonuna eklenmektedir. Çekimli dillerde tek heceli veya çok heceli kökler ile ekler bulunmaktadır. Böylelikle yeni kelimeler türetilir ve çekim yapıldığı takdirde kelime köklerindeki ünlüler değişir. Bu nedenler köklerde bir iç kırılma görülmektedir (Korkmaz, 2017).

Arnavutça ve Türkçe dil yapılarının ve aradaki farkın ne denli olduğunu örneklerle açıklamak mümkündür. Arnavutça “okumak” anlamına gelen “lexoj” eylemi çekim sırasında farklı ek almaktadır, “vermek” anlamına gelen “jap” eylemi ise çekim sırasında değişmektedir.

Unë po lexoj (Ben okuyorum)

Unë jap (Ben veririm)

Unë kisha lexuar (Ben okumuşum)

Unë dhash (Ben verdim)

Bükümlü bir dil olan Arnavutçada kelimeye getirilen eklerin sonucunda gerçekleşen biçim bilgisel değişiklikleri göstermek için aşağıdaki örnek verilmiştir:

ditë (gün)

krah (kol)

vend (yer)

përditësim (güncelleme)

përkrah (destek olmak)

vendas (yerli)

Arnavutça ve Türkçe arasında bir diğer fark dil bilgisel cinsiyettir. Türkçede cinsiyet ayrımı olmazken Arnavutçada bu ayrım mevcuttur. Dil bilgisel cinsiyet bulunan dillerde fiiller gibi sıfatlar da adların cinsiyetiyle beraber uyumlu bir şekilde çekime girmesi mümkündür (Aslan Demir, 2018). Arnavutçada isimler eril, dişil ve nötr olmak üzere üç cinsiyete ayrılırlar. Bu nedenle canlı, cansız, görülen, görülmeyen ve var olan her şeyin Arnavutçada bir cinsiyeti vardır. Cinsiyet ayrımı isme getirilen eklerle yapılmaktadır.

- Eril adlar *-i* ve *-u* eklerini alır:

Vëlla-Vëlla-*i* (Erkek kardeş)

Peshk-Peshk-*u* (Balık)

Mal-Mal-*i* (Dağ)

Ujk-Ujk-*u* (Kurt)

- Dişil adlar *-a* ve *-ja* eklerini alır:

Shkollë-Shkoll-*a* (Okul)

Dritare-Dritar-*ja* (Pencere)

Buk-Buk-*a* (Ekmek)

Fletore-Fletor-*ja* (Defter)

- Nötr adlar *-t(ë)* ve *-it* eklerini alır:

Të ftohtë-*t* (Soğuk)

Të folur-*it* (Konuşmak)

Të menduar-*it* (Düşünmek)

Türkçe ve Arnavutça arasında belirgin ve önemli bir diğer fark da söz dizimindedir.

Arnavutça söz dizimi, Türkçe söz diziminden farklıdır. Arnavutça sözcüklerin sırası özne+yüklem+nesne şeklideyken, Türkçe sözcüklerin sırası ise özne+nesne+yüklem şeklinde olduğu görülmektedir. Aşağıda konuyla ilgili örneklerle yer verilmiştir:

Unë shkova në shkollë. (Ben okula gittim.)

Unë gjdo ditë po mësojë Turqishtë. (Ben her gün Türkçe öğreniyorum.)

İki dilin farklı söz dizimine sahip olması Arnavutların Türkçe öğrenirken Türkçe söz diziminde yanlış yapmalarına neden olmaktadır. Öğrencileri ilk başta hedef dilde cümle kurarken kendi ana dillerinde düşünüp sonra onu hedef dile tercüme etmektedirler. Bu neticede öğrenciler Arnavutça söz dizimi kurallarına uygun Türkçe cümle kurduklarında yanlış yapmaktadırlar.

Araştırma kapsamında Türkçe öğrenen Kosovalı öğrencilerin konuşma becerilerinde yaptıkları yanlışlar; biçim bilimsel ulamlara, yanlışların kaynağına, biçimine ve iletişimsel boyutuna olmak üzere dört farklı araştırma sorusunda ele alınmıştır. Yapılan inceleme ve analiz sonucunda katılımcılardan elde edilen verilerde toplam 738 biçimbilgisi yanlışının bulunduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların biçimbilimsel ulamlara ilişkin en çok yanlışın 457 (%61,9) ile isim çekiminde, ardından 108 (%14,6) ile fiil çekiminde, 107 (%14,4) ile kelime kökünde yaptıkları belirlenirken, 58 (%7,85) ile yapım ekleri ve 8 (%1,08) ile fiil çatısında ise daha az yanlış yaptıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların yanlışları, kaynağına göre dil içi ve diller arası olarak ayrılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre katılımcıların konuşma becerilerinde tespit edilen biçim bilgisi yanlışlarının 707'si (%95,7) diller arası, dil içi 31'inin (%4,20) ise dil içidir. Bilindiği üzere Türkçe ve Arnavutça farklı dil ailelerine mensup dillerdir. Bu nedenle iki dil arasında çeşitli yapısal farklılıklar bulunmaktadır. Kosovalı öğrenciler, Türkçe öğrenirken kendi ana dilleri olan Arnavutçada bulunan dil bilgisi kurallarını hedef dile aktarmakta, bu durum ise olumsuz aktarımlar yoluyla çeşitli yanlışlar yapmalarına neden olabilmektedir. Öyle ki bu araştırmada da katılımcılarda tespit edilen yanlışların çoğunun ana dilden hedef dile yönelik olumsuz aktarmalar sonucu gerçekleştirildiği görülmüştür. Bununla birlikte saptanan bazı yanlışların da öğrencinin özel duruma bağlı olarak ortaya çıkabilen dil içi yanlışlar olduğu anlaşılmaktadır. Dil içi yanlışlar, hedef dildeki öğelerin karşılıklı girişiminden kaynaklanır (Çetinkaya, 2015, s.170).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre katılımcıların konuşmalarında en çok yanlış yaptıkları kategorinin 112 (%24,5) ile belirtme durum eki, ardından 107 (%100) ile kelime kökü ve 98 (%21,4) ile de iyelik eki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin konuşma sırasında en çok belirtme durum ekinde yanlış yaptıkları görülmüştür. Türkçede belirtme durum eki, sözcüklere *-i*, *-ı*, *-u* ve *-ü* eki getirilerek yapılmaktadır. Belirtme durum ekinin cümle içinde kullanım yerleri bakımından iki dilde de aynı olduğu görülmektedir ve genellikle belirtili nesne görevinde bulunmaktadır. Arnavutça gramerinde bu ekin zaman ifade ettiği de yazmaktadır (Xhafçe ve Rexhepi, 2019). Aynı zamanda katılımcıların belirtme durum eki *-i* ekinin, iyelik ekinde bulunan *-i* ekini karıştırdıkları ve bu nedenle söz konusu ekte daha fazla yanlış yaptıkları düşünülmektedir.

İki dil arasında belirtme hâl ekini karşılaştırmak amacıyla örneklere yer verilmiştir. Birinci örnekte belirtme durum ekinin Arnavutçada belirtili nesne görevinde olduğu görülürken ikinci örnekte ise aynı ek olan belirtme durum ekinin zamanı ifade etme görevinde olduğu görülmektedir.

Veren e dua shumë. (Yazı çok severim.)

Veren e kaluar isha në Turqi. (Geçen yaz Türkiye'deydim.)

Katılımcıların konuşma esnasında belirtme durum ekinde yaptıkları yanlışların bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“O yüzden hafta sonunda evde geçirmek isterim.” (K1)

(O yüzden hafta sonunu evde geçirmek isterim.)

“Për këtë arsye fundjavën dëshiroj ta kaloj në shtëpi”

“Antalya gittim ve o sehir çok beğendim.” (K11)

(Antalya'ya gittim ve o sehri çok beğendim.)

“Kam shkuar në Antalja dhe ai qytet më ka pëlqyer shumë”

“Ben boş zamanda ben biraz kitap okumak çok beğeniyorum.” (K31)

(Ben boş zamanımda ben biraz kitap okumayı çok beğeniyorum.)

“*Mua më pëlqen të lexoj libër në kohën e lirë.*”

Arnavutça ile Türkçe arasındaki bağ uzun yıllara dayandığından dolayı iki dil arasında etkileşimin izlerine bugün de rastlanmaktadır. Bazı kelimelerin orijinalliği korunsa da bazılarının ise ses olaylarından dolayı değişime uğradığı görülmüştür (Alla, 2018). Tabii iki dil arasında ortak kelimelerin bulunması neticesinde günümüzde Türkçe öğrenen öğrencilerin bu konuda olumlu ve olumsuz yönlerle karşılaşmaktadır. Yapılan bir diğer araştırma sonucu öğrencilerin Türkçe sözcüğünün kendi ana dilinde de aynı anlama geldiğini düşünerek yanlış değer verdiği görülmektedir (Gümüş ve Dağ, 2018). Bu durum araştırmada öğrencilerin kelime kökü kategorisinde yanlış sayısının çokluğunu açıklamaktadır. Arnavut öğrencilerin Türkçe öğrenirken yanlış yapmalarına neden olan bir başka unsur da iki dilin farklı tipolojik özelliklerine sahip olmasıdır. Yapılan araştırma sonucunda iki dil farklı gramatikal kurallar barındırmakta, tabii bu durum Türkçe öğrenen Arnavut öğrencilerin bazı gramer kurallarında yanlış yaptıkları görülmüştür (Derjaj, 2005; Brahimi, 2019). Derjaj ve Brahimi'nin yapmış oldukları araştırma öğrencilerin konuşma sırasında yaptıkları biçim bilgisi yanlışlarını desteklemektedir. Katılımcıların konuşma sırasında kelime kökü yanlışları kategorisinde yanlış sayısının oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Yanlışların çoğu iki dil arasında bulunan ortak ve benzer kelimelerde görülürken aynı zamanda Türkçe kelimelerin yanlış telaffuzu ve katılımcıların konuşma esnasında Türkçe kelimeyi hatırlamaması durumunda Arnavutça kelimeyi kullanması sonucu gerçekleşmiştir. Katılımcıların bu kategoride tespit edilen yanlışların bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

“Tamam sorum dost kara günde belli olur atasünüz, atasünüzü açıklayınız.” (K5)

(Tamam sorum dost kara günde belli olur atasözünü, atasözünü açıklayınız.)

“Sonra lise cimnazede matematik çok, matematik ve biyoloci çok iyi öğrencisimdaydım.” (K7)

(Sonra lise lisede matematik çok, matematikte ve biyolojide çok iyi öğrenciydim.)

“En büyük Adriana, o Priştine’ye okuyor üniversitede kimi injineri.” (K14)

(En büyük Adriana, o Priştine’de okuyor üniversitede kimya mühendisi.)

Katılımcıların bağımsız ve karşılıklı konuşmalarında en fazla yanlış yaptığı bir diğer ek ise iyelik ekidir. Bu ek, iki dil arasında benzerlik göstermektedir. Türkçede iyelik eki adlardaki işletme ekidir. İyelik eki, adın karşıladığı nesnelere kime ait ve neye ait olduğunu bildirir, sahiplik gösterir ve isimler ile isimler arasında bağlantı kurulmasını sağlayan eklerdir (Korkmaz, 2017). İyelik eki Arnavutçada zamir görevini üstelenmekte ve aitlik zamiri (përemër pronor) olarak adlandırılmaktadır. Arnavutçada iyelik ekinin karşılığı olan përemër pronor bir nesnenin kime ait olduğunu belirtir (Beci, 2005). Aşağıda verilen örnekte görüldüğü gibi Arnavutçada isme ek getirilmeyerek nesnenin kime ait olduğu aitlik zamiriyle gösterilmektedir:

Libri im. (*Benim kitabım*).

İyelik ekiyle ilgili katılımcıların konuşmaları esnasında yaptıkları yanlış örneklerin bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

“Ben bir abi var ve bir daha uçuk_kız kardeşim.” (K7)

(Benim bir abim var ve bir daha küçük kız kardeşim.)

“Ve köylerde burada daha çok daha az insanlar vardır benim ülkede.” (K9)

(Ve köylerde burada daha çok daha az insanlar vardır benim ülkemde.)

“Aslında hayatıma en sevdiğim şey okul.” (K10)

(Aslında hayatımda en sevdiğim şey okulum.)

Katılımcıların yanlışları biçimine göre değiştirme, eksiltme, ekleme ve sıralama olarak ayrılmıştır. Değiştirmede katılımcının kurduğu cümleye göre kelimeye getirilmesi gerektiği ekin yerine farklı bir ek getirmesi, eksiltmede ise eksik ek kullanması, eklemede de fazla ek kullanması ve son olarak sıralamada ise eklerin yerini değiştirmesi sonucu yanlışlar

gerçekleşmiştir. Elde edilen sonuçlara göre en çok yanlış 316 (%42,8) ile değiştirmede olurken onu 305 (%41,3) ile eksiltme takip etmektedir, 113 (%15,3) ile yanlış eklemede ve 4 (%0,54) yanlış da sıralamada tespit edilmiştir. Bu bulgu, Kosovalı öğrencilerin Türkçenin biçim bilgisel birimlerini genellikle Arnavutçanın yapısal birimleriyle değiştirdiklerini yahut Arnavutçanın etkisiyle Türkçenin çeşitli yapılarını konuşurken söylemediklerini göstermektedir.

İletişimsel yanlışlar ise bölümsel ve bütünsel olarak iki ulama ayrılmaktadır. Katılımcıların yaptığı yanlışlar cümlenin anlam genelinde bir değişime neden olmadığından dolayı bölümsel, yanlışlar cümlenin farklı bir anlam kazanmasına yol açtığına ise bütünsel olarak değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda tespit edilen yanlışların 685'inin (%92,8) bölümsel, 53'ünün (%7,18) ise bütünsel olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, genel itibariyle Kosovalı öğrencilerin yaptıkları biçimbilgisi yanlışlarının iletişim sürecine önemli bir etkisi olmadığına işaret etmektedir.

Netice olarak, bu tez çalışmasında, ana dili Arnavutça olan Kosovalı öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerinde biçim bilgisel yeterlik bakımından istenilen düzeyde olmadıkları görülmüş, katılımcıların yaptıkları yanlışlar sınıflandırılmış ve betimlenmiştir. Ayrıca bu yanlışların sebepleri alan yazın doğrultusunda tartışılmıştır. Yapılan bu çalışmanın sonuçları itibariyle Kosovalılara Türkçe öğretimine ilişkin kuramsal birikime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Türkçe kurslarına ve öğretmenlere/okutmanlara öneriler.

1. Arnavutçada çok sayıda Türkçe kelime olduğu için öncelikle dil öğrenimine ortak kelimelerin kullanılmasıyla başlanabilir.

2. Arnavutçada bulunmayan Türkçe seslere ve aynı zamanda iki dilde de yazılışı aynı ama okunuşu farklı olan seslerin telaffuzuna dikkat edilmeli ve bunlarla ilgili olarak başlangıç düzeyinden itibaren karşılaşılan öğrenci yanlışları düzeltilmelidir.

3. Kosovalı öğrencilerin derslerine giren öğretmenler Arnavutçanın dil yapısı hakkında bilgi edinmelidir. Bu şekilde öğrencilerin Türkçe öğrenirken zorlanabilecek konuları öngörebilirler bunun yanı sıra yaptıkları yanlışların sebebini bilebilir ve kolayca düzeltebilirler.

4. Dil bilgisi kuralların öğretimine önem verilmelidir. Öğretmen/okutmanların, öğrencilerin öğrendikleri dil bilgisi yapılarını konuşmaya dâhil etmelerine dair yönlendirmeleri gerekmektedir.

5.2.2. Araştırmacılara öneriler.

1. Bu çalışma orta düzey ana dili Arnavutça olan Kosovalı öğrenciler ile yapılmıştır. Başlangıç ve ileri düzeydeki öğrencilerle benzer araştırmalar yapılabilir.

2. Konuşma becerilerin yanında diğer yazma, dinleme ve okuma becerilerinde de araştırma yapılabilir. Çünkü bir dili doğru ve etkili bir şekilde öğrenmek için dört temel beceri önem arz etmektedir.

3. Araştırma Kosova'da ana dili Arnavutça olan katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Benzer bir araştırma ülkede azınlık olarak yaşayan ve ana dili farklı olan katılımcılarla da yapılabilir.

Kaynakça

- Abazi, B. (2007). *Yugoslavya siyasal sisteminin yıkılışı*. (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ağar, M. E. (2006). Türkçe öğretiminin tarihçesi. *Journal of Human Sciences*, 8(1), 1-10.
- Akgün, S. (2012). Kosova Türklerinin tarihten bugüne kimlik mücadelesi. *Karadeniz Araştırmaları*, 34, 11-36.
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderûn mektebi*. Ankara: G.Ü. Eğitim Fakültesi.
- Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 45-57.
- Alla, J. (2018). Arnavutçadaki Türkçe kelimelerde ses olayları. *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkniliimi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 516-524.
- Ambasada e Republikës së Kosovës në Ankara. “Pasqyrë e shkurtër e marrëdhënieve dypalëshe Kosovë-Turqi.” Erişim tarihi: 30.10.2020, <http://www.ambasada-ks.net/tr/?page=1,75>.
- Aşçı, Y., & Alican, Y. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasına yönelik materyal geliştirme*. Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu Dil-Tarih-Coğrafya (252-267).
- ASK (2019), *Parashikimi i popullsisë*. <https://ask.rks-gov.net/media/5536/vleresimi-i-popullsisë-2019.pdf> den alınmıştır.
- Aslan Demir, S. (2018). Dilbilimsel tipoloji ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimine etkisi. F. Ağca & A. Koç (Ed.), *X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (ss. 114-123). Eskişehir: Esogü Basımevi.

Aslan, Y. & Yaylı, D. (2019). Konuşma eğitiminde temel kavramlar. G. Çetinkaya (Edt.), *Konuşma ve eğitimi* içinde (ss.1-18). Ankara: Pegem Akademi.

Aykaç, N. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin genel tarihçesi ve bu alanda kullanılan yöntemler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 161-174.

Azizoğlu, N. İ. & Okur, A. (2020). Dil bilgisi öğretiminde içerik ve kapsam. A. Pehlivan ve İ. S. Aydın (Editörler), *Dil bilgisi öğretimi* içinde (ss.53-71). Ankara: Pegem Akademi.

Balcı, M., & Melanlıoğlu, D. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı üzerinde. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 173-198.

Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 1, 19-30.

Barın, M. (2018). Konuşma becerisi: Konuşma ve yazı dili. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1903-1913.

Baçoğul, D. A., & Can, F. S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Balkanlı öğrencilerin yazılı anlatımda yaptıkları hatalar üzerine tespitler. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(10), 100-119.

Bayat, N. (2019). Konuşma modelleri. G. Çetinkaya (Edt), *Konuşma ve eğitimi* içinde (ss.19-41). Ankara: Pegem Akademi.

Bayat, N. (2020). Dil bilgisi ve dil becerileri. A. Pehlivan ve İ. S. Aydın (Edt.), *Dil bilgisi öğretimi* içinde (ss.171-186). Ankara: Pegem Akademi.

Baykuzu, T. D. (2008). Hunların kayıp kitapları ve sutralar. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi Bilig*, 44, 195-210.

Baymak, O. (2008). *Tarih boyunca Avrupa kavşağı Kosova*. Kosova-Prizren: Grafik Basımevi.

Beci, B. (2005). *Gramatika e Gjuhës Shqipe*. Üsküp: Logosa Basımevi.

Benzer, A. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde işlevsel dil bilgisi* (İkinci baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(4), 107-133.

Boylu, E., & Çangal, Ö. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna-Hersekli öğrencilerin konuşma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi.

Uluslararası

Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 4(1), 349-368.

Brahimi, S. (2019). *Arnavutça ve Türkçe arasındaki tipolojik farklılıkların yabancı dil olarak Türkçe öğretimine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

Brown, K. L. (1981). *Teaching speaking and listening skills in the elementary and secondary school*. Resources for school. Boston: Massachusetts State Department of Education.

Büyükikiz, K. K. & Hasırcı, S. (2013a). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarının yanlış çözümleme yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Ana Dil Eğitim Dergisi*, 1(4), 51-62.

Büyükikiz, K. K., & Hasırcı, S. (2013b). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin konuşma becerisine yönelik görüşleri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 897-912.

Çalışkan, N. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil bilgisi öğretimi. H. Karatay (Edt.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı* içinde (ss.177-216). Ankara: Pegem Akademi.

Çelik, F. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma becerisini. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 32-41.

Çelik, S. D. (2009). Kosova'da türkoloji eğitimi. *International Journal of Central Asian Studies*, 13, 149-163.

Çerçi, A., Derman, S., & Bardakçı, M. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarına yönelik yanlış çözümlemesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 695-715.

Çetinkaya, G. (2015). Yanlış çözümlemesi: yabancı dil olarak Türkçe öğrenen b2 düzeyindeki öğrencilerin yazılı metinlerine ilişkin görüşleri. *International Journal of Language's Education and Teaching*, 3(1), 164-178.

Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages. Modern Languages Division*. Strasburg: Cambridge University Press. <https://rm.coe.int/1680459f97>

Dağitan, E. (2015). Konuşma becerisinin öğretimi. N. Bekleyen (Edt.), *Dil öğretimi* içinde (ss.334-348). Ankara: Pegem Akademi.

Demiraj, S. (1994). *Gjuhësi ballkanike*. Üsküp: Logos-A.

Derjaj, A. (2005). *Arnavut öğrencilerin Türkçe öğreniminde karşılaştıkları biçimbilimsel düzlemedeki sorular*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Doğan, S. (2011). *XIX. yüzyılda Batı'da yabancılara Türkçe öğretimi çalışmaları: WB Barker örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 7(1), 185-204.

Elmas, N. (2014). Kosovalı Türkler: dilleri ve kültürleri. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi Bilig*, 70, 131-152.

Emin, N. (2013). “Balkanlar’da Türk dizilerine olan ilgiyi nasıl okumalı?” Erişim tarihi: 01.11.2021, <https://www.setav.org/balkanlarda-turk-dizilerine-olan-ilgiyi-nasil-okumali/>.

Emiroğlu, S. (2015). Öğrencilerin hazırlıksız konuşmada kullandığı farklı kelime sayısının tespiti ve incelenmesi. *Tarih Okul Dergisi*, 8(23), 19-40.

Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.

Gliner, J. A., Morgan, G.A. & Leech, N. (2015). *Uygulamada araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Göçer, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma becerisinin gelişim durumunun belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 47-56.

Gökçebağ, D. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Yunanlıların yaptıkları dil bilgisel hataların incelenmesi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(2), 100-116.

Gümüş, İ., & Dağ, P. (2018). Türkçe ve Arnavutça arasındaki ortak sözcüklerin Arnavutların Türkçe öğrenmelerine olan etkisi üzerine bir değerlendirme. *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 12, 187-199.

Güneş, F. (2014). Konuşma öğretimi yaklaşım ve modelleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-27.

Güneş, F. (2021). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller (Gözden geçirilmiş dokuzuncu baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

Güven, E. & Özmen, B. C. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi. F. Yıldırım ve B. Tüfekçioğlu (Edt.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar-yöntemler-beceriler-uygulamalar* içinde (ss.233-249). Ankara: Pegem Akademi.

Güzel, A. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi tarihi. H. Karatay (Edt.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı* içinde (ss. 1-46). Ankara: Pegem Akademi.

Hızlı, M. (2008). Osmanlı medreselerinde okutulan dersler ve eserler. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(1), 25-46.

İşisag, K. U., & Demirel, Ö. (2010). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 190-204.

Jable, E., & Şanlı, C. (2019). Kosova'da Priştine şehrinin ilköğretim okullarında Türkçe eğitimi. *Turkbilig/Turkoloji Arastirmaları Dergisi*, 37, 139-166.

Jelavich, B. (2006) *Balkan tarihi-2 20. Yüzyıl*. (Savani Z. & Uğur, H. Çev.). İstanbul: Küre Yayınları.

Jelavich, B. (2006). *Balkan tarihi-1 18. ve 19. Yüzyıllar*. (Durdu, İ., Tunalı, G. & Koç, H., Çev.). İstanbul: Küre Yayınları.

Kalaycı, İ., & Aytakin, B. (2016). Türkiye-Balkan ilişkileri üzerine (Geçmişten geleceğe) Ekonomi-Politik notlar. *Avrasya Etüdüleri*, 50(2), 21-48.

Karakoyun, F. (2014). *Çevrimiçi ortamda oluşturulan dijital öyküleme etkinliklerine ilişkin öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi*.

(Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karatay, H. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yazma eğitimi. H. Karatay (Ed.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı* içinde (ss.411-471). Ankara: Pegem Akademi.

Karçiç, A., & Çetin, M. (2015a). Bosna-Hersekliilere Türkçe öğretimi bağlamında karşılaştırmalı bir çalışma: Türkçede ve Boşnakçada çatı. *Electronic Turkish Studies*, 10(15), 535-562.

Karçiç, A., & Çetin, M. (2015b). Yabancı dil Türkçe öğreniminde konuşma becerisinin gelişimini engelleyen kaygılar üzerine (Bosna Hersek örneğinden). *Electronic Turkish Studies*, 10(11), 971-986.

Kastrati, B. (2013). M. S. B. Resurset minerale të Kosovës verilindore si potencial për zhvillim ekonomik.

Keser, S. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisini geliştirmede karşılaşılan güçlükler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

Khamkhien, A. (2010). Teaching English speaking and English speaking tests in the Thai Context: A reflection from Thai Perspective. *English Language Teaching Journal*, 3(1), 184-200.

Kılıçarslan, R. (2014). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde drama yönetiminin konuşma becerisine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Kılınç, M. (2012). Türkiye’de mesleki teknik eğitimi şekillendiren eğitim kurumlarından ahilik, Gedik, Loca, Enderun Mektebi’nin tarihi gelişimleri. *Vocational Education*, 7(4), 63-73.

Kırbaş, G. (2017). *Türkçe öğrenen Ürdünlü öğrencilerin A2 düzeyi yazma becerisinde karşılaştıkları güçlükler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.

Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. (Beşinci baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.

Kurt, B. (2017). Türk soylu öğrencilerin Türkiye Türkçesi sözlü anlatım çalışmalarının “Konuşma becerisi değerlendirme ölçeği” ne göre analizi: Gagauz Örneği. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(2), 358-384.

Kurudayıoğlu, M. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki konuşma etkinliklerinin konuşma türleri açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 736-750.

Kurudayıoğlu, M. (2020). Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi. H. Karatay (Ed.), *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi* içinde (ss. 47-77). Ankara: Pegem Akademi.

Küzeci, D. (2007). Yabancı dil öğretiminde genel becerilerin kazandırılması. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18, 13-27.

Levelt, W. (1989). *Speaking from intention to articulation*. London, England: MIT Press.

Levent, Z. (2013). Tarihi süreçte Kosova. *Atatürk Yolu Dergisi*, 13(52), 853-874.

Maden, S., Dincel, Ö., ve Maden, A. (2015). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma kaygıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(2), 748-769.

Mazreku, R. (2017). *Türkiye ile Kosova arasındaki ekonomik işbirliğinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Mufley, S. (2017). *Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin yazma becerilerinde karşılaşılan sorunlar, bunlara yönelik öğrenci görüşleri ve öneriler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Nasuhbeyoğlu, T. (2008). *Balkan tarihine genel bir bakış*. Erişim tarihi: 07.03.2021 http://pusuladernegi.org/wp-content/uploads/balkan_tarihi.pdf.

Okumuş, S. & Yılmaz, S. (2013). Kosova'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve Yunus Emre modeli. A. Balaban ve B. Çağlayan (Ed.), *Ulurslararası Dil ve Edebiyat Konferansı bildiriler kitabı* içinde (ss. 276-282). Tirana: Hënë e Plotë "Beder" Üniversitesi.

Okumuş, S. (2015). Kosova'da Türkçe yayınlanan bir gazete: Tan. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi-Trakya Üniversitesi*, 4(1), 85-107.

Onan, A. G. B. (2003). Divanü Lügati't-Türk'ün dil öğretim yöntemleri ve dünya filolojisine katkıları bakımından bir değerlendirmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 425-445.

Osmanbegoviç-Bakşiç, S., & Arslan, M. (2013). Bosna Hersek'te Türkçe öğretimi ve öğrenciler açısından problemleri. *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 100-112.

Özdemir, E. (2012). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma kaygılarının kaynakları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, E. (2016). *Konuşma sanatı* (İkinci baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.

Parlakpınar, A. G. M. (2014). Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkoloji alanındaki faaliyetleri. In *3rd International Conference On Language And Literature "Turkish in Europa" Tirana/Albania, Proceedings Book* (Vol. 2), 274-297.

Portali shtetërorë i Republikës së Kosovës (2020). *Kultura dhe koha e lirë-Religjioni*. 02 Kasım 2020 tarihinde <https://www.rks-gov.net/AL/f304/kultura-dhe-koha-e-lire/religjioni> adresinden erişildi.

Rizaj, M., Murati, N. A., & Beligradi-Deva, N. (2009). Metalurgjia e Kosovës në kërkim të rrugëve zhvillimore. *Revistë Shkencore e Institutit Alb-Shkenca*, 3(4), 51-56.

Sakar, M. (2019). Türkiye - Kosova ekonomik ilişkileri çerçevesinde tarım politikaları. A. Güvenç Saygın & M. Saygın (Ed.) *Türkiye'de Tarım Politikaları ve Ülke*

Ekonomisine Katkıları Uluslararası Sempozyumu bildiriler kitabı içinde (ss.16-36). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Şenyiğit, Y., & Okur, A. (2020). Yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma becerisi ve telaffuz eğitimi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 519-549.

Si lindi dhe ra Jugosllavia, 16 Ekim 2020 <http://www.radiandradi.com/si-lindi-dhe-ra-jugosllavia-material-i-pergatitur-nga-jozef-radi/> adresinden erişildi.

Sipahioğlu, B. (2009). *Tarihi ve siyasi yönüyle Kosova*. Kosova-Prizren: Grafik Basımevi.

Taşdemir, F., & Yürür, P. (1999). Kosova sorunu: Tarihi ve hukuki bir değerlendirme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(3), 135-152.

Temizyürek, F. (2017). Konuşma eğitimi-sözlü anlatım. (EDİTÖR KİM?) *Konuşma türleri* içinde (ss.171-198). Ankara: Pegem Akademi.

Tikici M., Karatepe, S., & Erdem, O. (b.t.). Balkanlarda Türk kültürü: Osmanlı sonrası Kosova'da yaşayan Türklerin kültürel özellikleri ve Türkiye ile ilişkileri üzerine bir değerlendirme.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2020). <https://sozluk.gov.tr/> (23 Aralık 2020 tarihinde erişildi).

Türkiye Cumhuriyeti Priştine Büyükelçiliği (2018). *Türkiye-Kosova ilişkileri 21.03.2018*. 30 Ekim 2020 tarihinde <http://pristine.be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/341735> adresinden erişildi.

Khafçe, Z., & Rexhepi, A. (2019). Türkçe ve Arnavutça ad durum sistemlerinin anlambilim açısından karşılaştırmalı incelemesi: 'Benim adım Kırmızı' örneği. *Language and Literature*, 14(2), 971-994.

Yiğit, A. (2015). Balkan Yarımadası'nın beşeri coğrafya özellikleri ve Türk ve/veya Müslüman nüfus varlığı. *Yeni Türkiye*, 66, 943-971.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*.

Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. C. (2018), Kosova’da Türkçe ve Türk tarihi eğitimi. *Bilimsel Araştırmalarda Yeni Yaklaşımlar-1*, 201, 201-226.

Yılmaz, A. N., & Kılıçoğlu, G. (2017). Balkanlar’da YTB ve TİKA’nın Türk kamu diplomasisi kurumları olarak faaliyetleri ve Türkiye’nin bölgedeki yumuşak gücüne etkileri. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (FESA)*, 2(2), 115-131.

Yunus Emre Enstitüsü (2020). 07 Kasım 2020 tarihinde <https://www.yee.org.tr/> adresinden erişildi.

Ekler

EK 1. Etik Kurul Belgesi

	BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI (Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu) TOPLANTI TUTANAĞI
OTURUM TARİHİ 27 Aralık 2019	OTURUM SAYISI 2019-11
<p>KARAR NO 15: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Sibel KURSHUMLIU'nun "Türkçe Öğrenen Kosovalı Öğrencilerin Konuşma Becerilerindeki Dilbilgisi Hatalar" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak formların değerlendirilmesine geçildi.</p>	
<p>Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Sibel KURSHUMLIU'nun "Türkçe Öğrenen Kosovalı Öğrencilerin Konuşma Becerilerindeki Dilbilgisi Hatalar" konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak formların, fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvuruçuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.</p>	
<p>Prof. Dr. Feriðun YILMAZ Kurul Başkanı</p>	
<p>Prof. Dr. Abanüslim AKDEMİR Üye</p>	<p>Prof. Dr. Doğan ŞENYUZI Üye</p>
<p>Prof. Dr. Ayye OĞUZLAR Üye</p>	<p>Prof. Dr. Abdurrahman KURT Üye</p>
<p>Prof. Gülay GÖÇÜŞ Üye</p>	<p>Prof. Dr. Alev SINAR UÇURLU Üye</p>

EK 2. Kişisel Bilgi Formu**Tarih:**/..../....**KİŞİSEL BİLGİ FORMU****Kişisel Bilgiler**

Ad	
Soyad	
Doğum Tarihi	
Doğum Yeri	
Cinsiyeti	☐ Kadın ☐ Erkek
Uyruk	
Meslek	
Telefon Numarası	
E-mail	

Konuşma Konuları

1.Konuşma Konusu	
2.Konuşma Konusu	

Not: Katılımcı formunda yer alan kişisel bilgiler katılımcının izni olmadan üçüncü şahısla paylaşılmayacak ve yayınlanmayacaktır.

EK 4. Konu belirleme sürecinde uzmanlara gönderilen liste

KONUŞMA KONULARI	
1.	Okula nasıl geliyorsunuz? Anlatınız.
2.	Köy ve şehir hayatı hakkında konuşunuz.
3.	Ülkenizde kutlanan bir bayram gününü anlatınız.
4.	İzlediğiniz bir film/diziye veya okuduğunuz bir kitabı anlatınız? (Konusu ve karakterleri)
5.	Hangi masal kahramanı olmak isterdiniz? Neden?
6.	Siz bir film çekseniz konusu ve türü ne olurdu?
7.	Bir şirketin patronusunuz ve eleman (çalışan) alacaksınız, nelere dikkat ederdiniz?
8.	Günümüzde teknolojinin önemini anlatınız.
9.	Bir hafta sonunuzu anlatınız.
10.	Gelecek için yaptığınız planlarınızı anlatınız.
11.	Hayatınızdaki en özel gününüz neydi? Bu özel gününüzde ne oldu ve neler hissettiniz?
12.	Sizce gelecekte hangi meslekler olacak? Niçin ?
13.	10 yıl sonra kendinizi nerede görüyorsunuz? 10 yıl sonraki hayatınızı anlatınız.
14.	Kendi ülkenizde turistlerin gezeceği yerler hakkında bilgi veriniz.
15.	Mutlu olmak için neler yapabiliriz?
16.	Seyahat edeceğinize yere karar verirken nelere dikkat ediyorsunuz?
17.	Bilmemek ayıp değil öğrenmemek ayıp, sözcüğünden anladığınızı açıklayınız.
18.	Nasıl bir tatil planı yapardınız, nasıl bir tatil isterdiniz?
19.	Teknoloji bağımlılığı hakkında neler düşünüyorsunuz?
20.	Çocukluğunuzu anlatınız.
21.	Kosova veya Türkiye hakkında konuşunuz.
22.	Türkiye'nin hangi şehirlerini görmek isterdiniz ve neden?

23.	Sosyal medyanın hayatımıza nasıl bir etkisi vardır?
24.	Nasıl bir üniversitede veya hangi bölümde okumak isterdiniz? Neden?
25.	Hayalinizdeki evi anlatınız?
26.	Engeliler hangi sorunlarla en fazla karşı karşıya kalıyorlar?
27.	Sizi çok etkileyen bir rüyanızı anlatınız?
28.	Elinizde bir sihirli değnek olsaydı neleri değiştirdiniz?
29.	Ülkenizde düğünler nasıl yapılır? Düğün gelenekleri nelerdir?
30.	Yaşlandığınızı düşünün gençlere neler tavsiye ederdiniz?
31.	Tanıdığınız başarılı kadın/erkek var mı ve onların yerinde olmak ister miydiniz? Niçin?
32.	Hayatınızda neleri değiştirmek isterdiniz?
33.	Ülkenizde misafirleri nasıl ağırlarsınız ve neler ikram edersiniz?
34.	Dost kara günde belli olur atasözünü açıklayınız.
35.	Sağlıklı bir hayat için neler yapıyorsunuz?
36.	Hobileriniz nelerdir ve boş zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
37.	Ülkenizdeki gelenek ve görenekleri anlatınız.
38.	Size akrabanızdan büyük bir miras kaldı ne yapardınız?

Öz Geçmiş

Doğum Yeri ve Yılı: :

Öğr. Gördüğü Kurumlar:

Lise: Frang Bardhi (2011/2014)

Lisans: Hasan Prishtina Üniversitesi/ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (2014/2018)

Yüksek Lisans: Bursa Uludağ Üniversitesi/ Yabancılara Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı (2018/ devam ediyor)

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi: Arnavutça, İngilizce, Sırpçak/Boşnakça.

Çalıştığı Kurumlar:

1. Iliria Kraliyet Üniversitesi (2017-2018)

Sibel KURSHUMLIU

30.07.2021